

vergadering **11**
zittingsjaar 2020-2021

Woordelijk Verslag

Plenaire Vergadering

van 9 december 2020

INHOUD

OPENING VAN DE VERGADERING	7
VERONTSCHULDIGINGEN	7
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Johan Deckmyn, Kristof Slagmulder, Carmen Ryheul en Chris Janssens over de rol van Turkije als regionale destabiliserende factor – 504 (2020-2021) – Nr. 1	
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Karl Vanlouwe, Karin Brouwers, Gwendolyn Rutten, Joris Nachtergaele, Orry Van de Wauwer en Cathy Coudyser over een fundamentele strategische heroverweging van de betrekkingen tussen de Europese Unie en Turkije – 572 (2020-2021) – Nrs. 1 en 2	
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Orry Van de Wauwer, Joris Nachtergaele, Gwendolyn Rutten, Björn Rzoska en Annick Lambrecht over het conflict in Tigray in het noorden van Ethiopië – 574 (2020-2021) – Nr. 1	
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder, Filip Dewinter en Chris Janssens over de veroordeling van de vernietiging van cultureel erfgoed in Artsakh – 575 (2020-2021) – Nr. 1	
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder, Filip Dewinter en Chris Janssens over de erkenning van de onafhankelijke republiek Artsakh – 576 (2020-2021) – Nr. 1	
Voorstellen tot spoedbehandeling	7
ACTUELE VRAAG van Katja Verheyen aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over kwetsbare groepen die de Vlaamse digitaliseringstrein dreigen te missen	8
ACTUELE VRAAG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de resultaten van het internationale TIMSS-onderzoek	
ACTUELE VRAAG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de resultaten van het nieuwe TIMSS-onderzoek naar leerprestaties wiskunde en wetenschappen bij Vlaamse leerlingen	
ACTUELE VRAAG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de resultaten van het meest recente TIMSS-onderzoek	
ACTUELE VRAAG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het nieuwe TIMSS-onderzoek betreffende de kwaliteit van het onderwijs	
ACTUELE VRAAG van Jean-Jacques De Gucht aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de dalende leerprestaties voor wiskunde en wetenschappen bij Vlaamse leerlingen zoals blijkt uit het nieuwe TIMSS-onderzoek	12

ACTUELE VRAAG van Jos D'Haese aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de verlenging van code rood voor studenten	20
ACTUELE VRAAG van Alessia Claes aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de impact van de coronacrisis op de jobs van de toekomst	25
ACTUELE VRAAG van Maaïke De Vreese aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de weerbaarheid van de cafés en restaurants in de coronacrisis	29
ACTUELE VRAAG van Brecht Warnez aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de impact van de brexit op Horizon Europe	33
ACTUELE VRAAG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de samenwerking met de Moslimexecutieve na de kritiek op dit orgaan door de federale minister van Justitie	37
ACTUELE VRAAG van Hannes Anaf aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de kwaliteitscontrole in de kinderopvang	
ACTUELE VRAAG van Freya Saeys aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over wantoestanden in de kinderopvang en het toezicht ter zake van Kind en Gezin	
ACTUELE VRAAG van Ilse Malfroot aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het onderzoek naar de problematiek van mishandeling in de kinderopvang	
ACTUELE VRAAG van Koen Daniëls aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over klachten betreffende kindermishandeling en -verwaarlozing in de kinderopvang	
ACTUELE VRAAG van Katrien Schryvers aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de handhavingstrajecten in de kinderopvang	
ACTUELE VRAAG van Celia Groothedde aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over berichtgeving rond wantoestanden in de kinderopvang	42
ACTUELE VRAAG van Filip Dewinter aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over de aangekondigde fietsbrug over de Schelde in Antwerpen	52
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	57

ONTWERP VAN DECREET houdende tweede aanpassing van de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2020.	
– 18 (2020-2021) – Nrs. 1 en 2	
ONTWERP VAN DECREET houdende tweede aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2020	
– 19 (2020-2021) – Nrs. 1 tot en met 7	
Algemene bespreking	57
ONTWERP VAN DECREET houdende tweede aanpassing van de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2020.	
– 18 (2020-2021) – Nrs. 1 en 2	
Artikelsgewijze bespreking	70
ONTWERP VAN DECREET houdende tweede aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2020	
– 19 (2020-2021) – Nrs. 1 tot en met 7	
Artikelsgewijze bespreking	70
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	71
VOORSTEL van de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt betreffende zijn dotatie voor het begrotingsjaar 2021	
– 49 (2020-2021) – Nr. 1	
Bespreking en stemming	71
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Johan Deckmyn, Kristof Slagmulder, Carmen Ryheul en Chris Janssens over de rol van Turkije als regionale destabiliserende factor	
– 504 (2020-2021) – Nr. 1	
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Karl Vanlouwe, Karin Brouwers, Gwendolyn Rutten, Joris Nachtergaele, Orry Van de Wauwer en Cathy Coudyser over een fundamentele strategische heroverweging van de betrekkingen tussen de Europese Unie en Turkije	
– 572 (2020-2021) – Nrs. 1 en 2	
Voorstellen tot spoedbehandeling	72
Bespreking	73
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Orry Van de Wauwer, Joris Nachtergaele, Gwendolyn Rutten, Björn Rzoska en Annick Lambrecht over het conflict in Tigray in het noorden van Ethiopië	
– 574 (2020-2021) – Nr. 1	
Voorstel tot spoedbehandeling	86
Bespreking	86
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder, Filip Dewinter en Chris Janssens over de veroordeling van de vernietiging van cultureel erfgoed in Artsakh	
– 575 (2020-2021) – Nr. 1	
Voorstel tot spoedbehandeling	89
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder, Filip Dewinter en Chris Janssens over de erkenning van de onafhankelijke republiek Artsakh	
– 576 (2020-2021) – Nr. 1	
Voorstel tot spoedbehandeling	90

ONTWERP VAN DECREET houdende tweede aanpassing van de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2020.	
– 18 (2020-2021) – Nrs. 1 en 2	
Artikelsgewijze stemming	90
Hoofdelijke stemming	91
ONTWERP VAN DECREET houdende tweede aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2020	
– 19 (2020-2021) – Nrs. 1 tot en met 7	
Artikelsgewijze stemmingsen	91
Hoofdelijke stemming	93
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Johan Deckmyn, Kristof Slagmulder, Carmen Ryheul en Chris Janssens over de rol van Turkije als regionale destabiliserende factor	
– 504 (2020-2021) – Nr. 1	
Hoofdelijke stemming	93
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Karl Vanlouwe, Karin Brouwers, Gwendolyn Rutten, Joris Nachtergaele, Orry Van de Wauwer en Cathy Coudyser over een fundamentele strategische heroverweging van de betrekkingen tussen de Europese Unie en Turkije	
– 572 (2020-2021) – Nrs. 1 en 2	
Stemmingsen over de amendementen	94
Hoofdelijke stemming	94
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Orry Van de Wauwer, Joris Nachtergaele, Gwendolyn Rutten, Björn Rzoska en Annick Lambrecht over het conflict in Tigray in het noorden van Ethiopië	
– 574 (2020-2021) – Nr. 1	
Hoofdelijke stemming	95
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	95
BIJLAGEN	
Aanwezigheden	98
Individuele stemmingsen Vlaamse Volksvertegenwoordigers	98

OPENING VAN DE VERGADERING

Voorzitter: mevrouw Liesbeth Homans

– *De vergadering wordt geopend om 14.02 uur.*

De voorzitter: Dames en heren, de vergadering is geopend.

VERONTSCHULDIGINGEN

De voorzitter: Zoals al enkele maanden zijn we ook nu niet met alle 124 parlementsleden aanwezig maar slechts met 40, omdat natuurlijk ook wij worden verondersteld ons aan de coronamaatregelen te houden.

De ministers Ben Weyts, Zuhair Demir en Benjamin Dalle zijn verontschuldigd.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Johan Deckmyn, Kristof Slagmulder, Carmen Ryheul en Chris Janssens over de rol van Turkije als regionale destabiliserende factor

– 504 (2020-2021) – Nr. 1

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Karl Vanlouwe, Karin Brouwers, Gwendolyn Rutten, Joris Nachtergaele, Orry Van de Wauwer en Cathy Coudyser over een fundamentele strategische heroverweging van de betrekkingen tussen de Europese Unie en Turkije

– 572 (2020-2021) – Nrs. 1 en 2

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Orry Van de Wauwer, Joris Nachtergaele, Gwendolyn Rutten, Björn Rzoska en Annick Lambrecht over het conflict in Tigray in het noorden van Ethiopië

– 574 (2020-2021) – Nr. 1

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder, Filip Dewinter en Chris Janssens over de veroordeling van de vernietiging van cultureel erfgoed in Artsakh

– 575 (2020-2021) – Nr. 1

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder, Filip Dewinter en Chris Janssens over de erkenning van de onafhankelijke republiek Artsakh

– 576 (2020-2021) – Nr. 1

Voorstellen tot spoedbehandeling

De voorzitter: De heer Van Rompuy heeft het woord.

Peter Van Rompuy (CD&V): Voorzitter, wij willen graag op basis van artikel 50, punt 1, h), van het reglement bij hoogdringendheid een toevoeging aan de agenda vragen van een voorstel van resolutie over het conflict in Tigray in het noorden van Ethiopië.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Voorzitter, eveneens op basis van het geliefde artikel 50, punt 1, h), vragen wij de toevoeging van een agendapunt, namelijk het voorstel van resolutie over een fundamentele strategische heroverweging van de betrekkingen tussen de Europese Unie en Turkije.

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Voorzitter, eveneens bij motie van orde hebben wij een verzoek tot aanvulling van de agenda, met betrekking tot drie voorstellen van resolutie.

Ten eerste is er het voorstel van resolutie over de veroordeling van de vernietiging van cultureel erfgoed in Artsakh. Ten tweede is er het voorstel van resolutie betreffende de erkenning van de onafhankelijke republiek Artsakh. Die documenten worden 'as we speak' ingediend bij de diensten.

Ten derde zou ik graag aan het voorstel dat de heer Vandaele zonet heeft gedaan, ons eigen voorstel van resolutie koppelen over de rol van Turkije als regionale destabiliserende factor. Destijds werd dit op verzoek van de meerderheidspartijen en dankzij een welwillige collega Deckmyn uitgesteld in de commissie. Het gaat om stuk 504. We zouden dat graag koppelen aan het voorstel van resolutie dat de heer Vandaele heeft aangekondigd.

De voorzitter: U verwijst naar een bestaand stuk?

Chris Janssens (Vlaams Belang): Ja, dat is een bestaand stuk, met nummer 504.

De voorzitter: We zullen ons daar straks over uitspreken.

Collega Van Rompuy en collega Vandaele, zijn jullie stukken al binnen bij de diensten?

Wilfried Vandaele (N-VA): Ik vermoed van wel, voorzitter, maar ik zal het nogmaals navragen.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

ACTUELE VRAAG van Katja Verheyen aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over kwetsbare groepen die de Vlaamse digitaliseringstrein dreigen te missen

De voorzitter: Mevrouw Verheyen heeft het woord.

Katja Verheyen (N-VA): Minister-president, u zei in uw Septemberverklaring heel overtuigend dat alle generaties – alle Vlamingen van 3 tot 103 jaar – mee moeten op de trein van de digitalisering. Dat is maar goed, want digitalisering is nu meer dan ooit oh zo belangrijk. Dat blijkt ook – terecht – uit de prominente plaats die digitalisering binnen het relancebeleid van uw regering heeft gekregen. Die ambitie kunnen we alleen maar toejuichen. We weten het immers: digitalisering is de motor van vooruitgang.

Minister-president, ik wil van deze gelegenheid gebruikmaken om te waarschuwen voor het feit dat er toch wel een aantal kwetsbare Vlamingen zijn die die voorbijrazende digitaliseringstrein helaas dreigen te missen, die digitaliseringstrein die door deze gezondheidscrisis alleen maar is blijven versnellen.

Minister-president, laten we ervoor zorgen dat het analfabetisme van de 21e eeuw geen plaats krijgt hier in Vlaanderen. De strijd tegen die digitale achterstand gaat niet alleen over het beschikken over het juiste materiaal. Het is veel meer dan dat.

Minister-president, ik heb dan ook een concrete vraag voor u als regeringsleider, en niet alleen regeringsleider maar ook als kersvers minister van Digitalisering.

Hoe gaat deze Vlaamse Regering ervoor zorgen dat alle Vlamingen, en in het bijzonder de meest kwetsbaren onder ons, mee kunnen op die Vlaamse digitaliseringstrein en die zeker niet zullen missen?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Collega's, binnen het relanceplan Vlaamse Veerkracht van de Vlaamse Regering besteden we de nodige aandacht aan de toenemende digitalisering van onze samenleving. Door de coronacrisis woedt er versneld – ik denk dat we ons daar de laatste maanden allemaal bewust van zijn geworden – een grote digitaliseringsgolf door onze samenleving. We moeten die digitale transformatie voluit omarmen, met ons vizier op de toekomst gericht.

We houden daarbij rekening met de digitale competenties van alle Vlamingen, in het bijzonder de meest kwetsbaren, door een digitale overheidsdienstverlening aan te bieden die voor iedereen toegankelijk, bruikbaar en inclusief is.

Voor de overheid, maar ook voor bijvoorbeeld bedrijven, is het immers belangrijk dat we digitale dienstverlening vlot en duidelijk tot bij elke burger en werknemer kunnen krijgen.

Wat de Vlaamse overheid betreft, is het het agentschap Informatie Vlaanderen dat aan centrale oplossingen werkt, zoals het webplatform en Mijn Burgerprofiel, die door alle Vlaamse overheidsinstanties en ook de lokale overheden kunnen worden gebruikt.

Die oplossingen zorgen ervoor dat er rekening wordt gehouden met wettelijk verplichte webtoegankelijkheidsvereisten, dat op het vlak van informatie, zowel de schrijftaal als de schrijfwijze, alles heerlijk helder wordt gehouden, dat er ondersteunende tools beschikbaar zijn tijdens het doorlopen van een digitaal dienstverleningsproces, zoals de hulpwidgets van 1700, en dat het steeds meer mogelijk wordt – en dat is belangrijk – dat een digitaal dienstverleningsproces ook kan worden afgehandeld door een tussenpersoon die optreedt in naam van de minder digitaal vaardige burger.

Bovendien – en dat is een engagement – verwachten we in de toekomst steeds meer gebruik te kunnen maken van automatische rechtentoekenning, waarbij de burger automatisch de vergoedingen of diensten krijgt waar hij of zij recht op heeft.

Er worden specifieke initiatieven genomen voor de digitale vaardigheid, zowel binnen het beleidsdomein van mevrouw Crevits, binnen het beleidsdomein van minister Somers als binnen het beleidsdomein van minister Weyts. Maar ik zie dat mijn spreektijd op is, voorzitter. Ik kan daar in een tweede ronde nog op terugkomen.

De voorzitter: Mevrouw Verheyen heeft het woord.

Katja Verheyen (N-VA): Minister-president, bedankt voor uw omstandige en duidelijke antwoord. U maakt het mij ook gemakkelijk om meteen het bruggetje te maken naar een ander belangrijk punt in dezen, namelijk dat de strijd tegen digitale achterstand eigenlijk een strijd is van de volledige Vlaamse Regering. Denk maar aan digitaal onderwijs, digitaal solliciteren, online een afspraak maken, en zo kan ik nog even blijven doorgaan. Er zijn heel veel voorbeelden.

Die voorbijrazende digitale trein stopt niet. En die hoeft ook niet stoppen, maar het is wel ontzettend belangrijk dat de volledige Vlaamse Regering het engagement opneemt om op elk beleidsdomein aandacht te hebben voor de kwetsbare personen die die trein dreigen te missen. Vandaar ook mijn bijkomende vraag,

minister-president: hoe gaat u die gezamenlijke inspanning van de volledige Vlaamse Regering coördineren?

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Minister-president, vorige week zei u hier nog: 'Ik ben bezwaarlijk een wetenschapper te noemen, ik ben maar een informaticus.' Ik denk dat u als informaticus weet hoe belangrijk het is om die digitale kloof tegen te gaan en ervoor te zorgen dat iedereen mee op die trein kan springen.

Ik vind het een interessante vraag, collega Verheyen. Ik denk dat we gerust kunnen stellen dat internet vandaag de dag een basisrecht is. Als mensen daar geen beroep op kunnen doen, zullen ze al die stappen niet kunnen zetten om mee te zijn met die digitale trein, die op dit moment in Vlaanderen en globaal voorbij aan het donderen is.

Los van het feit dat we inderdaad moeten inzetten op digitale geletterdheid, minister-president, is mijn specifieke vraag hoe we er vanuit Vlaanderen voor kunnen zorgen dat iedereen al die basistoegang heeft tot internet. Ik stel de vraag omdat ik bijvoorbeeld weet – en u weet dat ongetwijfeld ook – dat Telenet is begonnen met een project in Mechelen, Brussel en nog een andere stad, om ervoor te zorgen dat iedereen – kwetsbare gezinnen – toegang krijgt tot het internet via een 4G-box. Ik vraag mij af welke maatregelen Vlaanderen zal nemen om ervoor te zorgen dat elke Vlaming op zijn minst toegang heeft tot het internet.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Collega's, het is natuurlijk van heel groot belang dat iedereen mee is met de digitalisering en zijn of haar weg kan vinden in een samenleving die meer en meer digitaal is en waar iedereen dus een minimum aan digitale kennis moet hebben om nog volwaardig te kunnen participeren aan die samenleving. Die digitalisering moet natuurlijk samengaan met een sterke visie op digitale inclusie. En dat komt doorheen de verschillende beleidsplannen heus wel vaak terug.

Er zullen altijd mensen zijn die begeleiding of hulp nodig hebben wanneer ze iets gaan opzoeken. Digitale inclusie is natuurlijk meer dan toegang tot internet of laptops. Dat heeft collega Verheyen daarstraks ook gezegd. Er moet ook rekening worden gehouden met laaggeletterdheid. In Duitsland moet bijvoorbeeld alle overheidscommunicatie, minister-president, aan bepaalde standaarden voldoen, die maken dat communicatie ook toegankelijk en verstaanbaar is voor laaggeletterde mensen. Want op het internet kunnen is één zaak, maar als je dat niet verstaat, heb je natuurlijk nog een probleem. Hoe zal daar in Vlaanderen voor gezorgd worden?

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Ik hoor het de collega's graag zeggen. Internet is inderdaad een basisrecht, minister-president. Uw eerbare collega, ondertussen onze collega, Philippe Muyters, zei in 2017 nog dat internet een basisrecht wordt, zoals kraantjeswater.

Anno 2021 komt het internet nog altijd niet bij iedereen langs de muur binnen. Ik denk dat het belangrijk is dat de Vlaamse Regering garandeert dat dat wel het geval is.

Wat zal de Vlaamse Regering heel concreet doen om een snelle internet-aansluiting en 5G voor iedere Vlaamse burger te garanderen?

Minister-president Jan Jambon: Dank u wel voor de bijkomende vragen. Ik had er net al een bruggetje naar gemaakt. Mevrouw Verheyen, u vroeg hoe dit in de Vlaamse Regering wordt gecoördineerd. Wel, het antwoord daarop zit al in het relanceplan Vlaamse Veerkracht. Zowel ikzelf als minister Crevits, minister Somers en minister Weyts hebben daarin een duidelijk luik. Ik zal dat even overlopen.

Binnen het beleidsdomein Werk en Sociale Economie van minister Crevits moeten de opleidingen in het kader van levenslang leren, ook binnen de arbeidsmarkt en op de werkvloer, maximaal digitaal verlopen. De Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) draagt actief bij aan het verhogen van de digitale skills van werknemers. Het Vlaams opleidingsverlof wordt aangepast om e-leren of online opleidingen mogelijk te maken. Er wordt ook een actieplan rond e-leren uitgewerkt en daarbij worden juridische drempels weggewerkt en opleidingsverstrekkers geïnformeerd over de mogelijkheden. Binnen het Europees Sociaal Fonds (ESF) zetten we via verschillende projectoproepen in op de versterking van de digitale competenties. Tot slot heb je nog het programma digibanken, dat voor kwetsbare groepen en kansengroepen een ambitieus programma uitwerkt om komaf te maken met digitaal analfabetisme.

Dan is er het beleidsdomein Gelijke Kansen van minister Somers. De jaarlijkse informatiebarometer van de Federale Overheidsdienst Economie leert ons drie lessen: ten eerste is het voorzien van internet thuis bij mensen met een laag inkomen een prioriteit, ten tweede moet worden ingezet op de ontwikkeling van digitale vaardigheden bij de bredere bevolking en ten derde moeten publieke digitale diensten makkelijk te gebruiken zijn en toegankelijk zijn voor iedereen. In ons relanceplan Vlaamse Veerkracht voorziet minister Somers daarom vanaf 2021 een budget van 50 miljoen euro om de lokale besturen te ondersteunen in hun inclusiebeleid. Men krijgt dus financiële ondersteuning om een lokale e-inclusiewerking op te zetten. We maken ook middelen vrij om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk kwetsbare personen een goedkopere toegang hebben tot het internet. We werken ondersteunende instrumenten en vormen voor de lokale besturen uit, die zij kunnen inzetten voor het verbeteren van de digitale vaardigheden van hun werknemers, om hun digitale dienstverlening toegankelijker te maken, enzovoort.

In zijn beleidsdomein heeft minister Weyts al meer dan 58 miljoen euro geïnvesteerd in digitale inclusie en geletterdheid. In het kader van het Vlaamse relanceplan voorzien we ook hier bijkomende investeringen. Het plan Digisprong wil van een achterstand een voorsprong op het vlak van ICT maken, zodat we kunnen zorgen voor kwalitatief, digitaal onderwijs.

Eerst en vooral werkt minister Weyts aan een nieuw actieplan rond de digitalisering van het onderwijs. Dat gaat dan over het voorzien van een eigen device voor alle leerlingen vanaf het vijfde leerjaar, het verbeteren van de basisinfrastructuur in de scholen, de vorming van leerkrachten en de versterking van ICT-coördinatie.

Een tweede belangrijke aspect is de structurele verankering van digitale geletterdheid in de eindtermen. Daar is al voor gezorgd bij de invoering van de eindtermen voor de eerste graad secundair onderwijs.

Ten derde wordt er in het plan Geletterdheid bijzondere aandacht besteed om onder andere digitale geletterdheid te verhogen.

Ten vierde spelen de centra voor volwassenenonderwijs (CVO's) en de centra voor basiseducatie (CBE's) ook een grote rol in de basisgeletterdheid, maar ook in de digitale geletterdheid van mensen die het nu al moeilijk hebben en van nieuwkomers.

Ten vijfde zijn er binnen het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP) acties rond e-inclusie voorzien.

Mevrouw Schryvers, ik heb in mijn inleiding al op uw vraag geantwoord. Het Agentschap Informatie Vlaanderen zal erop toezien dat alle overheidscommunicatie de toets 'heerlijk helder' kan doorstaan. Die opdracht ligt bij het agentschap.

Katja Verheyen (N-VA): Het is een ontzettend belangrijk thema, waar niet altijd echt bij wordt stilgestaan. Gelukkig doet de Vlaamse Regering dat wel. Ik zal de digitaliseringsambitie van de Vlaamse Regering blijven aanmoedigen. Nogmaals, digitalisering is en blijft de motor van de vooruitgang. Daarom is het ook zo belangrijk dat we alle Vlamingen meekrijgen op die digitaliseringstrein, en in het bijzonder de meest kwetsbaren onder ons. Geef het analfabetisme van de 21e eeuw geen kans in Vlaanderen.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de resultaten van het internationale TIMSS-onderzoek

ACTUELE VRAAG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de resultaten van het nieuwe TIMSS-onderzoek naar leerprestaties wiskunde en wetenschappen bij Vlaamse leerlingen

ACTUELE VRAAG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de resultaten van het meest recente TIMSS-onderzoek

ACTUELE VRAAG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het nieuwe TIMSS-onderzoek betreffende de kwaliteit van het onderwijs

ACTUELE VRAAG van Jean-Jacques De Gucht aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de dalende leerprestaties voor wiskunde en wetenschappen bij Vlaamse leerlingen zoals blijkt uit het nieuwe TIMSS-onderzoek

De voorzitter: Het antwoord wordt gegeven door minister-president Jambon.

Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Gisteren werden inderdaad de resultaten voorgesteld van het internationale onderzoek over het onderwijsniveau. Wat blijkt? Onze 10-jarigen doen het slechter dan vier jaar geleden op het vlak van wiskunde en wetenschap, zover dat de verloren score zou neerkomen op een verlies van een kwart leerjaar. De kloof tussen de beste en de zwakste leerlingen wordt groter en kinderen die het thuis minder breed hebben of de taal niet spreken, doen het slechter. Dat zijn zaken die ons zorgen moeten baren, minister-president.

Het antwoord van minister Weyts baart ons ook wel zorgen. Zijn antwoord is: we gaan de lat hoger leggen door taalscreenings in de kleuterklas, door centrale

toetsen voor heel Vlaanderen en door de lat hoger te leggen op het vlak van de eindtermen. Maar, minister-president, ik weet niet of u zich nog de bok herinnert uit uw jaren lichamelijke opvoeding op school. Als u er niet over kon, minister-president, ik denk niet dat het dan een oplossing was dat de leerkracht zei: 'Weet je wat, we zetten hem dan nog een beetje hoger.' Ik denk niet dat dat de oplossing was. De oplossing is ook niet om te zeggen: 'We zullen hem voor u dan maar wat lager zetten.' Neen, de oplossing is dat je leerlingen technieken aanleert, dat je goede leerkrachten hebt die hun die technieken aanleren, dat je die leerkrachten ondersteunt om die kinderen te helpen om inderdaad over die hoge bok te geraken. Maar de oplossingen van minister Weyts – screenings, testen, de lat hoger leggen – dat zijn holle slogans en dat zijn geen oplossingen. Die stellen hoogstens het probleem vast, minister-president. Wat we nodig hebben, zijn inderdaad voldoende leerkrachten, goed opgeleide leerkrachten, voldoende ondersteuning voor die leerkrachten om de uitdagingen die er nu eenmaal zijn in ons onderwijs, zoals inclusie en de toename van anderstaligen, aan te pakken.

Mijn vraag is dus ook, minister-president: welk plan komt er? Wat gaat deze regering doen? Welk beleid komt er om met oplossingen te komen in plaats van alleen maar het probleem vast te stellen?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister-president, het probleem is geschetst. Dat is uiteraard geen nieuw probleem. Met de PISA-resultaten (Programme for International Student Assessment) wisten we ook al dat Vlaanderen niet meer bij de wereldtop en nu in het lager onderwijs op veel vlakken zelfs niet meer bij de subtop zit, maar de middenmoot is geworden. Dat is negatief voor iedereen. Vlaanderen is een kenniseconomie en dat is vooral voor al onze leerlingen en voor de toekomst van iedereen een probleem. Ik hoor hier collega's zeggen: 'die andere taal is een probleem' en dat wordt nogmaals vastgesteld, maar als we dan spreken om dat effectief aan te pakken en effectief te gaan kijken om kinderen Nederlands te leren, dan zie ik de collega's al beginnen te steigeren.

Nu wordt het voorbeeld van de bok gegeven. Maar het gaat niet meer over de bok wat hoger of lager te zetten, eigenlijk is de kwestie geworden: als je als leerling het niet leuk vindt om over de bok te springen, dan nemen we de bok gewoon weg en dan wandel je over de mat en dan is iedereen content.

Collega's, die beeldspraak gaat niet meer op. We moeten die lat weer omhoog leggen. Dat kunnen we inderdaad doen met die eindtermen. Dat zijn onze minimumdoelen in het onderwijs. Twee, die taal: laten we eindelijk eens met heel dit parlement zeggen, ook tegen de leerkrachten: het klopt dat het onmogelijk wordt in wiskunde en vraagstukken, dat het niet goed lukt voor die leerling omdat hij die taal niet beheerst. Dat we dat Nederlands moeten aanbrengen. Die 'verleukering', die constructivistische houding van 'het komt wel uit het kind': als het thuis niet wordt gestimuleerd, zal het niet uit dat kind komen. En ja, we zullen dus – overheid, leerkrachten, koepels, scholen, allemaal samen – moeten zeggen: we gaan nu eindelijk voor dat ambitieuze onderwijs – dat is nu cruciaal – en de vakkennis die daar belangrijk in is. En professor Van Damme van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) zei het nog: we moeten daar weer die goede basis leggen. En dus, minister-president – en eigenlijk ook minister van Onderwijs –, is de vraag: welke stappen zal de regering zetten om daar een antwoord op te bieden?

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Voorzitter, deze cijfers beroeren ons allemaal. Leerkrachten en directeurs voelen zich door de cijfers aangesproken, en wij hier

blijkbaar ook. Commentatoren geven commentaar, maar reiken zelden oplossingen aan. We moeten over één zaak duidelijk zijn. Mijn fractie is ervan overtuigd dat ambitieus onderwijs is wat het onderwijs moet zijn. Het ergste wat we kunnen doen, is leerlingen vertellen dat we van hen niets verwachten en in hen niet investeren. Dat is wat we niet moeten doen.

Het debat moet natuurlijk genuanceerd en niet sloganesk of simplistisch worden gevoerd. Het moet afgestemd zijn op onze eigen context, want in het Vlaamse basisonderwijs moeten de eindtermen op het einde van het zesde leerjaar worden gehaald, en hier wordt in het vierde leerjaar gemeten. We moeten de impact daarvan niet meten om te minimaliseren, maar om de discussie ten gronde en zuiver te voeren.

De ambitieuze eindtermen moeten volgens het kaderdecreet sober en duidelijk zijn. Meten is weten met de gestandaardiseerde en genormeerde toetsen, maar wat doen we met die data? Hoe maken we onze leerkrachten sterker om de specifieke noden van de leerlingen goed te kennen en te weten waaraan ze moeten werken? Hoe kunnen we de leerlingen een polsstok of een trampoline aanbieden om over de lat te geraken?

In elk geval denk ik dat we goede coaches nodig hebben. Die coaches moeten zich gewaardeerd en ondersteund voelen. Uit de Teaching and Learning International Survey (TALIS) is al duidelijk gebleken dat de leerkrachten weinig participeren aan professionaliseringsactiviteiten. Ze hebben weinig ruimte en tijd om dit te doen. Ze kijken ook aan tegen een vlakke loopbaan.

Volgens ons is naast die professionalisering ook een sterke directeur nodig die zich met het pedagogisch beleid kan bezighouden. Ik herhaal hier graag de vraag om in te zetten op de administratieve, pedagogische en beleidsondersteuning van de directeurs in het basisonderwijs.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme, u hebt geen tijd meer.

Loes Vandromme (CD&V): Minister-president, we vragen u expliciet om aan te geven hoe we verder kunnen werken aan de professionalisering en hoe we de leerkrachten kunnen versterken om op de noden van de leerlingen in te gaan.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): Voorzitter, ik denk dat we ons allemaal veel zorgen maken om de dalende prestaties van onze 10-jarigen op het vlak van wiskunde en wetenschappen. De vraag is natuurlijk waarom de resultaten van onze leerlingen jaar na jaar achteruitgaan.

Volgens de N-VA ligt het aan de taalachterstand. Dat speelt een grote rol, want de kennis van het Nederlands is cruciaal. Hoe kan iemand een vraagstuk oplossen als hij het niet begrijpt? We zijn dan ook voorstanders van de taal screenings en de taalintegratietrajecten. Alleen de taalbaden, waarbij kinderen met een taalachterstand een vol jaar samen in de klas worden gezet, vinden we geen goed idee. De wetenschap toont aan dat dit niet werkt.

Volgens onderwijsspecialist Van Damme ligt het ook aan het feit dat de voorbije jaren te weinig op kennis en te veel op het ervaringsgericht leren is gefocust. Ik wil hem graag geloven en we moeten dat zeker bekijken.

Hoewel de onderzoekers van het TIMSS-onderzoek (Trends in International Mathematics and Science Study) zelf hebben aangegeven dat de sociaal-economische achtergrond van kinderen meer nog dan de thuistaal een doorslaggevende factor in de resultaten is, wordt hier in het debat gemakkelijk aan

voorbijgegaan. Wie de ouders zijn en wat de ouders verdienen, bepaalt vaak hoe kinderen het op school doen. Kinderen die thuis minder leesboeken hebben, geen computer of eigen kamer hebben en laagopgeleide ouders hebben, kunnen het met de beste wil van de wereld ook niet helpen. Ze doen het systematisch slechter op school.

Als we de onderwijskwaliteit willen verbeteren, moeten we de lat hoger leggen met ambitieuze eindtermen. Daarover ben ik het eens met minister Weyts. We moeten er echter ook voor zorgen dat veel meer kinderen over die lat geraken, want het valt niet te ontkennen dat veel kinderen veel verder moeten springen omdat ze met meer achterstand beginnen. Wat onze kinderen nodig hebben, is een goede conditie. Dit is dan ook een pleidooi voor toegankelijke kinderopvang voor kwetsbare gezinnen, want anders lopen ze al achter voor ze aan de eerste kleuterklas beginnen. Het juiste materiaal is ook een probleem, maar een goede coach is cruciaal. De leerkrachten maken het verschil en moeten de kinderen over de lat helpen springen.

Minister-president, wat zult u doen om de leerkrachten te versterken om een goede coach te kunnen zijn?

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Voorzitter, ik was nog even aan het nadenken over welke verschillende voorwerpen uit de turnles ik naar voren zou brengen. Alle gekheid op een stokje, dit is een problematische situatie. Jaren geleden voerden we het peloton nog aan, maar nu zakken we weg naar de middenmoot. De realiteit is dat dit in het verlengde ligt van het Programme for International Student Assessment (PISA).

Wat eigenlijk naar voren komt en daarnet al is benadrukt, is dat we eigenlijk iets belangrijks missen. We missen namelijk een generatie mensen die uit een sociaal-economisch achtergestelde situatie komen en die onder de SES-middelen (socio-economische status) vallen.

Dat hangt inderdaad voor een belangrijk deel aan die taal vast, maar het gaat eigenlijk veel breder dan die taal alleen. Het gaat om datgene wat zo belangrijk is om mensen net de mogelijkheid te geven om zichzelf te vervolmaken, om te groeien in onze maatschappij, om trekkers te kunnen zijn in die maatschappij, datgene dat ervoor zorgt dat sociale verschillen eigenlijk verdwijnen. Dat zou ons onderwijs moeten zijn. Dit benadrukt dat dat vandaag te weinig het geval is, en dat we daar zeker en vast de nodige aandacht aan moeten besteden.

We hebben inderdaad die taalscreening op het einde van de derde kleuterklas. We hebben de aangescherpte eindtermen voor het basisonderwijs en de gestandaardiseerde, genormeerde, gevalideerde net- en koepeloverschrijdende toetsen. Dat zijn inderdaad belangrijke hervormingen, maar er zal wellicht meer nodig zijn, en de vraag is welke directe actie wij kunnen nemen om daar op relatief korte termijn op in te grijpen. Welke mogelijkheden zijn er om net op die doelgroep van SES-kinderen zo maximaal mogelijk in te zetten? Op welke manier kunnen we de leerkrachten daar het best in ondersteunen?

De voorzitter: Collega De Gucht, ik was iets coulanter voor u, want u bent blijkbaar jarig vandaag. Mijn felicitaties, dus. (*Applaus*)

Minister-president, u hebt tien minuten, maar als het moet, mag het ook iets langer, want u bent natuurlijk niet rechtstreeks bevoegd. (*Opmerkingen*)

Of korter, dat mag ook. De keuze is aan u.

Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Ik zou denken dat het veeleer korter dan langer moet zijn, aangezien ik niet bevoegd ben. Maar goed, de voorbereiding is in ieder geval door de bevoegde minister gedaan, dus laat me de boodschapper zijn van minister Weyts, die nu in quarantaine thuis ongetwijfeld aan het volgen is wat wij hier allemaal aan het zeggen zijn.

Het nieuwe TIMMS-onderzoek bevestigt inderdaad dat onze onderwijskwaliteit in het gedrang is. Dat is natuurlijk bijzonder ernstig. Voor de zoveelste keer op rij – want dit is geen nieuw fenomeen – gaan de resultaten van Vlaamse leerlingen significant achteruit in een internationaal onderzoek. Vlaanderen zit niet meer bij de top. We zijn weggezakt naar de internationale middenmoot. Voor wiskunde zit Vlaanderen op de 17e plaats van 58 landen, dus niet meer in de top, en voor wetenschappen zit Vlaanderen nu op een 35e plaats van 58 landen, worden we vergeleken met landen als Kazachstan en Bahrein. We hebben te weinig toppresteerders. De leerlingen uit sociaal kwetsbare milieus en leerlingen die thuis geen Nederlands spreken, doen het zorgwekkend slecht. Onze leerlingen vinden het ook niet leuk om bezig te zijn met wiskunde en wetenschappen. Al deze internationale onderzoeken dateren nog van voor de coronacrisis. We weten dat de sluiting van de scholen en, bijvoorbeeld, het verplichte afstandsonderwijs de onderwijskwaliteit verder aantasten. Dat is allemaal zeer ernstig, want onderwijs van hoge kwaliteit is een hoeksteen van onze welvaart, en dus ook van ons welzijn.

De voornaamste conclusie moet dan ook zijn dat het onderwijs nood heeft aan grote hervormingen, en laat dat nu net het goede nieuws zijn: die hervormingen staan ook in de steigers. Ze zijn hier genoemd. Er is de taalscreening voor alle leerlingen in de derde kleuterklas vanaf volgend jaar. TIMMS toonde nogmaals aan dat kennis van het Nederlands cruciaal is om andere vakken te beheersen. Dankzij de taalscreening kunnen we vermijden dat jonge kinderen met een achterstand aan de start van het lager onderwijs komen. We zullen hen sneller kunnen helpen en hen bijspijkeren qua Nederlands.

Ten tweede zijn er de centrale toetsen voor alle leerlingen op vier momenten gedurende de schoolcarrière. Dat zal ingaan vanaf 2023. Bovendien houden we met die Vlaanderenbrede toetsen rekening met de Vlaamse context. Dat wordt niet gedaan bij internationale toetsen. Met onze eigen centrale toetsen zullen we dus de vinger nog meer aan de pols kunnen houden, zullen we dus sneller en gericht kunnen ingrijpen.

We hebben ook nood aan ambitieuzere eindtermen, die scherp geformuleerd zijn. We moeten de discussie daarover zo snel mogelijk afronden. De lat moet simpelweg hoger voor alle leerlingen en alle scholen in heel Vlaanderen. Om terug te grijpen naar de vergelijking met de bok: je kon ook over die bok geraken met een goede springplank. Dat was dikwijls de remedie. Men zette de bok hoog genoeg, maar legde er een springplank voor. Dat is de techniek aanpassen, middelen aanreiken. Ik vind die vergelijking dus wel goed.

Ambitieuze eindtermen zorgen voor hoge leraarsverwachtingen. Onderzoek toont aan dat dat zorgt voor betere leerprestaties bij leerlingen. De regering wil de nieuwe eindtermen voor de tweede en derde graad van het secundair onderwijs dan ook zo snel mogelijk ter bespreking naar dit parlement brengen.

Velen hebben verwezen naar de leerkrachten. Dat is een engagement dat we gaan opnemen. We gaan ook investeren in onze leerkrachten. We versterken de lerarenopleidingen, we investeren extra in prioritaire nascholing, we laten ons momenteel door de OESO doorlichten op het vlak van professionalisering van leerkrachten, en we versterken het praktijkgerichte onderwijsonderzoek.

Collega's, om de impact te zien van al die hervormingen die we gaan doorvoeren, dat zal natuurlijk een tijd duren. Het is niet omdat we vandaag die hervormingen beslissen, dat we morgen in de praktijk, in de PISA-cijfers en de TIMMS-cijfers de resultaten daarvan zullen zien. Onderwijs is een enorme tanker die maar traag kan worden gekeerd. Net daarom moeten we nu vooral doorzetten. Alleen als iedereen in het onderwijs de ernst van de zaak inziet en er ook mee aan de slag gaat, zullen we dat tij kunnen keren. Dat is nodig, want we hebben in dit land geen eigen grondstoffen. We hebben alleen de hersenen van onze jonge mensen en van iedereen. Als we ons goede onderwijs verliezen, dan verliezen we uiteindelijk ook onze welvaart.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister-president, u hebt het misschien niet altijd zo goed gevolgd, maar al drie legislaturen lang is er in het Vlaams Parlement sprake van een lerarenpact. Al drie ministers zouden een grote hervorming van het lerarenberoep lanceren dat ervoor zou zorgen dat het lerarentekort wordt aangepakt, dat inzet op professionalisering van de leerkrachten, dat de lerarenopleiding versterkt, dat leraren ondersteunt bij de extra uitdagingen die er zijn in de klassen. De maatschappij is veranderd, de samenstelling van de klassen is veranderd. Jullie hebben een M-decreet goedgekeurd dat voor meer inclusie zorgt in de klassen, maar het beleid is niet mee geschakeld. Het beleid heeft die springplanken niet voorzien.

Minister-president, de N-VA is al drie legislaturen lang bevoegd. Het begint stilaan schuldig verzuim te worden. Er moeten dringend een plan komen dat ervoor zorgt dat het beroep aantrekkelijker wordt. Het is nog steeds wachten daarop.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, sterk onderwijs is belangrijk voor elke leerling, en zeker en vast voor de leerlingen die thuis minder worden gestimuleerd. Het academisch succes, het echt willen presteren, resultaten willen halen, dat is een belangrijke attitude die ons onderwijs een beetje is kwijtgespeeld.

Hier wordt soms gepleit voor omkadering en extra steunpunten buiten de school, maar onderwijs gebeurt in de school en in de klas. Daarom doet de N-VA een oproep om de middelen en de mensen daar in te zetten, met een goede opleiding, vakken, vakdidactiek en klassenmanagement.

Onderwijs is een cognitieve inspanning, het is geen klassieke ontspanning. Het vraagt input en inzet. Als ik kijk naar de resultaten van TIMMS nu en naar de Onderwijsspiegel, dan stel ik vast dat de inspectie in 2020 zei dat 91,7 procent van de basisscholen zeer goed en sterk met wiskunde bezig was, wat niet wordt vastgesteld met dit resultaat.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Collega's, ik trek de vergelijking graag nog even door. De beste sportprestaties worden geleverd als er langs de kant iemand staat die roept en die je aanmoedigt om het beste van jezelf te geven. Dat is ook wat we verwachten van leerlingen, namelijk dat er iemand aan de kant staat die het beste uit de leerlingen haalt.

Ik maak graag de vergelijking met de ouderbetrokkenheid, want dat is ook wat we leren uit corona. Waar de ouders heel sterk zijn betrokken op de leerlingen, is de leerwinst groter. Er zijn heel wat goede voorbeelden op het terrein. Ik denk aan brugfiguren, maar ook aan de samenwerking op school met andere instanties. Zijn we bereid daaruit te leren om de scholen sterker te maken inzake ouderbetrokkenheid?

Hannelore Goeman (sp.a): Taalscreening, centrale toetsen, dat zijn allemaal goede instrumenten, maar dat zal ons vooral helpen om het probleem in kaart te brengen. Met testen alleen zullen we er niet geraken, dat zal het probleem niet oplossen. Het zijn de leerkrachten die het verschil zullen maken. Uiteindelijk zijn zij die springplank. Dat is mensenwerk. Het gaat over kinderen boven zichzelf laten uitstijgen, zover mogelijk laten springen. Het is een goede zaak dat er extra geld komt voor professionalisering. Het moet inderdaad meer zijn dan een namiddag per jaar. Ik ben heel benieuwd wat dat zal geven.

Maar we hebben ook gewoon meer handen nodig in de klas, extra lesuren, zodat leerkrachten meer tijd hebben om kinderen op maat te helpen.

Ik hoor van leerkrachten dat ze kinderen met taalachterstand hebben, met leer- of gedragsstoornissen of die het thuis moeilijk hebben. Dat is allemaal te veel om gebolwerkt te krijgen. Wat zult u eraan doen zodat er extra handen in de klas komen en leerkrachten de kinderen de aandacht kunnen geven die ze verdienen?

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Dat TIMMS-onderzoek dateert van 2019. Dat is van voor de huidige crisis. Als je kijkt naar de cijfers die nu naar voor komen en waar het GO! en het katholiek onderwijs naar hebben verwezen de afgelopen tijd, dan is de leerachterstand bijzonder groot. Het volgende TIMMS-onderzoek zal dus zeker en vast geen verbetering in kaart brengen. Daar moeten we ons van bewust zijn. De leerkrachten zijn daarin van cruciaal belang, maar ook de betrokkenheid van de ouders, zoals ook mevrouw Vandromme heeft gezegd.

Minister ik wil nog iets zeggen over de kansengroepen en de taalachterstand. We hebben de leerplicht nu op 5 jaar gebracht. Ik ben en blijf er voorstander van om die verder te verlagen en er zo voor te zorgen dat die kansengroepen en de mensen die we soms heel moeilijk bereiken, van in de eerste kleuterklas kunnen meetrekken, vanaf 2,5 jaar, in de school, in de taal om zo hun kansen te maximaliseren.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister-president, wat ik heel straf vind in dit debat, is hoe er op zo'n wetenschappelijk onderzoek wordt gereageerd met onwetenschappelijk ideologisch beleid. Ik vind dat heel straf. Het onderzoek toont aan dat de sociaal-economische status van kinderen en hun ouders bepalend is. Hoe reageren jullie? Met taalscreenings, taalbaden en weet ik nog wat allemaal. Een eenzijdige focus op taal met de recepten waarvan we uit wetenschappelijk onderzoek en ervaringen weten dat ze niet werken. Ideologische scherpstijperij.

Er wordt gezegd dat we in de eerste plaats moeten inzetten op professionalisering, op ondersteuning van de leerkrachten in de klas. Wat doet deze regering? Besparen op de pedagogische begeleidingsdiensten die net dat tot taak hebben. Wat zullen jullie wel doen? Extra testen invoeren, boven op de vijfduizend testen die een leerling vandaag al in ons onderwijs aflegt. Nog meer testen! In Nederland, Mexico, Wales en Duitsland hebben ze dat geprobeerd na slechte PISA-resultaten en het heeft niet geholpen. Zullen jullie stoppen met het onderwijsbeleid te stoelen op ideologische scherpstijperij en kijken naar wetenschappelijke gegevens om iedereen echt vooruit te helpen?

De voorzitter: Mevrouw Beckers heeft het woord.

Roosmarijn Beckers (Vlaams Belang): Minister-president, PISA, PIRLS, TIMMS: elk onderzoek toont aan dat ons onderwijs achteruitgaat. Eindelijk hoor ik het hier dagen. We hebben jarenlang, decennialang anderstaligen in onze klassen binnengelaten en nu zijn we verwonderd dat het niveau daalt. De Vlamingen

wisten dat al langer en hadden die onderzoeken niet nodig. We moeten er dus voor zorgen dat de leerlingen die in onze klassen terechtkomen, Nederlands kennen. Bovendien, de linkse recepten van pretpedagogie, van kunnen in plaats van kennen, hebben gefaald en hebben ons gebracht waar we nu zijn. (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

Minister-president Jan Jambon: Dank jullie voor jullie opmerkingen. De meeste thema's zijn al behandeld.

Wat het lerarenpact betreft, heb ik daarnet gezegd dat we bijkomend zullen investeren in onze leerkrachten. Ik denk dat de vakminister de uitdaging wel aangaat. Derde keer, goede keer. Als al drie ministers het lerarenpact aangekondigd hebben, dan zal deze minister het realiseren.

Wat de ouderbetrokkenheid betreft, bestaan er al heel wat initiatieven. Het is natuurlijk belangrijk om te evalueren of ze voldoen. 'You can lead a horse to the water, but you can't make it drink.' De overheid heeft grote verantwoordelijkheden, maar de individuen, de burgers hebben ook verantwoordelijkheden ter zake. Dat dit geëvalueerd moet worden en gekeken moet worden of er een tandje bij kan worden gestoken, is redelijk.

Mijnheer De Gucht, de leerplicht vervroegen, is niet opgenomen in het regeerakkoord. Het is ook het enige in het onderwijsveld dat nog federale bevoegdheid is. Dat moet in een ander parlement bediscussieerd worden.

Elisabeth Meuleman (Groen): We zijn het er allemaal over eens dat we nood hebben aan hoogstaand, kwalitatief onderwijs dat elk talent uit elk kind haalt, ook uit de meest kwetsbare kinderen, uit armere kinderen, uit kinderen uit anderstalige gezinnen.

Neen, mevrouw Beckers, we zullen die niet buiten laten staan, we zullen die binnenlaten in onze klassen. Maar het is aan het beleid om ervoor te zorgen dat scholen met kwetsbare kinderen extra worden ondersteund. Er is nood aan een plan voor gelijke onderwijskansen 2.0 dat daar extra op inzet.

Mijnheer Daniëls, we hebben geen nood aan nostalgiepedagogie die teruggrijpt naar recepten van vroeger, ook dat zal niet helpen. De wereld is veranderd, teruggrijpen naar dertig jaar geleden zal de problemen niet oplossen, maar extra investeringen, extra ondersteuning en extra aandacht voor leerkrachten kunnen de problemen wel oplossen.

Koen Daniëls (N-VA): Er is iets belangrijk in de pedagogiek waarbij men, wanneer de resultaten gedurende zestien jaar achteruitgaan, kijkt naar wat men vroeger deed en hoe men dat deed. Als ik vandaag leerkrachten lager onderwijs hoor zeggen dat ze de maaltafels er niet meer mogen indrillen, dat dat allemaal 'gecontextualiseerd' moet zijn, als ik vandaag leerkrachten wetenschappen en aardrijkskunde hoor zeggen dat zij niet meer mogen vragen dat bepaalde zaken worden memoriseerd, dan is dat ook problematisch wanneer men vraagstukken wil oplossen. (*Opmerkingen bij sp.a*)

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): En als u inderdaad blijft zeggen dat het Nederlands niet belangrijk is, terwijl het de exponent is van het feit dat die leerlingen niet kunnen volgen, dan is dat ook een probleem. Laat ons dus alstublieft in dit parlement eindelijk samen met scholen, koepels, leerkrachten en ouders voor waar aannemen dat het nodig is om in te grijpen en niet verder te doen zoals we bezig zijn, hopen dat het wel zal keren, want dat zal het niet doen. Dat bewijst dit TIMMS-onderzoek.

Loes Vandromme (CD&V): Minister-president, ik dank u voor uw antwoord. De essentie is inderdaad niet de taalscreening, maar vooral dat die screening aan het begin van de derde kleuterklas wordt afgenomen. Dat is voor ons net cruciaal omdat we op die manier kinderen zo veel mogelijk kunnen versterken in hun taalkennis. Elk kind heeft recht op een taalintegratietraject op maat.

We weten nog niet wat nu precies de oorzaken zijn van deze daling. We pleiten dan ook om verder te onderzoeken en te achterhalen hoe we onze leerkrachten kunnen versterken en dat ambitieuze onderwijs kunnen nastreven. De corona-crisis heeft ons geleerd dat de SES-kenmerken en -achtergrond een belangrijke impact hebben op de onderwijskansen. Daarom herhaal ik hier ook de vraag om samen met de Vlor een conceptueel debat te voeren over ons GOK-beleid.

Hannelore Goeman (sp.a): Ik zal het nog maar eens herhalen omdat de heer Daniëls blijkbaar soms wat selectief doof is. Ja, wij hebben nood aan een sterk taalbeleid. Ja, wij hebben nood aan ambitieuze termen, maar het zijn uiteindelijk sterke, goed opgeleide leerkrachten die het zullen moeten doen en die ervoor moeten zorgen dat alle kinderen een kans krijgen en zo ver mogelijk over die lat geraken. Daarvoor hebben we gewoon meer nodig. We kunnen in het Vlaamse onderwijs niet aanvaarden dat je afkomst ook je toekomst bepaalt.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Ik stoor me bijzonder aan de uitspraak van het Vlaams Belang over wat wij hebben binnengelaten. Ik vind dat een van de meest storende opmerkingen die ik hier in lange tijd heb gehoord. In onze Vlaamse maatschappij gaat het er toch over dat elk kind dezelfde kansen moet hebben, dat elk kind gelijk is. Dat is toch net wat ons als maatschappij onderscheidt, namelijk dat wij elk kind dezelfde kansen willen geven, ongeacht de achtergrond van dat kind. Ik vind dat dat ook in de toekomst zo moet blijven en dat we daarvoor moeten blijven vechten.

Minister-president, het is juist dat dit een federale bevoegdheid is, maar ik neem aan dat u aan de overkant mensen kent en dat u daar ook een dialoog mee kunt voeren. Ik ben ervan overtuigd dat wij vanuit onze verantwoordelijkheid moeten pleiten voor een verdere verlaging van de leerplicht om zo iedereen van jongs af mee te krijgen en daarvoor in de juiste begeleiding moeten voorzien.

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Jos D'Haese aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de verlenging van code rood voor studenten

De voorzitter: Het antwoord wordt gegeven door minister-president Jambon.

De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister-president, al bijna twee maanden kunnen studenten niet naar de les. Zij zitten voor eindeloze Zoomsessies en hebben geen sociale contacten meer, terwijl de deadlines zich opstapelen. Net als bij vele andere mensen weegt dat heel zwaar.

Iedereen kijkt vandaag dus uit naar het licht aan het einde van de tunnel, maar voor de studenten werd dat licht gisteren in één dag uitgesteld tot eind februari. Als enige groep in de samenleving zijn zij al zeker dat ze nog in lockdown moeten tot maart. Dat hakt er echt in. Ik heb veel berichten gekregen van studenten. Ze zeggen dat ze op zijn, dat het zo niet verder gaat. Er zijn er die letterlijk stoppen. Ze mailen de universiteit of de hogeschool om hun inschrijvingsgeld terug te

vragen omdat ze het op deze manier niet meer zien zitten. Ze snappen niet dat net nu – op het moment van de examens – alle perspectief weggenomen wordt.

Iedereen zegt dat studenten moeten praten over hun problemen, maar dan moet er ook iemand luisteren. Het regent de laatste tijd opinies, open brieven, tweets, Facebookstatussen, mails van studenten die er compleet doorzitten. En wat doet u? U beslist boven hun hoofd, zonder overleg, dat ze er nog drie maanden helemaal alleen voorstaan. De enige manier waarop studenten hierbij betrokken werden, is een droog mailtje met in bijlage een gedichtje over 'volhouden'. Dat geeft toch geen perspectief aan die studenten, minister-president?

Ik hoor studenten zeggen dat de universiteit één maandenlange eenzame Zoom-sessie was. Waar zouden ze in 's hemelsnaam nog 1000 euro inschrijvingsgeld voor geven? Waarom worden vandaag de studenten als enige groep in de maatschappij nog zeker drie maanden in lockdown gezet?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer D'Haese, afgelopen weekend vond een overleg plaats tussen minister Weyts, de vertegenwoordigers van de universiteiten en van de hogescholen, de experts en de virologen. Vanuit de instellingen kwam de vraag om nu reeds een gemeenschappelijk standpunt in te nemen over de heropstart van het tweede semester. De hogeronderwijsinstellingen verzochten uitdrukkelijk om een iets langere periode van stabiliteit. In plaats van kleine bijsturingen of versoepelingen waarop men mogelijk ook snel weer moest terugkomen, verkoos men een langere inspanning om vervolgens fundamenteel te kunnen versoepelen wanneer de kans zich aandient.

De minister is zich zeer bewust van de inspanningen die studenten moeten leveren om in deze moeilijke tijden te studeren en de extra druk op het mentale welzijn die de restricties met zich meebrengen. We weten dat studenten een heel andere rol gespeeld hebben bij het verspreiden van het virus dan bijvoorbeeld de secundaire scholieren. De cijfers – en dat hebben de experts bevestigd – zijn van die aard dat voorzichtigheid voorlopig nog zeker aan de orde is. Vandaar de keuze om voorlopig code rood verder aan te houden tot eind februari en dan te evalueren. Code rood laat toe om essentiële praktijklessen wel te laten doorgaan, wat erg belangrijk is om studieduurverlenging te vermijden, en laat beperkte bezetting op de campus toe. Ook zogenaamde boostsessies zijn mogelijk in code rood. Er zijn ook goede afspraken gemaakt om de examens veilig te laten verlopen, zoals in juni.

Natuurlijk is het mentale welbevinden van studenten in deze moeilijke tijden een bijzonder belangrijk aandachtspunt, en daar willen we in investeren. Eerder werd daarom reeds 10 miljoen euro vrijgemaakt om aan de studentenvoorzieningen te geven voor de extra zorg die corona voor de student heeft gecreëerd. Daarnaast versterkt minister Weyts het beleid rond mentaal welzijn voor studenten in drie fasen. Als u daarnaar vraagt, kan ik die nog toelichten in mijn repliek. Dat laat ik aan u over, of dat deel uitmaakt van uw vraag.

Jos D'Haese (PVDA): Minister-president, in het overleg lijkt me één perspectief te ontbreken, en dat is het perspectief van de studenten zelf. Ze waren door hun vertegenwoordigingsorgaan, de Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS), niet vertegenwoordigd, ze zijn niet bevraagd, men heeft zelfs niet gecommuniceerd naar de VVS voordat men dat algemeen deed. Natuurlijk is voorzichtigheid geboden. Niemand vraagt om nu alle maatregelen op te heffen of zo. De vraag is waarom studenten als enigen nog drie maand in lockdown worden geplaatst en hun alle perspectief wordt ontnomen.

De investeringen en de verschillende fases zijn zeer goed. U moet die niet uiteenzetten omdat ze vandaag geen perspectief geven. Ze gaan over het beleid rond mentaal welzijn in de toekomst, maar we zitten vandaag met een probleem: er is een versterking geweest, maar de studentenpsychologen blijven overbevraagd. Ik sprak onlangs met iemand die er eindelijk naartoe was getrokken, het had hem deugd gedaan. De psycholoog had een kwartier tijd voor hem omdat er zoveel vraag is naar ondersteuning, naar begeleiding. Daar is echt een versterking nodig. Wat gaan we daarrond verder nog ondernemen?

De voorzitter: Mevrouw Beckers heeft het woord.

Roosmarijn Beckers (Vlaams Belang): Bedankt, voorzitter. Ik ben blij dat ik u vandaag terugzie en dat ik jullie allemaal terugzie. Ik ben hier een paar weken niet geweest. Wij zitten hier ook in een sterk verminderde samenstelling, en ik denk dat dit niet gevaarlijk is. Dit zou voor de studenten ook moeten kunnen. De studenten hebben inderdaad nood aan perspectief, nood aan iets om naar uit te kijken. Ik vind het heel erg dat, net voor de blok begint, UGent communiceert dat ze tot eind maart in code rood gaat blijven. Dat is heel jammer voor onze studenten.

We hebben nu over een niveaudaling gesproken. Het beste onderwijs is uiteraard fysiek onderwijs. De onderwijskwaliteit lijdt hieronder. Minister-president, u zit in dat overlegcomité. Denk alstublieft aan onze studenten.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Het is inderdaad een fundamenteel probleem waar toch bijzonder veel studenten mee worden geconfronteerd. U moet rekenen dat er vandaag studenten zijn die aan de universiteit zitten en tot vandaag eigenlijk geen enkele les fysiek hebben kunnen bijwonen. Dat is een vorm van isolatie. Je moet je maar eens voorstellen dat je nu in de eerste kandidatuur toekomt en je tot nu toe geen enkel contact hebt gehad met je universiteit, behalve via Zoom. We moeten ons daar toch echt bewust van zijn.

Het zijn natuurlijk noodzakelijke ingrepen geweest. Het is aan de universiteiten en hogescholen om daarover te oordelen, maar ik denk dat we echt extra moeten inzetten op dat mentaal welbevinden, en op de manier waarop we daar toch inderdaad een luisterend oor kunnen zijn, om daar als maatschappij toch een juist antwoord op te bieden. Want dit is problematisch, kijk maar naar de cijfers qua zelfmoord, en naar de manier waarop negatieve gedachten zich vandaag afspelen. Ik denk dat we hier met een bijzonder problematische situatie zitten.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): Heldere, eenduidige en tijdige communicatie is al vaak cruciaal gebleken tijdens deze crisis. Tijdig is de communicatie van het hoger onderwijs zeker, al is het natuurlijk een vreselijke boodschap om te krijgen, zo aan de vooravond van de blok. Op dit moment zitten studenten inderdaad al sinds oktober opgesloten tussen de vier muren van hun kamer, zonder perspectief. En dan moeten ze zich inderdaad nog door heel die examenperiode worstelen. Dat is echt bikkelhard.

Maar de communicatie was in ieder geval ook veel minder eenduidig. UGent kondigde aan tot 21 maart in code rood te blijven, andere hogeronderwijsinstellingen kiezen voorlopig voor eind februari. Dat maakt het alleen maar extra verwarrend voor studenten. Het is denk ik echt cruciaal dat er bij dergelijke supermoeilijke beslissingen zoveel mogelijk een eenduidige lijn wordt uitgezet waar iedereen zich aan houdt, in het belang van de studenten die nu vooral nood hebben aan duidelijkheid en perspectief.

Minister-president, wat zal minister Weyts concreet doen om het overleg tussen de hogeronderwijsinstellingen beter te stroomlijnen, zodat er eenduidige beslissingen worden genomen waar iedereen zich aan houdt?

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): De keuze voor code rood geeft de studenten inderdaad weer een serieuze duw. Ze zullen een jaar lang zonder volwaardig contact geweest zijn met hun medestudenten. En dat is verdomd lastig. Maar ook voor de proffen en docenten was dat weer een klap. Ze leveren vandaag echt heel veel inspanningen om het mentaal welzijn van onze studenten te ondersteunen, en ze zullen dat ook blijven doen.

Dat is toch iets wat we hier ook eens mogen erkennen. In plaats van een polariserend discours te voeren, mijnheer D'Haese, waarbij we de medische gezondheid ten opzichte van het welzijn zetten, moeten we ook eens durven te wijzen op de vele initiatieven die de instellingen zelf, maar ook de studenten zelf, opzetten. Toch is perspectief geven belangrijk, daar ben ik het mee eens.

Minister-president, onderzoekt de minister, samen met de experts, de mogelijkheid om toch zo snel mogelijk opnieuw veilig contactonderwijs aan te bieden, in het bijzonder voor de eerstejaars en de kwetsbare groepen?

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Collega's, het gaat hier toch inderdaad ook weer voor een stukje om die belabberde, weinig empathische communicatie. Het komt op een moment dat studenten in de blok zitten, en dat je weet dat de helft zich geïsoleerd voelt, dat een derde zich eenzaam voelt, dat 27 procent van die studenten met depressieve gevoelens kampt. Ze zitten in de blok, en boven hun hoofden wordt dan plots beslist dat tot eind maart alles blijft zoals het is, zonder overleg, zonder dat er inspraak is geweest. Dat getuigt van weinig respect. Dat zou toch moeten kunnen worden aangepast, naast het feit dat er inderdaad nood is aan perspectief.

Ik zou minister Weyts willen vragen om toch samen te zitten met de studenten, met de hogescholen en universiteiten, om te kijken op welke manier er toch een beetje perspectief kan worden geboden voor de komende maanden. Dat is broodnodig, zeker voor die eerstejaars die nog niets anders hebben gekend dan het afstandsonderwijs.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, dat het voor studenten niet te onderschatten is, en zeker niet voor diegenen die nu in hun eerste jaar zitten, is een understatement, denk ik. Toen ze in het zesde middelbaar zaten, hebben ze daar al een aantal maanden afstandsonderwijs gehad, en nu ook in het eerste jaar. We weten dat instellingen voor hoger onderwijs echt wel inspanningen doen – gelukkig maar en ik dank hen daarvoor – voor die eerstejaarsstudenten. Ik hoor sommige partijen er hier voor pleiten om hun zo snel mogelijk duidelijkheid te geven, om hun een perspectief te bieden. Het klopt immers: die studenten staan voor examens en dan volgt de lesvrije week. Dat perspectief wordt nu geboden. Maar dat is natuurlijk geen fijn perspectief, die mening deel ik absoluut. Maar je kunt niet tegelijkertijd perspectief en duidelijkheid vragen, en als er dan duidelijkheid is, zeggen dat dit geen goede zaak is.

Minister-president, ik vraag wel om heel goede communicatie naar de studenten door de instellingen voor hoger onderwijs als er verschillen zouden zijn. Ik neem

ook aan dat die rectoren voorafgaand aan het overleg met minister Weyts ook ruggenspraak hebben gepleegd met de studenten en docenten.

Minister-president Jan Jambon: Collega's, ik sluit me natuurlijk aan – en ik neem aan minister Weyts ook – bij het feit dat niemand wil wat er hier gebeurt. Natuurlijk willen wij dat studenten volop fysiek les kunnen krijgen. Natuurlijk willen we dat alle mogelijke praktijklessen fysiek kunnen plaatsvinden. Maar wat we ook allemaal willen, is dat dat ellendige virus onder controle krijgen. Daar zijn soms maatregelen voor nodig, zeker nu we voor de kerstperiode staan, waarvan we allemaal zeggen dat het echt verschrikkelijke maatregelen zijn om te nemen. Maar ze dringen zich op.

Ik vind dat er hier toch ook een beetje een tegenspraak is. Er wordt gevraagd om perspectief. Bij mijn weten heeft men nu een perspectief gegeven tot eind februari. Oké, misschien niet het perspectief dat men verhoopt. Ik zou ook het perspectief willen bieden: mensen, we zijn erdoor, het is gedaan, alles mag weer, alles kan weer. Dat is het perspectief waar we allemaal naar hunkeren. Dat is het perspectief dat we allemaal hopen op een bepaald moment te geven. Maar nu is er perspectief gegeven. Tot eind februari zal het zo blijven. Leuk? Neen, niet leuk. Noodzakelijk? Ik denk het wel, aangezien dit tot stand gekomen is – ik herhaal – in overleg tussen de rectoren, de leiding van de hogescholen, de virologen en minister Weyts.

Ik wil er ook nog even aan toevoegen dat, net zoals tijdens de vorige lockdown, wel stille studieplaatsen mogelijk gemaakt zijn, zowel in de instellingen voor hoger onderwijs als bij de lokale besturen. Daarvoor wordt nu een omzendbrief verstuurd naar de lokale besturen.

Ik denk dat het ook belangrijk is om iedereen te blijven bereiken. In die zin heeft de Vlaamse Regering ook opnieuw voorzien in duizend laptops voor kwetsbare studenten in het hoger onderwijs. Die zullen worden verdeeld via de studentenvoorzieningen.

In zo'n overleg met de instellingen wordt naar de grootste gemene deler gezocht, en dat was eind februari. Een van de instellingen vindt dat er nog verder gegaan moet worden. Ik weet niet of de minister bij machte is om nu te zeggen dat het verboden is aan anderen om iets anders te communiceren, iets dat verder gaat. Natuurlijk kun je niet zeggen, als je een akkoord bereikt tot eind februari, dat jouw instelling het slechts gaat doen tot eind januari. Dat gaat natuurlijk niet. Maar dat een van de instellingen meent te moeten communiceren dat het duurt tot eind maart: ik ga ervan uit dat dat allemaal aan bod gekomen is tijdens dat overleg. Maar ik denk niet dat de minister van Onderwijs de macht heeft om de rector van een universiteit te verbieden om nog iets verder te gaan in zijn maatregelen. Het ware inderdaad beter geweest als iedereen op dezelfde manier dat overleg had afgerond. Maar ik stel dat vast, met jullie.

Jos D'Haese (PVDA): Je moet je dat eens inbeelden. Je zit in je eerste jaar op de universiteit. Je hebt amper universiteitsbanken gezien, of banken van de hogeschool. Je hebt niemand leren kennen, want zelfs op het moment dat er fysiek onderwijs was, zat je te ver van elkaar om vrienden of kennissen te kunnen maken. En dan krijg je midden in je examenperiode, waarvoor je keihard alles op alles aan het zetten bent, de boodschap: volgend semester zal exact hetzelfde zijn, jongens. En jullie noemen dat perspectief bieden? Perspectief is niet: de blok erop tot eind februari. Opnieuw: er is niemand die nu vraagt om nu alles te versoepelen. Maar waarom moeten we juist die categorie waarvan we weten dat ze vandaag dubbel zo hard getroffen wordt door dat sociale isolement, de jongeren, als enige het perspectief geven op geen beterschap? Ik kan daar echt niet bij.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Alessia Claes aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de impact van de coronacrisis op de jobs van de toekomst

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Alessia Claes (N-VA): Voorzitter, collega's, minister, we staan aan het einde van een zeer bewogen jaar, 2020. Als we een woordenwolk zouden maken, zou het woord 'corona' een zeer prominent beeld krijgen of het best in zicht komen. En hoezeer we ze ook vervloeken, deze crisis werpt ook een blik op de toekomst. En het is aan ons om daar de kansen te grijpen.

De coronacrisis heeft een invloed op de perceptie, op loopbanen en op de jobs van morgen. Een studie van Acerta toont aan dat meer dan zes op de tien werknemers vrezen dat ze binnen de vijf jaar niet meer in hun huidige job zullen passen. Men is ook bezorgd over de toekomst. Opvallend is ook dat werknemers inspanningen leveren om hun inzetbaarheid te behouden of zelfs te verbeteren. 30 procent doet aan zelfstudie om bij te kunnen benen.

De coronacrisis heeft er ook voor gezorgd dat ze die situatie aanvaarden en dat ze ook de nood aan actie inzien. Inzicht hebben in de situatie is een belangrijke eerste stap om te kunnen komen tot actie. Het eigenaarschap of het 'ownership' van de leergoesting moet vooral bij het individu zelf liggen. Het is ook een verantwoordelijkheid om zich voor te bereiden op de jobs van de toekomst, maar we mogen hen ook niet in de steek laten.

De minister kondigde al de 'learning twenties' aan. Opleiden, opleiden, opleiden wordt de mantra van de komende jaren. En bij een mantra geldt: hoe meer men het herhaalt, hoe groter de impact en het effect ervan.

Er werden al een paar projecten bekendgemaakt. Er zal een platform worden uitgebouwd en er wordt een studie uitgeschreven met de focus op de strategie om de leergoesting te verhogen. Minister, hoe zult u een kader uittekenen op basis van het persoonlijke eigenaarschap en verantwoordelijkheid, dat stimulerend, sensibiliserend en ondersteunend werkt?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega, het klopt dat leren, leren, leren en opleiden, opleiden, opleiden de mantra is voor de komende jaren. We willen met de Vlaamse Regering van 2021 het jaar van de opleiding maken en dus mensen allemaal collectief laten inzien hoe belangrijk het is dat je na je studies verder blijft studeren. Een dag niets bijgeleerd, is een verloren dag.

Ik ben het er niet mee eens dat je het puur op personen kunnen betrekken. Ik vind dat het een collectieve verantwoordelijkheid is, enerzijds van onze bedrijven, waar je ziet dat, afhankelijk van welk bedrijf het is, er enorme inspanningen worden gedaan om op te leiden. Er zijn ook sectorfondsen, van vakbondszijde dan, die opleidingen voorzien. Het is dus een collectieve verantwoordelijkheid, maar mensen moeten wel inzicht krijgen in het feit dat ze hun individuele mogelijkheden moeten ontplooien, vandaar het initiatief om een gepersonaliseerd loopbaanplatform uit te bouwen. In mijn droomsituatie kun je met één druk op de knop zien waar je staat in je carrière en wat de opleidingsmogelijkheden zijn, op welke manier je kunt herscholen of bijscholen en wat de mogelijke jobs voor de toekomst zijn waar heel veel perspectief in is. Ik hoop in de komende jaren dat platform ook helemaal operationeel te krijgen, samen met VDAB.

Allessia Claes (N-VA): Dank u wel. In de commissie Werk en in de plenaire vergadering hebben we het al heel vaak gehad over levenslang leren en de leergoesting. Wij zullen dan ook op die nagel blijven slaan. Waarom? Net omdat het zo belangrijk is, net omdat het veranderen van attitudes niet zomaar kan gebeuren. We kennen de toekomstige uitdagingen en we weten ook dat de jobs van de toekomst enorm zullen veranderen. Daarom is het ook belangrijk dat elke Vlaming de verantwoordelijkheid neemt om zijn loopbaan in eigen handen te nemen. Maar daarbij moeten we ook het signaal geven dat ze niet alleen staan, dat ook wij, als overheid, verantwoordelijkheid opnemen. En dat kunnen we doen door een overzichtelijk platform te voorzien en alle incentives te bundelen in de zogenaamde individuele leerrekening. Minister, wat zult u daarvoor doen?

De voorzitter: Mevrouw Malfroot heeft het woord.

Ilse Malfroot (Vlaams Belang): Minister, hoeveel jobs er zullen verdwijnen of hoeveel bedrijven failliet zullen gaan na de coronapandemie, dat zal pas duidelijk worden wanneer de beschermings- en de steunmechanismen worden afgebouwd.

Toch is het nu al duidelijk dat er heel wat sectoren zijn die zwaarder worden getroffen, voornamelijk dan de horeca- en evenementensector. Daarin zijn de kwetsbare groepen oververtegenwoordigd. Er zijn daar enorme verschillen qua scholingsniveau. Die mensen zullen minder makkelijk herop te leiden zijn of zij zullen minder makkelijk te herplaatsen zijn.

Minister, ik stel u daarom graag de vraag of u bij VDAB ruimte laat voor maatwerk voor die personen uit de zwaarst getroffen sectoren die niet makkelijk herop te leiden of te herplaatsen zijn.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): De resultaten uit dat Acertaonderzoek zijn inderdaad opvallend. De Vlaamse werknemer is doorgaans iemand die heel voorzichtig en honkvast is, maar het is duidelijk dat er door de coronashock in vele hoofden toch wel wat twijfel over de toekomst is geslopen. Zoals mevrouw Claes terecht zegt, kan dat een goede zaak zijn. Mensen beseffen dat ze er iets aan moeten doen

We kunnen hiervoor naar de overheid kijken, maar we moeten natuurlijk ook naar de werkgever zelf kijken. U verwees er ook al naar, minister, dat we de werkgevers ervan moeten overtuigen dat ze in de krappe Vlaamse arbeidsmarkt zelf meer inspanningen moeten doen om hun goede profielen, hun goede werknemers bij zich te houden.

Hoe wilt u werkgevers beter overtuigen om mee in het verhaal van leergoesting en levenslang leren te stappen?

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): De arbeidsmarkt zal met een schok veranderen. Gelukkig hebben de steunmaatregelen en de technische werkloosheid tijdens de coronacrisis gewerkt, maar dat e-commerce en telewerken in de toekomst meer de norm zullen worden, lijkt evident. Het is zorgwekkend dat uit de COVIVAT-studie (Corona Onderzoeksconsortium Voor InkomensVerdeling en sociAle effecten) van professor Marx blijkt dat opleiding en vorming in plaats van in de lift in vrije val zitten. Ik denk dat de Vlaamse overheid samen met de werknemers die leergoesting moet creëren en dat werkgevers hun verantwoordelijkheid moeten nemen en inspanningen moeten leveren om vorming en opleiding voor die jobs van de toekomst echt een boost te geven. Vanuit sp.a willen we dat alleen maar ondersteunen en onderstrepen.

De voorzitter: De heer Bothuynne heeft het woord.

Robrecht Bothuynne (CD&V): Dank u, voorzitter. De arbeidsmarkt is volop in evolutie en de coronacrisis zorgt nog eens voor een extra schok. Opleiding, opleiding, opleiding is inderdaad de juiste mantra. Ik ben ook blij, minister, dat deze week werd bekendgemaakt dat er niet een paar duizend, maar intussen een paar tienduizend tijdelijk werklozen op uw aanbod om vorming en opleiding te volgen zijn ingegaan. Het werk is zeker niet af. We hebben een goed aanbod nodig van opleidingen en vormingen die relevant zijn voor de toekomst van de arbeidsmarkt. We hebben financiële ondersteuning nodig, bijvoorbeeld in de vorm van een leerrekening. We hebben echter ook bewustwording nodig, bij werknemers, bij zelfstandigen en bij bedrijven, over de nood aan toekomstgerichte opleidingen en vormingen. We hebben competentiecheques voor werknemers en zelfstandigen nodig en doorlichtingen van het hr-beleid van bedrijven. Als dat op een aantrekkelijke manier wordt gepresenteerd, kan dat ervoor zorgen dat die bewustwording toeneemt. Op welke manier zult u daar werk van maken, minister?

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Er is collectieve, kamerbrede steun voor het feit dat de leergoesting van cruciaal belang is voor onze arbeidsmarkt. Ik sluit me dan ook aan bij alle opmerkingen die mijn collega's hebben gemaakt. Ik wil nog twee dingen toevoegen. Ik denk dat als we die attitude van leergoesting willen bestendigen, we niet alleen moeten kijken naar de mensen die vandaag op de arbeidsmarkt actief zijn, maar ook naar de mensen die daar morgen en overmorgen op zullen terechtkomen. Als we willen dat de problemen die we vandaag hebben, er morgen niet meer zullen zijn, dan moet die brug tussen het onderwijs en het continu leren en het besef dat leren niet eindigt als je je diploma hebt, maar iets is wat je hele arbeidscarrière zal meegaan, nu zijn intrede vinden. Ik wil bovendien nog even meegeven dat het belangrijk is dat we inzetten op iedereen die op de arbeidsmarkt actief is, maar vergeet wel niet dat studies over de digitalisering vooral hebben aangegeven dat niet-geschoolden de groep vormen die het meest ondersteund moet worden. We moeten ervoor zorgen dat zij die leergoesting krijgen, net omdat zij misschien wel het hardst getroffen zullen worden. Minister, hou ook en vooral die groep mee in de gaten.

Minister Hilde Crevits: Dank u, collega's, ook voor de aanvullende opmerkingen. Ik zie hier een kamerbrede consensus over... (*Opmerkingen van Philippe Muyters*).

Hmm, ik ben mijn draad even kwijt. (*Gelach*)

De voorzitter: We kunnen schorsen?

Minister Hilde Crevits: Ik heb mijn knuffelcontact voor vandaag ook alweer gekozen.

Neen, collega's, we zijn het eigenlijk eens. We zijn het eens dat die leergoesting, een bijzonder woord, bij mensen die afgestudeerd zijn, wat ook je diploma is, aangewakkerd moet worden in de loop van de carrière. Dat is een gedeelde verantwoordelijkheid. Wat doen we als overheid? We hebben een platform levenslang leren opgericht, waar werkgevers, werknemers en onderwijsinstellingen in vertegenwoordigd zijn om net die leercultuur te vergroten. Toen ik net minister van Werk was, werd er me gevraagd: ja, je moet eens kijken naar het aanbod voor wie werkt of zich wil omscholen. Kun je met één druk op de knop het aanbod zien in Vlaanderen? Neen. We zijn aan het werk om dat platform te bouwen, om te zorgen dat mensen het algemene aanbod zien. Ten tweede willen we dat er een gepersonaliseerd aanbod is, dat je op die gepersonaliseerde

website, voor jou dus in je carrière, ook de incentives ziet, dat je dus ziet: hoeveel opleidingsdagen heb ik, wat zijn mijn rechten, welk verlof kan ik daarvoor nemen om opleiding te kunnen volgen? Dat is het tweede deel, collega's, van wat we willen bouwen.

Uiteraard is dat, collega Ongena, ook een verantwoordelijkheid van de werkgevers. Maar ik denk dat corona daar zeer goed in breekt. Ik verwijs ook naar de zeer terechte opmerking van collega Malfroot over de werknemers in de horeca, de ReCa dan vooral, die massaal tijdelijk werkloos zijn. We hebben met de werkgevers, onder andere van de horeca, een aanbod uitgewerkt specifiek gericht op horecamedewerkers opdat ze zich zouden kunnen bijscholen of omscholen in de loop van de periode waarin ze tijdelijk werkloos zijn. Dat zijn heel belangrijke zaken. Je kunt vandaag niet van werkgevers vragen – er was een heel debat daarover op de sociale media – dat ze massaal zouden investeren in het switchen van mensen naar andere sectoren, alhoewel ik vind dat er sectoroverschrijdend moet worden samengewerkt. Maar je kunt wel kansen geven om bij te scholen. Ook in de eventsector is het zo cruciaal dat mensen zich kunnen bijscholen in een periode waarin ze tijdelijk werkloos zijn. Daar wordt dus absoluut aan gewerkt.

En collega Bothuyne, ik ben superblij dat u het opmerkt. Want toen de cijfers minder goed waren over het volgen van een opleiding voor tijdelijk werklozen had ik hier kamerbreed vragen, en vandaag geen opmerking, terwijl we al ongeveer 20.000 tijdelijk werklozen hebben die een opleiding volgen, en dat is een heel goed resultaat op een paar maanden tijd.

Collega Annouri, de zorg voor kortgeschoolden of mensen die geen diploma hebben, is heel terecht. Ik heb hier vorige week tijdens de plenaire vergadering melding gemaakt van een project waarbij we specifiek kwetsbare jongeren willen gaan begeleiden ofwel naar een opleiding ofwel naar werk. Maar ook hier zal 'opleiden, opleiden, opleiden' een cruciale component zijn. We zien vandaag in de cijfers dat mensen die een opleiding volgen als ze al werken, vaker de langergeschoolden zijn dan de kortgeschoolden. Wat de kortgeschoolden weer kwetsbaarder maakt als ze in de situatie komen waarin er geen plaats meer is in een bedrijf of wanneer hun job plots totaal gemoderniseerd wordt. Dus een collectieve verantwoordelijkheid, collega's.

Collega Gennez, nog over de studie van professor Marx: zeer interessant wat die schrijft. Dat is de reden waarom we net dit jaar nog zo fors voor het eerst ingezet hebben in het opleiden van mensen die tijdelijk werkloos zijn. Veel opleidingen konden niet doorgaan omdat er een fysieke component aan verbonden was. Maar ik ga ook na deze crisis voluit in de spits blijven lopen om tijdelijke werkloosheid te benutten om opleidingen te volgen. Een van de voornaamste argumenten van mensen om geen opleiding te volgen is: we hebben geen tijd; we hebben zo veel te doen. Als je tijdelijk werkloos bent, zit je in een situatie waarin je een massaal aanbod zou moeten hebben en gestimuleerd zou moeten kunnen worden om dat te doen.

En 2021, waarom willen we van 2021 het jaar van de opleiding maken? Omdat we weten dat 2020 moeilijk was in allerlei opzichten, ook vanwege de distancing die iedereen moest aanhouden. Dus, collega's, veel werk op de plank, maar ik ben er, collega Claes, van overtuigd dat iedereen hier op die nagel zal blijven kloppen en ik hoop ook onze acties die volledig in de steigers staan, te kunnen uitrollen in de komende maanden. Het zal niet alleen mijn verantwoordelijkheid zijn, maar die van de hele regering, en in het bijzonder van collega Weyts, die samen met mij het platform levenslang leren voorziet.

Allessia Claes (N-VA): Laat de coronacrisis vooral een wake-upcall zijn. We staan aan de vooravond van het derde decennium van de 21e eeuw. De mantra

'opleiden, opleiden, opleiden' moet dan ook onafgebroken weergalmen in heel Vlaanderen. En als ik de collega's hoor, dan staan we hier allemaal op één lijn. En dat verheugt me ook. Laten we daarom ook alles op alles zetten om de studeren-den, de ondernemende, de werkenden de werkzoekende, de niet-beroepsactieve of de langdurig zieke Vlamingen te stimuleren om hun competenties te versterken en ook beter te laten aansluiten bij de noden van de arbeidsmarkt en de economie van de toekomst.

Dat is de beste garantie om de weerbaarheid van elke Vlaming te versterken.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Maaïke De Vreese aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de weerbaarheid van de cafés en restaurants in de coronacrisis

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Voorzitter, uit een studie van Graydon in de provincie Antwerpen blijkt dat bijna de helft van de cafés en restaurants die voor de coronacrisis gezond waren, ondanks de steunmaatregelen nu in zware financiële moeilijkheden komen. Uit de studie blijkt dat de steunmaatregelen wel degelijk een enorme positieve impact hebben. Tot nu toe zijn er weinig faillissementen, maar dit is natuurlijk vanwege de federale maatregel dat de rechtbanken tot eind januari 2021 geen faillissementen uitspreken. We houden ons hart vast, want na afloop van die maatregel zullen er veel faillissementen volgen.

Graydon doet vier voorstellen voor de horeca, maar ze gaan eigenlijk veel breder. Ik zal ze even opsommen. Graydon stelt voor het belastinguitstel fiscaal voordelig te maken, investeringen van bedrijven in andere bedrijven te stimuleren en een staatsgarantie te geven aan bedrijven die het waard zijn. Tot slot is er nog de comeback van de notionele interestaftrek. Een aantal van die maatregelen zitten natuurlijk bij de federale overheid, maar wij kunnen nadenken over wat wij nog verder kunnen doen. Hoe kunnen we out-of-the-box denken om de horecasector verder te ondersteunen?

Minister, wat is uw visie hierop? Welke maatregelen kunt u nog nemen om de weerbaarheid van onze cafés en restaurants, die door de coronamaatregelen zeer zwaar zijn getroffen, te versterken?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Voorzitter, eigenlijk is het zo dat we in dergelijke situaties, waarin de cafés en restaurants nog altijd gesloten blijven, in een aantal fases moeten werken. De eerste fase is de EHBO-fase. We stutten en zorgen ervoor dat bedrijven die haast geen activiteiten meer kunnen hebben in leven blijven. De Vlaamse Regering heeft in dit verband volop keuzes gemaakt en volop geïnvesteerd. Ik geef een interessant cijfer. Tot nu toe hebben we onze cafés en restaurants meer dan 360 miljoen euro aan premies en ondersteuning uitbetaald. Dat is ongeveer een kwart van de totale uitbetaalde steun. Omdat we ervan overtuigd zijn dat de cafés en restaurants met nieuwjaar nog niet open zullen zijn, zal ik de Vlaamse Regering voorstellen die steun naar volgend jaar door te trekken. We kunnen niet anders dan gedeeltelijk bij te dragen aan de vaste kosten van de zaken die volledig zijn gesloten. Die steun komt naast de federale maatregelen die al zijn genomen.

Zodra we in een volgende fase terechtkomen en er weer activiteit is, ben ik het ermee eens dat we moeten nadenken over een manier om ervoor te zorgen dat

zij die voor de crisis sterk en weerbaar waren niet overstag gaan. Dat vraagt een intelligent keuzebeleid in verband met de ondersteuning. Het zal voor Vlaanderen relevant zijn de juiste keuzes te maken. Het zal niet voor iedereen zijn en het zal niet allemaal gelijk zijn. Dat is onmogelijk. Aangezien we een omzetsteun geven, is dat ook nu niet meer het geval. Dit betekent dat we de goede bedrijven met de bestaande instrumenten moeten stutten.

Ik zal met de Federale Regering overleggen en vragen om alles op alles te zetten, niet enkel voor cafés en restaurants, maar globaal voor de ondernemingen die het zwaar te verduren hebben gehad en die voor de crisis structureel gezond waren. We moeten ervoor zorgen dat ze weer productiever kunnen worden en voor werkgelegenheid kunnen zorgen, waardoor ze onze welvaart en onze sociale zekerheid ondersteunen.

Maaike De Vreese (N-VA): Dat is een indrukwekkend cijfer. We hebben in de studie van Graydon gezien dat de maatregelen zeer specifiek moeten gericht zijn op de bedrijven die voordien gezond waren en nu echt in de moeilijkheden komen.

In het begin is de Vlaamse overheid zeer snel gegaan, wat noodzakelijk was om het vertrouwen van onze ondernemers te winnen. Het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) heeft sterk werk verricht. Ik wil het VLAIO nog eens bedanken, want ik kom veel in contact met ondernemers en ik heb daar enkel positieve feedback op gekregen.

De Federale Regering zal nu ook wetenschappelijk laten onderzoeken wat de impact is op de verspreiding van het coronavirus bij een heropening van de niet-essentiële contactberoepen. Ik denk dat het voor elke sector nodig is dat we over wetenschappelijke studies beschikken om te bekijken wat de impact is van een heropening.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Om met de essentie te beginnen: ik hoop inderdaad ook dat ook de horeca zo snel mogelijk opnieuw open kan, zeker daar waar dat op een veilige manier kan worden georganiseerd. Ik ondersteun dus de vraag om ook daarover wetenschappelijke informatie te verzamelen, over de manier waarop ook die sector een perspectief kan krijgen om snel open te gaan.

Minister, wat de ondersteuning betreft van horecabedrijven die zijn getroffen door deze crisis, we hebben een arsenaal aan steunmaatregelen. Er zijn er die op korte termijn werken, zoals het beschermingsmechanisme. Ik ben blij dat u aankondigt dat u daar ook na Nieuwjaar in voorziet. We hebben echter ook het Vriendenaandeel, de Winwinlening, de waarborgen en de coronalening via PMV. Dat zijn allemaal financiële instrumenten die voor een stuk inspelen op hetgeen Graydon voorstelt in de kranten en die allicht nog te weinig bekend zijn bij onze horecabedrijven en -ondernemers. Op welke manier kunt u dat brede instrumentarium dat wij hebben, beter bekendmaken bij onze horecabedrijven? Misschien kan dat samen met de federale collega's, want daar is bijvoorbeeld de verhoogde investeringsaftrek heel relevant.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Er wordt bij de aanpak van de coronacrisis heel sterk benadrukt dat we dat virus samen klein moeten krijgen. Als cafés, restaurants, kappers, schoonheidssalons, schoenmakers, nachtwinkels enzovoort daarvoor moeten sluiten en op die manier een gigantische inspanning leveren om dat virus mee klein te krijgen, dan betekent 'samen tegen corona' ook dat we die mensen moeten ondersteunen, en dat gebeurt vandaag te weinig. Heel veel mensen zijn bang om kopje-

onder te gaan en zijn ondanks de maatregelen die er zijn, bezig hun vaste kosten met hun laatste spaarcenten te betalen. Of die steun nu komt van Vlaanderen of de federale overheid of voor mijn part van Europa, dat maakt die mensen natuurlijk helemaal niks uit. De vraag is: zal die steun nu komen, wanneer ze nodig is? Minister, mijn vraag is dus: zult u dit niet alleen verlengen, maar zult u er ook voor zorgen dat we alles op alles zetten om die bedrijven, die ondernemingen, die zelfstandigen die vandaag kopje-onder dreigen te gaan, boven water te houden?

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Minister, collega's, ik denk dat de goudwaarde van de horeca de afgelopen maanden is bewezen. We zien dat de horeca niet enkel economisch een ongelooflijk belangrijke factor is, maar ook een sociale ontmoetingsplaats is: ongelooflijk veel mensen ervaren het als een gemis dat ze geen fijne momenten kunnen delen met hun vrienden, hun burens, met de mensen die ze graag zien. Vaak werd dat gezien als een luxe, als iets softs, maar de essentie daarvan hebben we de afgelopen weken allemaal ontdekt. Ik wou dus nog eens onderstrepen hoe belangrijk die mensen ook zijn in onze samenleving.

Ik vraag me af of het niet mogelijk is om vandaag al samen met de horeca in die voorbereidende maatregelen te voorzien die nodig zullen zijn als men kan heropenen, om die transitie te maken, om zij die sterk zijn, te helpen daar goed door te komen. Worden daar nu stappen in gezet?

Minister, ik voorspel drama's bij de horecazaken die het niet zullen halen. Ik denk dat het heel moeilijk zal zijn voor heel veel zaken. Op welke manier investeert men nu al om hen te helpen, te begeleiden om zichzelf opnieuw uit te vinden, om de transitie te maken op de arbeidsmarkt? Welke steun wordt daarvoor gegeven?

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Collega's, ik denk dat ik voor ons allemaal spreek als ik zeg dat we perspectief willen bieden aan de horeca. Een restaurantbezoek, opnieuw op café gaan, dat is van goudwaarde, denk ik. Minister, de beste manier om dat te doen is inderdaad door het virus onder controle te krijgen. Het is niet uw bevoegdheid, maar de Vlaamse Regering zou meer mee kunnen inzetten op contacttracing en op testen en zou op die manier ook perspectief kunnen geven aan de horeca.

Anderzijds steunen we alle maatregelen die u hebt doorgevoerd, maar misschien is er toch nog één heel specifiek perspectief dat aan de cafés moet worden gegeven. Zij gaan vaak gebukt onder moordende brouwerijcontracten. Het is goed dat u samen met de horecafederatie, de federale collega's en de Vlaamse Regering overlegt om de brouwerijcontracten minstens tijdelijk op te schorten, want debiet verzetten, dat kan op dit moment geen enkel café. Het is nodig dat ook die hele grote, zoals de AB InBev's, in deze crisis hun verantwoordelijkheid nemen.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): We zijn het er allemaal over eens: hoe sneller de horeca terug open kan, hoe beter. We hopen dat we op die manier perspectief kunnen geven aan de sector die waarschijnlijk het zwaarst van allemaal is getroffen. Het gaat natuurlijk niet alleen over de caféuitbater zelf of de restaurateur, het gaat ook over de vele mensen die daar werken. Heel veel mensen zijn tijdelijk werkloos. Gelukkig denken er al velen na over opleidingen.

Ik denk ook aan de flexi-jobbers. Heel veel mensen doen daar een flexi-job en voor hen zijn die inkomsten heel belangrijk. Voor al die mensen hopen we dat de horeca zo snel mogelijk terug opengaat.

In afwachting daarvan is het belangrijk dat de Vlaamse en federale steunmechanismen – er zijn ook heel veel lokale besturen die extra maatregelen hebben genomen – worden verlengd. Minister, is dat hetzelfde steunmechanisme? Wordt het gewoon verlengd zoals het vandaag bestaat of wordt er iets in aangepast?

De voorzitter: Mevrouw Malfroot heeft het woord.

Ilse Malfroot (Vlaams Belang): De winkels zijn terug open en de heropening van de contactberoepen ligt op de federale onderhandelingstafel. We moeten hier toch de discussie durven voeren over een veilige heropening van de horeca.

Een gelekte nota van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) in Nederland toont zelfs aan dat het aantal besmettingen zal dalen, wanneer de sector terug opengaat. Brononderzoek daar laat zien dat besmettingen voornamelijk in de thuisomgeving plaatsvinden en niet in de horecaondernemingen, die fors hebben geïnvesteerd om zich aan de coronamaatregelen te houden.

De conclusie is dus dat besmettingen niet te koppelen zijn aan een sector, maar wel aan het plaatsvinden van onveilige contactmomenten. Minister, bent u het ermee eens dat een veilige en snelle heropening van de sector kan worden overwogen, gezien de resultaten van dit wetenschappelijk onderzoek?

Minister Hilde Crevits: Collega Annouri, u had het over het grote belang van onze cafés en restaurants. Mijn papa ligt dezer dagen in het ziekenhuis in een kamer van twee. Naast hem ligt een ex-cafébaas en beiden zijn ze aan het herstellen. Bij de cafébaas kwam een vriend op bezoek die, toen ik daar ook was, een heel emotioneel pleidooi hield bij mij voor de heropening van de cafés. Hij zei: "De plaats waar ik tot leven kom en waar ik mijn vrienden zie, dat is mijn café."

Op dat moment word je heel hard geconfronteerd met hoe die cafés voor zoveel mensen de plaats zijn waar ze niet eenzaam zijn, waar ze mensen ontmoeten. Dat is het hart van de Vlaming. Dat is de reden waarom iedereen hier kamerbreed vraagt om de cafés en restaurants vooral te steunen en doorheen die moeilijke periode te halen. Van links tot rechts komen dezelfde vragen.

Dit kan tellen als ondersteuning naar de sector. Ik snak er ook naar, naar die cafés en restaurants die terug opengaan. Ik snak er ook naar, naar de contactberoepen die terug hun job kunnen doen. Die mensen vragen de Vlaamse overheid niet om steun te krijgen, ze vragen om te kunnen werken. Zodra dat op een veilige wijze kan, als we daarvan overtuigd zijn, dan moet dat ook kunnen.

Ik was heel blij toen ik de aankondiging hoorde van de premier om dat op wetenschappelijke basis te bekijken. Ik vind dat vanzelfsprekend. Op 18 december is er een Overlegcomité en ik hoop dat we daarvan dan de resultaten kunnen zien.

Ik wil nog eens in herinnering brengen dat we op het ogenblik dat de cafés en restaurants dicht moesten, expliciet geen steen hebben geworpen. We hebben niet gezegd: 'Jullie zijn de oorzaak van alle problemen.' We hebben wel gezegd: 'De contacten tussen de mensen moeten worden beperkt. we moeten vermijden dat mensen met velen samenkomen.' Uiteraard, als dat een hele tijd duurt, is het maar logisch dat je wetenschappelijke informatie verzamelt over wat de risico's zijn.

Collega Ongena, er wordt vanzelfsprekend samengezeten met de sector om na te gaan op welke wijze ze veilig kan heropenen.

Er zijn trouwens na de eerste golf protocollen gemaakt om cafés veilig te laten opengaan. Idem voor contactberoepen. Sommige mensen waren beledigd en vonden dat de indruk gewekt werd dat ze niet met hygiëne om kunnen gaan,

terwijl ze dat wel kunnen. De reden waarom zo zwaar is ingegrepen, was net om contacten te beperken, niet om stenen te werpen. Ik hoop dat alles zeer snel terug open kan, maar dat kan pas als het veilig kan. Spijtig genoeg hebben we vandaag weer gehoord dat de cijfers nog niet echt in positieve richting gaan. Het blijft dus zoeken naar de juiste balans.

Mijnheer Bothuyne, u zegt terecht dat er nog werk aan de winkel is om de steunmaatregelen bekend te maken. Nadat het uitvoeringsbesluit op het vrienden-aandeel goedgekeurd is, zullen we een grote mediacampagne voeren om dit bij de mensen te brengen. De beste manier om je spaargeld te investeren, is door een aandeel te kopen in een bevriend bedrijf, in een bedrijf dat je kent. Het kan ook belangrijk zijn ter ondersteuning van bedrijven in de toekomst.

Dat er mogelijk erwijze veel problemen kunnen zijn als we weer opengaan, erken ik. Weet dat de horeca in een normale periode een van de meest faillissement-gevoelige sectoren is. We zien gemiddeld 4500 faillissementen op jaarbasis en de horeca neemt daar ongeveer een vijfde van voor zijn rekening. Dat is best wel veel.

Ik heb recent de steun aan Dyzo, die ondernemers in moeilijkheden begeleidt, verhoogd, net om te vermijden dat er faillissementen zouden gebeuren daar waar dat compleet onnodig is. Die begeleiding wordt geïntensifieerd. Als dat nodig is, zullen we dat nog eens doen, het nog intenser maken voor die bedrijven waar er een absolute noodzaak is.

Mevrouw De Vreese, ik denk dat ik op uw tweede vraag heb geantwoord. Ik juich de wetenschappelijke basis toe en ik juich toe dat men het daar nu ook naar zal verleggen. Ik hoop dat we snel witte rook kunnen geven aan de ondernemers die nu nog niet mogen werken. Ik zal de toestand samen met de minister-president zeer zorgzaam evalueren op ons volgend Overlegcomité.

Maaïke De Vreese (N-VA): Ik denk dat we een consensus hebben. We willen op café, we willen op restaurant en we willen naar de kapper. De beste maatregel om te nemen zou zijn dat de cafés en restaurants weer opengaan, maar dat hangt natuurlijk van de cijfers af.

Het hangt echter ook van de wetenschappelijke studies af. Die komen naar mijn goesting vanuit de federale overheid te laat. Sinds maart is de horeca al twee keer gesloten. Maar kijk, beter laat dan nooit: ze komen eraan.

We moeten onze ondernemers echt wel blijven ondersteunen, niet door zomaar met geld te strooien. Neen, zeker vanuit de Vlaamse overheid zullen we dat niet doen. We moeten 'out of the box' denken en zeer gerichte en fijnmazige maatregelen nemen. Dan komen we er wel. (*Applaus van Karl Vanlouwe*)

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Brecht Warnez aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de impact van de brexit op Horizon Europe

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Het nieuwe Horizon Europe-programma vervangt vanaf 2021 het succesvolle Horizon 2020-programma. Het bijhorend budget van bijna 85 miljard euro betekent cruciale onderzoeksmiddelen voor onze universiteiten en hogescholen. In een open brief maken de Vlaamse rectoren zich

zorgen over de impact van de brexit op het Vlaams-Brits onderzoek. Ik geloof dat hun vrees niet onterecht is.

Vandaag zijn we afhankelijk van de keuzes die de Britten zullen maken. In het geval er op korte termijn een deal wordt afgesloten, is het aan de Britten om te kiezen of ze zich al dan niet geheel of gedeeltelijk zullen associëren met het Horizon Europe-programma. Als ze zich niet geheel associëren, is er alvast een duurzaam probleem voor het onderzoek en de samenwerking met het Verenigd Koninkrijk. Als ze dat wel doen, is de timing daarbij heel erg belangrijk. Indien de beslissing van de Britse regering na 1 januari valt, is er op zijn minst een tijdelijk probleem. In het beste geval hebben we snel een deal en associeert de Britse regering zich nog voor 1 januari met het Horizon Europe-programma. Laat ons op dat laatste hopen, maar we moeten ook over andere scenario's nadenken.

Het Vlaams-Brits onderzoek is absoluut niet te onderschatten. Het land is onze derde belangrijkste onderzoekspartner. De rectoren roepen daarom op om vanuit de Vlaamse Regering bilaterale acties te ondernemen en in een overgangsperiode stellen zij een tijdelijke alternatieve financiering voor het Vlaams-Brits onderzoek voor.

Minister, op welke manier zult u ervoor zorgen dat de academische kruisbestuiving op het vlak van onderzoek tussen Vlaanderen en het Verenigd Koninkrijk mogelijk blijft?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Warnez, ik dank u voor uw vraag.

Ik heb alle begrip voor de brief van de rectoren, de vraag die ze stellen is ook heel belangrijk. Maar ik vind het toch prioritair om nog even af te wachten wat het resultaat zal zijn van de brexitonderhandelingen, omdat een gedragen akkoord, ook een akkoord over Horizon Europe, ook voor ons ideaal zou zijn. In dat geval blijft de connectie immers verzekerd en blijft alles doorgaan. Dat is nu het hoofddoel van de onderhandelingen.

Dat betekent niet dat nog niet wordt gekeken naar alternatieve pistes indien het tot een no-deal of tot een slecht akkoord zou komen. In dat geval kan op twee manieren worden gewerkt. Zo kan men er door kleine reglementaire ingrepen voor zorgen dat de reguliere project- en mandatenkanalen openblijven, ook voor Britse onderzoekers. Dat vraagt natuurlijk wederkerigheid.

Vandaag zijn er al oproepen van het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) voor gezamenlijke onderzoeksprojecten met niet-Europese landen. We zouden een gelijkaardig systeem in het leven kunnen roepen voor Groot-Brittannië.

Maar mijn eerste opdracht nu is om er via onderhandelingen meer voor te zorgen dat Horizon Europe mee wordt bekeken, en hard te werken om de Britten te doen inzien dat ze alle belang hebben bij het handhaven van hun toetreding tot het zeer interessante onderzoeksprogramma, dat trouwens ook ontzettend belangrijk is in het kader van de bilaterale samenwerking tussen Vlaanderen en Groot-Brittannië.

Brecht Warnez (CD&V): Minister, ik dank u voor het positief signaal. Uiteraard is plan A een associatie van het Verenigd Koninkrijk met het programma Horizon Europe, maar u hebt een plan B klaar en dat is ook goed, want de brexit zorgt voor rechtsonzekerheid waar niemand beter van wordt, evenmin onze onderzoekers. In dat geval is steun vanuit Vlaanderen cruciaal.

Door die onzekerheid hebben onderzoekers en instellingen heel wat vragen en problemen over de gevolgen van die brexit. Het gaat over praktische en juridische vragen. Minister, kunnen zij ergens terecht met hun vragen of praktische problemen?

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Collega's, Horizon Europe kan als opvolger van Horizon 2020 rekenen op een groot budget. Dat is al eerder vermeld. De Europese Commissie engageerde zich om het bestaande budget in haar nieuwe meerjarenbegroting op te trekken naar meer dan 94 miljard euro. Jammer genoeg is ze geland op zo'n 10 miljard euro minder.

In het kader van de brexit is het natuurlijk ook belangrijk te weten wat de verdere rol van het Verenigd Koninkrijk zal zijn. Het Verenigd Koninkrijk is een belangrijke onderzoekspartner, maar ik begrijp de minister wanneer ze zegt dat het prioritair is om de resultaten van de onderhandelingen over de brexit af te wachten en dan verder te schakelen. Dat is zeer logisch.

Ik heb nog een bijkomende vraag. Minister, blijft het voor u belangrijk om samen te werken met het Verenigd Koninkrijk, specifiek op het vlak van onderzoek en ontwikkeling in strategische sectoren? Ik denk dat dat toch prioritair moet zijn.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Collega's, hoe dichterbij de datum van de brexit komt, hoe duidelijker het wordt wat een idiotie die brexit is. De 'splendid isolation' dreigt echt een 'splendid hangover' of kater te worden, waarbij eigenlijk met de welvaart wordt gespeeld. Heel wat mensen zullen daardoor worden geraakt: onze vissers, onze Vlaamse bedrijven, maar ook onze Vlaamse onderzoeksinstituten. Het gaat immers over meer dan Horizon Europe. Het gaat ook over de vraag naar mobiliteit van onderzoekers: zullen ze nog tot hier raken, zullen ze hier nog kunnen blijven? Heel ons Vlaams onderzoek zal daardoor worden geïmpacteerd.

Minister, in welke mate zijn onze Vlaamse onderzoeksinstituten daarop voorbereid? Kunnen zij al inspanningen doen om de gevolgen zo beperkt mogelijk te houden? In welke mate komen bepaalde onderzoeksprojecten en -programma's in het gedrang door de idiotie van die brexit?

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Minister, ik wil me namens de Groen-fractie aansluiten bij de vragen en bij de vraag van de heer Warnez. Sowieso, als iedereen volgt wat er gebeurt, zullen we toch naar een plan B moeten gaan. Laat ons eerlijk zijn, Boris Johnson komt vanavond op een soort 'laatste avondmaal'. Dat is om afscheid te nemen, denk ik.

Minister, we moeten echt snel schakelen naar dat plan B. In die zin vond ik de open brief van de rectoren meer dan terecht. De bilaterale onderhandelingen moeten wat mij betreft breder gaan dan enkel Horizon Europe dat daar inzet.

Zoals de heer Ongena zegt, alles wat O&O betreft, en ook de mobiliteit van de onderzoekers, enzovoort, moeten daar inzetten. Zijn onze hogescholen, universiteiten, betrokken instellingen en actoren klaar om die stappen te zetten?

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Het is inderdaad zo dat we niet weten wat die brexit zal geven, maar ik kan me ergens wel vinden in de opmerking van de heer Rzoska. Alles is onzeker. De cijfers tonen aan dat het Verenigd Koninkrijk en

Vlaanderen heel veel samenwerkingsprojecten hebben in het kader van Horizon. Na de samenwerking met Duitsland is die met het Verenigd Koninkrijk de meest intensieve.

In Groot-Brittannië overweegt men nu te werken met een Brit Recovery Fund, een soort tegenhanger van Horizon Europe. Het zou goed zijn om nu niet wat reglementjes aan te passen, maar inderdaad actief te bekijken hoe men bilaterale akkoorden met het Verenigd Koninkrijk kan maken, zodat we goed voorbereid zijn. Als het ene niet lukt, dan springen we onmiddellijk op plan B en moeten we niet één of twee jaar verliezen. Eén of twee jaar verliezen in fundamenteel onderzoek kan ons een gigantische achteruitgang bezorgen.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): Vlaanderen speelt op het vlak van hoger onderwijs en wetenschap echt mee in de 'champions league' van Europa. Onze onderzoeks- en onderwijsinstellingen zijn gegeerde partners voor internationale samenwerking en uitwisseling. Dat werpt vruchten af, het maakt Vlaanderen slimmer en welvarender. De samenwerking met het Verenigd Koninkrijk speelde en speelt daarin een belangrijke rol. Het is in het belang van Vlaanderen om die banden nauw te houden.

Naast de onderzoekssamenwerking zal de brexit een grote impact hebben op de Erasmusuitwisseling die – zoals u weet – een vrijstelling inhoudt van inschrijvingsgelden aan de ontvangende universiteit of hogeschool. We weten allemaal hoe gigantisch hoog de inschrijvingsgelden zijn in het Verenigd Koninkrijk. Zo'n vrijstelling is voor studenten echt cruciaal.

Zullen Vlaamse studenten ook in de toekomst op zo'n vrijstelling kunnen rekenen voor een uitwisseling met de UK? Zo niet, zal Vlaanderen een beurtsysteem opzetten om studenten die in de UK willen gaan studeren, de kans te geven om dat nog te doen?

Minister Hilde Crevits: Collega's, ik wil eerst iets rechtzetten. De onduidelijkheid vandaag is niet de verantwoordelijkheid van Vlaanderen. Het zijn de Britten die voor die onduidelijkheid zorgen. Ik vind dat afschuwelijk.

De heer Ongena zei het net, er wordt hier echt gespeeld met welvaart en met iets waar we fantastisch in zijn. Ik ondersteun absoluut de rectoren, maar tegelijk, voor we het plan op de straatstenen gooien, collega Rzoska, lijkt het mij belangrijk om alles op alles te zetten voor plan A. Plan A betekent ervoor te zorgen dat ze toetreden. Dat vraagt een actieve keuze van hen. Maar als ze toetreden en een 'go' geven, kunnen we vooruit.

Uiteraard mogen we niet wachten met nadenken over plan B tot ze op gebeurlijke wijze de chaos georganiseerd hebben. Het is van belang dat we dat doen. Ik zei al dat het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) al uitgebreid onderzocht heeft hoe je zonder tijd te verliezen de verdere samenwerking mogelijk kunt maken. Dat kan eenvoudig. We kunnen snel regelen wat hier nodig is en ook intern, met kleine reglementaire aanpassingen.

Voor zover ik onduidelijk was: alle huidige projecten blijven doorlopen. Lopende projecten worden niet plots afgebroken. Dat blijft. Via het FWO kunnen bilaterale contracten en afspraken gemaakt worden met Groot-Brittannië. We kunnen dat heel snel doen, we hoeven daar absoluut geen jaar mee te verliezen.

Maar ik blijf nu de komende dag en dagen energie steken in het behouden van die supervruchtbare samenwerking. Ik hoop dat het geen laatste avondmaal wordt, collega's. Er is een reden waarom ik mij een beetje zorgen maak over dat

bilaterale, als we daartoe komen, in de concurrentie met alle andere landen. Want nu is alles mooi geregeld en gaat er nooit energie verloren in die onderlinge concurrentie. Collega's, ik ben het eens met jullie zorgen. Maar we kunnen plan B pas operationeel maken als we zeker zijn dat plan A niet lukt.

Collega Warnez, dat was een zeer terechte vraag rond waar men terecht kan. Er zijn zorgen. We hebben één contactpunt opgericht voor alle vragen over de brexit. Dat is de helpdesk van Flanders Investment & Trade (FIT) en het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO). Je vindt die op het adres brexit@fitagency.be. Ook de vragen van onderzoekers kun je daar stellen. Als men in de helpdesk niet onmiddellijk een antwoord kan geven, wordt er een link gelegd met gespecialiseerde hulp, maar we willen geen twintig kanalen om de brexitvragen te beantwoorden. We vinden dat alle vragen bij één meldpunt moeten terechtkomen, dat er op één plaats hulp moet zijn. Zelfs het Vlaamse of federale niveau speelt voor mij weinig rol. Het kan eigenlijk niet dat een ondernemer of universiteit voor de ene rij vragen hier moet zijn en voor de andere rij vragen daar. We proberen dat mooi te integreren en te zorgen dat men op één punt met alle vragen terecht kan, ook de vragen van onderzoekers. Collega's, het is een zeer belangrijke dag, of het zijn zeer belangrijke dagen, dat zeggen we al een tijdje. Maar ik hoop echt dat het gezond verstand daar ook zal zegevieren.

Collega Goeman, voor de vrijstelling van de beurs moeten we natuurlijk bekijken wat de Britten aanbieden, omdat er bij ons altijd wederkerigheid is. Als men bepaalde afspraken opblaast moet je kijken op welke manier je tot wederkerige andere afspraken kunt komen. Als je het mij vraagt, blijft alles uiteraard mogelijk. Ik zou het vreselijk vinden mochten er ook kanalen voor jongeren, om te studeren, afgesneden worden vanwege de brexit. Maar ook hier zullen we even moeten kijken hoe gezond het verstand is aan de kant van onze Britse collega's.

Brecht Warnez (CD&V): Onze kennis is onze grondstof. Het is het exportproduct van Vlaanderen. We moeten daar trots op zijn, we moeten dat koesteren. We moeten dat versterken. Daarom is die samenwerking met het Verenigd Koninkrijk noodzakelijk. Maar ik voel uit de passie waarmee u vertelt dat u daar ten volle uw schouders onder zult zetten, en dat plan A wel moet kunnen lukken. Daar gaan we voor.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de samenwerking met de Moslimexecutieve na de kritiek op dit orgaan door de federale minister van Justitie

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Minister Somers, "alle organen van de Moslimexecutieve moeten worden vernieuwd met moslims die het goed menen met ons land". Dat zijn niet mijn woorden maar wel die van uw collega en federaal minister Vincent Van Quickenborne, tevens uw partijgenoot. Mochten het immers wel mijn woorden zijn geweest, dan had u verontwaardigd gereageerd dat ik polariseer, omdat ik een onderscheid zou maken tussen enerzijds goede en anderzijds slechte moslims.

Gebaseerd op verschillende veiligheidsdiensten bracht minister Van Quickenborne een negatief advies uit over de Grote Moskee van Brussel, want er is sprake van Marokkaanse beïnvloeding en zelfs Marokkaanse spionnen. Van Quickenborne stelt dat dit probleem zich niet tot de moskee beperkt, en er steeds dezelfde figuren opduiken bij de Moslimexecutieve en verwante vzw's, figuren die al jaren

de plak zwaaien. Zo zetelen er enkel mannen in de Moslimexecutieve, en is er ook geen representativiteit van de verschillende taalgemeenschappen, aldus uw partijgenoot en minister van Justitie.

De ondervoorzitter van Afor vzw, dat is de imamopleiding van de Moslim-executieve, leidt de Belgische tak van Diyanet. Zoals we weten is dat een satelliet van de islamitische tiran Erdogan.

Toen Saoedi-Arabië onlangs eindelijk uit de Grote Moskee van Brussel werd geschopt, heb ik direct gewaarschuwd. 'De Moslimexecutieve die ervoor in de plaats zal komen', zo schreef ik toen, 'zal niet veel beter zijn.' Vandaag wordt dat bewezen.

Mijn vraag aan u, minister Somers, luidt dan ook: beaamt u de toch wel felle uitspraken van minister Van Quickenborne over de Moslimexecutieve? Welke actie zult u ondernemen met betrekking tot de samenwerking van uw Vlaamse overheid met de Moslimexecutieve?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Van Rooy, de islam is een deel van de Vlaamse realiteit. Enkele honderdduizenden Vlamingen zijn moslim. De vrijheid van eredienst is een grondwettelijk recht dat behoort tot de kern van ons samenlevingsmodel. Ik hecht daar veel waarde aan, want door grondrechten te verdedigen, verdedigen we onze eigen vrijheid. Godsdienstvrijheid is fundamenteel, maar we mogen niet aanvaarden dat buitenlandse mogendheden godsdienst misbruiken om invloed uit te oefenen in onze samenleving. Wanneer religie geïnstrumentaliseerd wordt om buitenlandse belangen – welke die ook moge zijn – te dienen, moeten we dat een halt toeroepen.

Een ander grondwettelijk principe is de scheiding van kerk en staat. De overheid mag en moet vragen dat een godsdienst respect opbrengt voor onze grondwaarden en onze rechtstaat. Maar voor het overige moet de overheid zich terughoudend opstellen ten aanzien van de inhoud van de religie. De scheiding van religie en staat betekent echter a fortiori de scheiding van religie en buitenlandse staten. Ik wil daar heel duidelijk in zijn. De Turkse, Marokkaanse, of welke andere buitenlandse mogendheid ook, heeft niet het recht om religie te gebruiken om burgers in onze samenleving in haar greep te houden, te manipuleren of te misbruiken. Dat heeft niets met de vrijheid van religie te maken. Dat is het verkrachten van die vrijheid van religie.

Daarom heb ik in ons eigen nieuw erkenningsdecreet, dat in september 2021 in werking treedt, in dit verband een heel duidelijke voorwaarde gesteld aan het erkennen van geloofsgemeenschappen: geen buitenlandse inmengingen, geen buitenlandse financiering, geen imams onder buitenlandse invloed, geen banden met het extremisme, geen misbruik van religie voor buitenlands gewin. Anders geen erkenning. We richten een screening- en informatiedienst op die samen met de Veiligheid van de Staat en alle politiediensten van ons land hierop zal toezien.

Ik ben dan ook blij dat de federale minister van Justitie, Vincent Van Quickenborne, waarmee ik trouwens in heel nauw contact ben en goed samenwerk, exact dezelfde lijn volgt ten aanzien van het Executief van de Moslims van België (EMB). We staan in nauw contact met elkaar en zijn partners in dezelfde ambitie.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Dank u, voorzitter.

Minister Somers, uw makke en zeer oppervlakkige antwoord is natuurlijk teleurstellend, want het gaat hier niet alleen om een paar spionnen uit Marokko. Het gaat hier om een organisatie, namelijk de Moslimexecutieve, waarvan in het verleden al herhaalde malen is gebleken dat ze wordt gedomineerd door moslim-fundamentalisten. En toch krijgt deze Moslimexecutieve van de Vlaamse Regering nog altijd belangrijke verantwoordelijkheden, bevoegdheden en zelfs subsidiegeld voor projecten. De Moslimexecutieve regelt in Vlaanderen mee de erkenning van moskeeën. De Moslimexecutieve erkent met haar zogenaamde 'Raad der Theologen' mee de imams in dit land. De Moslimexecutieve heeft zelfs een dienst sociale zaken voor onder andere islamconsulenten in onze gevangenissen.

Minister, in uw nieuwe decreet over de erkenning van geloofsgemeenschappen, is en blijft tot nader order de Moslimexecutieve dé partner voor deze Vlaamse overheid en dus voor de erkenning van imams en moskeeën. Het wordt hoog tijd dat de Vlaamse Regering deze Moslimexecutieve behandelt als de vijfde islamistische colonne, die hier niet thuishoort.

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Minister, de Moslimexecutieve is de officiële vertegenwoordiging van de islam in België. Er zijn inderdaad heel veel moslims in onze samenleving, ook onder de Vlamingen. Dat is dus een heel belangrijk orgaan. Maar het is dan ook belangrijk dat het als orgaan representatief is, maar ook dat deze organisatie een visie uitdraagt die de normen en waarden van onze samenleving respecteert en samenwerkt met vertegenwoordigers van alle gemeenschappen. Het speelt als representatief orgaan ook een heel belangrijke rol in de erkenning van de lokale geloofsgemeenschappen. Ook op dat vlak is het dus heel belangrijk dat het volledig representatief is, maar ook dat de buitenlandse invloeden die die normen en waarden met de voeten treden of niet respecteren, hier niet op hun plaats zijn.

Ik geloof dus heel hard in het belang van die organisatie en in de representatieve rol die ze moet spelen. Mijn vraag aan u is: hoe kunt of zult u een bijdrage leveren om te garanderen dat die Moslimexecutieve effectief representatief is en dat de naleving van onze normen en waarden verzekerd blijft?

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Minister, de ophef rond de Grote Moskee, en meer bepaald rond de Moslimexecutieve, is niet nieuw. Na de Saoedische inmenging hebben we nu inderdaad Marokkaanse spionagepraktijken.

Ik kan het maar blijven herhalen: er is maar één Vlaamse samenleving, en daar staan onze waarden en normen zeer centraal. U haalde ook de scheiding van kerk en staat aan, maar we hebben natuurlijk ook de vrijheid van religie. En er is plaats in onze samenleving voor die verschillende religies.

Minister, het is zeer belangrijk dat er ook vanuit Vlaanderen een stevig signaal komt dat buitenlandse inmenging helemaal niet kan, dat we dat niet tolereren en dat daar absoluut geen sprake van kan zijn.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Collega's, zowel vanuit het federale als vanuit het Vlaamse niveau geven wij een heel duidelijke boodschap, namelijk: ja, wij kennen in dit land de vrijheid van religie en we respecteren dat, maar we zeggen heel duidelijk neen tegen buitenlandse inmenging en buitenlandse financiering, die die vrijheid zelfs in vraag stellen.

Het is dus heel goed, minister, dat uw ontwerp van decreet dat er zit aan te komen, ook heel duidelijk stipuleert dat we dergelijke buitenlandse inmenging en financiering absoluut niet tolereren. Een van de belangrijke punten in dat ontwerp – u hebt er zelf al naar verwezen – is de screenings- en informatiedienst, die de controle daarop gaat uitvoeren. Het is natuurlijk belangrijk dat dat geen papieren tijger is, maar dat dat wel degelijk een zeer efficiënt orgaan zal zijn. Daarom is mijn vraag, minister, of u al wat meer inzicht kan geven in hoe die dienst zal functioneren. Moeten er nog samenwerkingsovereenkomsten en dergelijke gesloten worden met onder andere de Staatsveiligheid? Kunt u daar al iets meer details over geven?

Minister Bart Somers: Bedankt voor de bijkomende vragen, collega's.

Mevrouw De Vreese, ik denk dat we volledig op dezelfde lijn zitten. Ik heb daarjuist ook heel duidelijk gemaakt dat er geen enkele sprake kan zijn van buitenlandse inmenging, van welke buitenlandse mogendheid dan ook, in onze interne aangelegenheden. Religie en godsdienst kan niet gebruikt of misbruikt worden om mensen te manipuleren of in hun greep te houden. Dat is totaal onaanvaardbaar. Daarom hebben we daar in ons erkenningsdecreet net heel sterk op ingezet. Ik ben ook heel blij dat minister Van Quickenborne exact hetzelfde gaat doen met de Moslimexecutieve. Voor alle duidelijkheid, mijnheer Van Rooy: sinds ik minister ben, gaat er geen euro Vlaams geld naar de Moslimexecutieve. Er zijn geen projecten die wij financieren met de Moslimexecutieve van België, die een federaal orgaan is.

Ik ben heel nauw betrokken bij het beleid van de federale minister Van Quickenborne ten aanzien van het Executief Moslims België (EMB). De minister en de veiligheidsdiensten houden mij trouwens goed op de hoogte van de concrete inhoud van het dossier. Ik vind het EMB, de Moslimexecutieve, vandaag een kluwen van vzw's die trouwens amper samenkomen. Ik ben van mening dat, net zoals wij doen in ons erkenningsdecreet, dat een fundamentele hervorming inhoudt, zich ook daar een grondige hervorming opdringt, met onder meer het verbod op buitenlandse inmenging en het effectief weren ervan. Maar naast de hervorming van de Moslimexecutieve moet men nog verder gaan. Als het van mij afhangt, moet die hervormde structuur veel beter aansluiten bij onze staats-hervorming. Er is nu alleen maar een federale kamer, een federaal orgaan. Ik ben vragende partij voor een Vlaamse en een Franstalige kamer, overeenkomstig de verdeling van de bevoegdheden tussen de federale staat en de gemeenschappen. We hebben immers als Vlaanderen een onafhankelijke gesprekspartner nodig, die ingebed is in de Vlaamse realiteit.

Ik wil hier ook heel expliciet een oproep doen aan Vlaamse moslims. We zitten immers op een kantelmoment. Steeds meer Vlaamse moslims zijn geboren en opgegroeid in onze samenleving. Ze maken deel uit van wie we zijn en nemen steeds meer verantwoordelijkheid op in onze samenleving en ook in hun religie. Ik denk dat het moment gekomen is dat zij moeten rechtstaan. Het overgrote deel van hen is niet gediend met buitenlandse inmenging. Wel, zij moeten nu rechtstaan om zich te emanciperen en het lot van de eigen geloofsgemeenschap in handen te nemen, weg van buitenlandse invloeden, ingebed in onze, in hun gedeelde samenleving, binnen het wettelijke kader, met respect voor de grondwaarden en dus ook respect voor de vrijheid van religie. Vanuit mijn bevoegdheid, vanuit de Vlaamse bevoegdheid, gaan we daar nauwlettend op toezien. De screenings- en informatiedienst is de dienst die uiteindelijk mee het advies zal maken om te bepalen wie erkend wordt en wie niet. Dat is een fundamenteel iets dat in onze handen is. Het zal niet een Moslimexecutieve zijn, of zelfs niet de opvolger ervan, of de hervormde Moslimexecutieve, die daar in de toekomst over gaat beslissen.

Trouwens, op dit moment stelt het probleem zich nog niet. Het nieuwe decreet treedt in werking in september 2021. In het jaar dat daarop volgt, zullen we de dossiers bekijken, en hopelijk is er tegen dan een hervormde Moslimexecutieve, waar we wel op een vertrouwenwekkende manier mee kunnen samenwerken, zonder dat er nog sprake is van buitenlandse invloed. Dat is voor mij heel belangrijk en fundamenteel.

We zullen met die screeningsdienst de zaken in de diepte onderzoeken. We zullen samenwerken met onder meer de Staatsveiligheid en alle politiediensten van ons land om een goed beeld te hebben en om hen die goed werken, en dat zijn er heel veel, in bescherming te kunnen nemen tegen onterechte kritiek. Zij die fout bezig zijn, moeten we echter kunnen terechtwijzen. We moeten hun erkenning eventueel kunnen intrekken.

Ik denk dat de samenwerking die we met minister Van Quickenborne op het federale niveau kunnen creëren, heel belangrijk is om tot een nieuwe vertrouwenswekkende relatie met de Vlaamse moslims te komen. Zolang er buitenlandse beïnvloeding is, rechtstreeks of onrechtstreeks ...

De voorzitter: Kunt u afronden, alstublieft?

Minister Bart Somers: ... blijft er een fundamenteel probleem bestaan, waarbij men steeds opnieuw de vraag over hun onafhankelijkheid zal stellen. Dat is ook een terechte vraag. Het is vooral in het belang van de moslims zelf dat we met die buitenlandse invloed breken. Ik ben alleszins vastberaden om dat binnen mijn bevoegdheden te doen.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Bedankt voor uw antwoorden, maar het is natuurlijk duidelijk dat hier niet wordt beseft hoe diep het probleem bij de Moslimexecutive zit. Die Moslimexecutive vindt, ik citeer, dat "het screenen van alle imams te verregaand is". De Moslimexecutive vindt dat "fundamentele kritiek op de islam of op haar werking de vrijheid van godsdienst schendt". De Moslimexecutive zegt dat "ze zich niet zal laten intimideren en niet zal laten stigmatiseren". Dat is een oorlogsverklaring. Zo moeten wij dat opvatten. Tegelijkertijd neemt die Moslimexecutive geen afstand van de sharia, de islamitische wet. De Moslimexecutive verwerpt niet expliciet de honderden verzen in de Koran die letterlijk oproepen tot geweld, tot haat tegen ons, tegen niet-moslims, tegen vrouwen, tegen homoseksuelen en tegen ex-moslims. De Moslimexecutive neemt geen afstand van de jihadistische massamoordenaar, de profeet Mohammed, en het is dus duidelijk dat deze Moslimexecutive niet verwestert en vervlaamt, maar dat ze naar een geïslamiseerd Vlaanderen streeft, iets waar deze Vlaamse Regering tot nader order aan meewerkt.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Hannes Anaf aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de kwaliteitscontrole in de kinderopvang

ACTUELE VRAAG van Freya Saeys aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over wantoestanden in de kinderopvang en het toezicht ter zake van Kind en Gezin

ACTUELE VRAAG van Ilse Malfroot aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het onderzoek naar de problematiek van mishandeling in de kinderopvang

ACTUELE VRAAG van Koen Daniëls aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over klachten betreffende kindermishandeling en -verwaarlozing in de kinderopvang

ACTUELE VRAAG van Katrien Schryvers aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de handhavingstrajecten in de kinderopvang

ACTUELE VRAAG van Celia Groothedde aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over berichtgeving rond wantoestanden in de kinderopvang

De voorzitter: De heer Annaf heeft het woord.

Hannes Anaf (sp.a): Iedere ouder zal die spanning om je kind ergens achter te laten, wel herkennen. Je laat je kind achter op school, in de crèche of bij een onthaalouder. Dat is lastig, maar je doet dat, en dat lukt ook omdat je er vertrouwen in hebt dat je kindje daar veilig is. Ik heb vanochtend ook zelf mijn dochtertje nog naar de crèche gebracht, en het is dan fijn om te zien dat ze naar binnen loopt en zich met heel veel moeite nog eens omdraait om naar mij te wuiven. Dat is een goed teken, dat is een bewijs dat ze daar gewoon graag is en dat ze zich daar goed voelt. Dan ga je als ouder ook met een gerust gemoed werken omdat je weet dat ze in goede handen is. Heel vaak is dat gelukkig ook terecht.

Minister, onze kleinste kinderen hebben ons nodig om hen te beschermen. Dat gaat op de meeste plekken gelukkig goed. Laat me dat in elk geval benadrukken. En uit het recente MeMoQ-onderzoek blijkt ook dat het meestal goed gaat. De mensen die in de kinderopvang werken, doen dat ook echt met hart en ziel. Blijkbaar is het echter niet overal zo dat die veilige omgeving gegarandeerd is. Het zijn gelukkig grote uitzonderingen, maar soms gaat het mis, soms gaat het echt goed mis. Een baby geforceerd eten geven tot hij kokhalst, katten laten slapen in de kinderbedjes, dat zijn gelukkig uitzonderingen, maar in 2018 ging het mis bij meer dan veertig kinderopvanginitiatieven. We hebben het er in het begin van dit jaar al over gehad.

De vraag is dan wat er gebeurt als het misloopt. Hoe zorgt de overheid ervoor dat de regels worden nageleefd en dat onze kinderen veilig zijn? Op het terrein zien we dat er heel streng wordt toegezien of er nergens een vierkante meter te weinig is, maar dat er nauwelijks of hoogstens met een heel vrijblijvend plan van aanpak wordt gereageerd als de kwaliteit van de opvang hapert. Daar gaat het natuurlijk echt om. Wat gebeurt er binnen die vierkante meters? Dan moeten we toch echt vaststellen dat er niet streng wordt opgetreden als kinderen niet goed worden behandeld, zelfs als er jaar na jaar na jaar negatieve rapporten over een bepaald opvanginitiatief binnenlopen.

We wisten dit in februari al. We constateren nu opnieuw dat het niet goed zit. Minister, we zullen in de kinderopvang straks wellicht nog meer structurele uitdagingen hebben, maar in eerste instantie wil ik u deze belangrijke vraag stellen: welke stappen zult u op korte termijn ondernemen om desbetreffende wantoestanden voor eens en voor altijd te vermijden?

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Minister, ik was geschokt toen ik de afgelopen dagen in de media die wantoestanden in bepaalde crèches vernam: kinderen eten geven tot ze kokhalzen of een kind dat uit zijn bed valt, zijn hoofd verwondt en men gaat pas na een half uur kijken. Dat zijn toch zaken die me echt verontrusten. Dat is geen fictie, maar eigenlijk bittere ernst.

Het Laatste Nieuws heeft een onderzoeksreportage gedaan over hoe veilig en hoe goed onze kinderen beschermd zijn in de kinderopvang. Daaruit zijn enkele schrijnende situaties van kindermishandeling naar voren gekomen. Het baart me vooral zorgen dat uit een aantal getuigenissen blijkt dat Kind en Gezin niet kan ingrijpen, omdat het onvoldoende concrete bewijzen heeft, maar anderzijds ook dat het na vernietigende rapporten van Zorginspectie toch blijkbaar te laks optreedt.

Op dit moment moet men eerst een plan van aanpak opstellen, wanneer er inbreuken worden vastgesteld. Dan moet men de problemen en de opmerkingen remediëren en dan komt er een volgende controle. Maar wat blijkt? Vaak duurt het heel lang voor die controle plaatsvindt. We hebben een getuigenis van ouders gehoord waarbij het zoontje thuiskwam met een ernstige breuk. Er werd opdracht gegeven om een controle uit te voeren bij die onthaalouder en wat bleek: pas na een jaar heeft die plaatsgevonden. Dat is toch verontrustend. Gelukkig zijn dat uitzonderingen. We hebben duizenden medewerkers in de kinderopvang die hun werk doen met hart en ziel en – echt waar – schitterend werk leveren. Maar we moeten ons toch vragen stellen bij het handhavingsbeleid.

Vandaar ook mijn vraag aan u, minister: acht u het noodzakelijk om een herziening van die handhaving te doen, wanneer er een negatief advies is vanuit Zorginspectie?

De voorzitter: Mevrouw Malfroot heeft het woord.

Ilse Malfroot (Vlaams Belang): Collega's, inderdaad, ouders die zelf moeten gaan werken, die vertrouwen hun kindje, hun alles, hun grootste schat, toe aan een kinderdagverblijf. En ze verwachten dat er in de opvang voor het kindje wordt gezorgd zoals ze dat zelf zouden doen. In 98 procent van de gevallen gebeurt dat ook zo. Volgens een onderzoek gepubliceerd in Het Laatste Nieuws blijkt echter dat baby's en peuters in 2 procent van de kinderdagverblijven worden mishandeld en vernederd, waardoor nu de hele sector in een negatief daglicht komt te staan. Peutertjes worden letterlijk in hun blootje gezet, wanneer ze een accidentje hebben bij de zindelijkheidstraining, of ze worden hardhandig aangepakt, omdat ze te traag of te weinig eten, of ze slapen tussen katten en kattenbakken. Ze verwonden zich en ze kunnen zelf niet vertellen hoe dat is gebeurd.

En die feiten zijn geen alleenstaande feiten, want het onderzoek heeft aangetoond dat die feiten zich in verschillende kinderdagverblijven al verschillende jaren afspelen. Die feiten, minister, zijn bij u bekend. Want Kind en Gezin heeft daarover klachten ontvangen en Zorginspectie heeft u daarover al meermaals verscheidene negatieve rapporten bezorgd. U weet dus wat er misgaat en u weet vooral in welke opvangvoorzieningen het misgaat, maar u laat dat begaan: die crèches zijn nog open, kunnen nog altijd kindjes opvangen en worden niet of

nauwelijks gestraft. Het is niet te begrijpen dat die crèches waar dergelijke wan-toestanden zijn aangetoond, nog een vergunning hebben, dat die nog subsidies krijgen en dat die nog open zijn.

Ik vind het een regelrechte schande tegenover de ouders, die veelal niet worden geloofd, die met hun kop tegen de muur lopen, omdat ze geen harde bewijzen kunnen verzamelen. Maar het is ook een schande tegenover die weerloze baby's en peuters, die zich al helemaal niet kunnen verdedigen en niet kunnen zeggen hoe ze vernederd worden.

De voorzitter: Uw vraag alstublieft.

Ilse Malfroot (Vlaams Belang): Het valt ook niet te verantwoorden tegenover de sector, die het wel goed doet. Dus minister, ik heb daarover een korte vraag: welke ongelukken moeten er nog gebeuren vooraleer u kordaat en streng optreedt en vooraleer u vergunningen intrekt, subsidies intrekt of crèches sluit?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, deze week ging ik de krant eigenlijk bang uit de brievenbus halen met de vraag: gaat het vandaag nog verder? En het antwoord was dag na dag: ja. En echt die titels: 'Dijbeenbreuken, niets gemerkt, de hele dag gemankt'; 'Kinderen bij de kattenbakken'; 'Jezelf wassen'; 'Verkeerde voeding'; 'Advies genegeerd'; 'Niet gereageerd'.

Het was een bloemlezing waarvan ik dacht, dit kan toch niet waar zijn. Er mag geen misverstand over bestaan dat veel onthaalouders, verzorgenden waar ik in de opleiding verzorging vroeger les aan heb gegeven, en kinderdagverblijven het goed doen. Dat dergelijke uitwassen jaren kunnen blijven bestaan zonder dat er effectief wordt ingegrepen en dat alles met papier op de lange baan kan worden geschoven zonder zelf te gaan kijken, dat kan eigenlijk niet. Het kan niet dat we dit als leden van de commissie Welzijn in de krant moeten lezen. Kind en Gezin had zelf aan de alarmbel moeten trekken en moeten meedelen dat er een aantal opvanginitiatieven zijn die het niet goed doen en waar Kind en Gezin geen greep op heeft.

Minister, u weet dat ik op 18 februari 2020 in de commissie Welzijn een oproep heb gedaan tot actieve openheid op basis van die klachten en de inspectieverslagen over de kinderopvanginitiatieven. Ik heb u dat gevraagd. In Nederland kunnen ouders dat allemaal vinden. Het werkt op twee manieren. De 98 procent die het goed doen, lezen daar alle fantastische verhalen over hun opvang. We moeten paal en perk stellen aan zij die het niet goed doen, jaar na jaar weigeren bij te sturen en zelfs de omweg nemen door met dezelfde mensen een nieuwe opvang te openen en dan dezelfde klachten krijgen.

Minister, staat u er positief tegenover de klachten en de inspectieverslagen nu effectief openbaar te maken en op die manier de uitwassen waarover we in Het Laatste Nieuws hebben gelezen effectief aan te pakken?

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Voorzitter, in ongeveer 7000 opvanglocaties in heel Vlaanderen worden regulier meer dan 100.000 kindjes opgevangen. We hebben hier enkele jaren geleden een uitgebreid decreet goedgekeurd dat heel sterk op kwaliteit inzet. Er zijn ontzettend veel organisatoren, kinderbegeleiders en onthaalouders die hun uiterste best doen om al die baby's en peuters een warme opvang en goede zorg te geven. Spijtig genoeg, zijn er echter ook plekken waar die kwaliteitsnormen niet worden gerespecteerd. Het kan dan natuurlijk om heel verschillende zaken gaan en daarom zijn er ook verschillende manieren

om hiertegen op te treden: van begeleiding tot schorsing of opheffing van de vergunning.

Deze week hebben we in Het Laatste Nieuws de berichten gelezen over de klachten inzake grensoverschrijdend gedrag, verwaarlozing en zelfs mishandeling, klachten die te weinig of te laat zouden zijn opgevolgd. Er wordt gewerkt met een plan van aanpak, maar we hebben gelezen dat er vragen zijn en dat dit te oppervlakkig of soms te vrijblijvend zou zijn.

Minister, op welke wijze garandeert u de kwaliteit in de kinderopvang? En zult u voor een correcte handhaving zorgen?

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Voorzitter, de problematiek is al een beetje geschetst en ik wil het debat nu wat breder trekken. Ten gronde gaat dit debat over het métier van kinderbegeleider. Zij zorgen voor wat wij het liefste ter wereld hebben. Het is ook een debat over het belang van kinderopvang voor onze samenleving. Als we tijdens de eerste duizend dagen 1 euro investeren, hebben internationale organisaties berekend dat we die investering in heel het leven het meest terugverdienen. Het is dan ook belangrijk dat deze excessen verdwijnen en dat over handhaving wordt gepraat. Dat vraagt een genuanceerd debat, geen debat met oneliners.

Minister, we moeten duidelijk en rustig nagaan hoe we dit kunnen ombuigen en hoe we ervoor kunnen zorgen dat dergelijke excessen worden opgevangen. We moeten vangrails inbouwen. Maar het gaat ook om de basis en die basis is preventie door hoogkwalitatieve zorg. Het Laatste Nieuws heeft vandaag aangehaald dat hiervoor drie zaken kunnen gebeuren.

Ten eerste hebben we op dit moment een zeer hoge begeleider-kindratio. Het aantal kindjes waarvoor een begeleider moet zorgen, ligt met acht tot negen baby's per persoon zeer hoog, veel hoger dan in de ons omringende landen. U moet zich voorstellen dat u elke dag van 's morgens tot 's avonds voor acht tot negen baby's moet zorgen. Dat is wat we nu elke dag van die mensen vragen. Ze moeten dit dan proberen op een kwalitatieve en pedagogisch hoogstaande manier te doen.

Ten tweede, we moeten de opleiding opwaarderen, en dat is niet makkelijk, want we hebben op dit moment een enorm gebrek aan kindbegeleiders, en dan is de verleiding heel groot om de normen te versoepelen. Minister, ik wil u vragen om die opleiding op te waarderen. Collega Schryvers heeft het al gezegd: in de vorige legislatuur is er een bacheloropleiding met betrekking tot het jonge kind opgericht. Dat is een uitstekende opleiding, maar die mensen geraken vandaag niet tot in de kinderopvang omdat ze te duur zijn. U moet daarin investeren.

Er moet ten derde ook worden geïnvesteerd in meer en betere omkadering.

Minister, zult u dus in die drie factoren investeren voor een hoogkwalitatieve opvang voor de toekomst?

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Collega's, laat me eerst en vooral beginnen met het uitdrukken van mijn verontwaardiging, zoals diverse leden hebben gedaan, over de verhalen die we de voorbije dagen in de krant hebben gelezen. Als samenleving, als overheid, maar ook als ouder moeten we er alles aan doen om te voorkomen dat onze kinderen op een dergelijke manier worden opgevangen. Het

zal maar uw kind zijn. Wie zijn kinderen bij iemand achterlaat, die wil de garantie dat hij hen aan de best mogelijke handen geeft, op dezelfde manier als thuis.

Sta me echter ook toe te benadrukken dat het gaat over een kleine groep. Collega Anaf, u hebt dat ook gezegd. Het gaat over 40 initiatieven op een totaal van 7000. Dat is minder dan 0,6 procent. Elke dag zijn er 112.000 kinderen die naar de kinderopvang gaan. Er zijn duizenden opvanginitiatieven die dat met de best mogelijke zorg, met de grootst mogelijke toewijding doen. Het voorbije jaar stond die sector er in de coronacrisis als een van de enige sectoren, in ontzettend moeilijke omstandigheden. Dat verdient ook onze appreciatie, en niet alleen de onze.

MeMoQ, het meetinstrument dat door ouders wordt gehanteerd om de kwaliteit in de kinderopvang te monitoren, geeft onze kinderopvang een gemiddelde score van 4,7 op 5. 4,7 op 5: ik weet niet of er veel sectoren in Vlaanderen zijn die zo'n grote appreciatie van de ouders zelf krijgen.

Wat vandaag en deze week in de kranten staat en stond, kan natuurlijk niet. Ook al gaat het over een kleine minderheid, ik ben niet naar hier gekomen om dat te verbloemen of goed te praten. Elk kind dat dergelijke situaties meemaakt, is er een te veel. Collega Groothedde heeft er ook naar verwezen: de eerste duizend dagen van een leven zijn bepalend, van levensbelang voor de rest van de dagen. We moeten er dus alles aan doen om kinderen in de best mogelijke omstandigheden te laten opvangen. Daarom moeten we het hebben over de essentie van de zaak, en dat is de handhaving, vanuit Kind en Gezin. Collega Saeys heeft dat ook naar voren gebracht. Ik heb daarover persoonlijk contact opgenomen met Kind en Gezin, en zij hebben mij verzekerd dat elke klacht grondig wordt behandeld en dat er wordt ingegrepen waar nodig. Laat me daarover duidelijk zijn: er kan absoluut geen sprake zijn van een gedoogbeleid. Dat zou totaal misplaatst zijn voor een agentschap dat het belang van het kind vooropstelt, dat het beschermen van de integriteit van het kind als missie heeft. Dat zou ik uiteraard als minister niet tolereren.

Enkele incidenten die in de krantenartikelen hebben gestaan, hebben ook daadwerkelijk geleid tot maatregelen. Zo werden er plannen van aanpak naar voren gebracht waarbij in één geval ook een kindbegeleider werd ontslagen. Handhavingsbeleid is echter ook geen eenrichtingsverkeer. Het is niet zo dat een klacht automatisch tot een sanctie leidt. Dat is een heel proces, waarbij wordt gekeken naar het belang van het kind. Dat staat centraal. Er wordt bekeken wat de klachten zijn die naar voren zijn gekomen en hoe die moeten worden geplaatst. Daarbij moeten er ook juridische aspecten naar voren komen.

Incidenten zijn niet altijd vast te stellen, ook al worden ze gemeld. Klachten passen soms in een discussie, in een onenigheid tussen ouders en initiatiefnemers, tussen personeelsleden en degenen die het initiatief leiden. Bij elke klacht moet de zorginspectie erop afgaan en het nodige doen.

De kern van het probleem zijn de hardleerse opvangvoorzieningen. Het zijn degenen die ondanks een klacht in de fout blijven gaan. Dat kan natuurlijk niet. Daartegen moeten we optreden. Dat moeten we versterken en dat is ook wat we doen.

In de eerste plaats hebben we een specifiek expertenteam aangeduid. Dat team moet de monitoring doen van de voorzieningen. In dat kader zal vanaf 1 januari 2021 in uitvoering van de afspraak om dat expertenteam op te richten, een projectleider 'toekomst kinderopvang' aan de slag gaan. Die projectleider zal werken aan het versterken van de opleiding tot kinderbegeleider, aan het voorzien van continue professionele ontwikkeling, het versterken van de instroom en de verdere ondersteuning van de kinderopvang.

Collega Daniëls, u vroeg naar de openbaarheid. Daar willen en zullen we werk van maken, van de openbaarheid van klachten en rapporten van de zorg-inspectie, niet alleen voor de kinderopvang, maar ook breder. Het agentschap wil daarom werk maken van een meer actieve openbaarheid. Dat is een goede zaak, daar staan we allemaal achter, daar hebben we het samen in de commissie al over gehad. Zo zullen de ouders in de toekomst heel gemakkelijk al die informatie zelf kunnen raadplegen en terugvinden.

Handhaving staat niet op zich, maar moet passen in een bredere kwaliteitskaart. Daar willen we de volgende jaren verder en nog meer op inzetten, op een integrale kwaliteitsontwikkeling, op de professionalisering en de versterking van het beleidsvoerend vermogen van de verschillende organisatoren.

In het kader van het VIA 6-akkoord (Vlaams intersectoraal akkoord) investeren we bovenop het besliste uitbreidingsbeleid ook nog eens in de kinderopvang. Voor ongeveer 58 miljoen euro investeren we in koopkracht en kwaliteit. Het is nu aan werknemers en werkgevers samen om dat om te zetten in concrete realisaties op het terrein.

Collega's, iedereen wil streven naar een kwaliteitsvolle kinderopvang voor elk kind in Vlaanderen en in Brussel. Om dat te realiseren, moeten we de vele goede initiatieven die vandaag uitstekend werk doen, een hart onder de riem steken. We moeten applaudisseren voor hen, hen honoreren, waarderen en respecteren. We moeten ook de hardleerse initiatieven die over de schreef gaan, die niet wil luisteren, die niet doen wat we van hen kunnen verwachten, aanpakken. En dat zullen we ook doen. *(Applaus bij de heer Marino Keulen)*

Hannes Anaf (sp.a): Minister, de kern van het probleem is de opvolging van die hardleerse initiatieven. Ik denk niet dat het expertenteam dat zal oplossen. Ik ben blij met uw extra initiatief, maar ik ben nog een beetje sceptisch of dat het probleem zal oplossen.

Collega's, daarstraks hadden we het over het onderwijs en dat we zijn afgezakt naar de middenmoot van Europa. Als je naar kinderopvang kijkt, zitten we met een begeleider voor acht of negen kinderen in de staart van Europa. Albanië, Bosnië-Herzegovina, Bulgarije, dat zijn allemaal landen die consequent met bachelors werken in de kinderopvang. We gaan deze problemen niet alleen oplossen met handhaving, hoewel dat belangrijk is, maar ook met kleinere groepen, betere opleiding, betere coaching en met de garantie dat elk kind een veilige plek kan krijgen in de kinderopvang. Die garantie is er vandaag gewoon niet.

De vanzelfsprekendheid dat we kinderen helpen ontwikkelen in de cruciale fase van de eerste 1000 dagen, die ontbreekt momenteel in Vlaanderen. Minister, welke investeringen wilt u nog extra doen om niet alleen de kwantiteit, maar ook de kwaliteit in onze kinderopvang te versterken?

Freya Saeys (Open Vld): Ik heb al gezegd dat we een heel goeie kinderopvang hebben. Duizenden medewerkers van die kinderopvanginitiatieven leveren elke dag schitterend werk, maar er zijn er altijd die er de kantjes van aflopen. Het zijn juist die die we moeten hebben en waarom we moeten handhaven. Daar moeten we heel streng in zijn. Het gaat over kinderen. Die zijn kwetsbaar en kunnen het zelf niet komen vertellen als er iets gebeurd is. Als ik dan verhalen lees dat een kind thuiskomt met een dijbeenbreuk, dan doet dat heel wat alarmbellen afgaan. Dan vind ik dat er onmiddellijk controle moet worden gestuurd of dat er moet worden geschorst, want dat zijn toch wel zeer ernstige incidenten. Als een controle pas na een jaar wordt gedaan, dan wordt er veel te veel tijd tussen gelaten. De opvolging moet veel korter en beter. We moeten toch eens kijken naar het handhavingssysteem en of er niet performanter kan worden opgetreden.

Ilse Malfroot (Vlaams Belang): De meeste doen het inderdaad goed en daarom kunt u het aan de sector niet verantwoorden dat bepaalde kinderdagverblijven die zich bezondigen aan dergelijke feiten, niet harder worden aangepakt. Om het werk werkbaar te maken, moet u inderdaad de begeleider-kindratio aanpakken, maar moet u het ook voor ouders gemakkelijker maken om snel en anoniem vermoedens van misbruik te melden. Net zoals u dat hebt gedaan voor de woonzorgcentra met de Woonzorglijn, stel ik voor dat u dat doet voor de kinderopvang met een klachtenlijn. Bent u bereid om te werken aan de begeleider-kindratio? Bent u bereid om zo'n klachtenlijn in het leven te roepen?

Koen Daniëls (N-VA): Minister, dank u wel om het voorstel van de N-VA-fractie inzake de openbaarheid van verslagen in realiteit om te zetten. Dat is een eerste stap.

Ik hoor hier sommige collega's zeggen dat de opleiding cruciaal is. Dat klopt, maar laat ons ook niet stellen dat al wie Verzorging heeft gevolgd – dat zijn mijn oud-leerlingen – de bron van die mishandeling is. Iedereen, op welk opleidingsniveau ook, weet dat een dijbeenbreuk niet oké is. Daar moet je geen bachelor voor zijn, laat ons daar duidelijk over zijn.

Minister, het gaat hier over veertig gevallen. Laat ons voor die veertig gevallen duidelijk zijn: gedaan, 'Schluss damit'. Het is toch eigenlijk raar dat we daar hele dossiers aan moeten wijden. Laat ons die dossiers in de realiteit kort opvolgen en er kort op zitten.

Ik vraag u om collega-verzorgenden maar ook stagiairs en werknemers de kans te geven om dergelijke maltoestanden actief te kunnen melden.

Katrien Schryvers (CD&V): Als we willen werken aan een kwalitatieve kinderopvang, dan zijn er diverse elementen van belang. Ten eerste zijn er de kwaliteitseisen. We kennen allemaal het spanningsveld tussen te strikte normering en een stuk vrijheid en verantwoordelijkheid geven aan organisatoren. We hebben natuurlijk ook geëngageerde organisatoren nodig en medewerkers en kind-begeleiders met een goed statuut. De actieve openbaarheid kan zeker ook veel meer informatie geven aan ouders. Alles staat en valt natuurlijk met een heel kordaat handhavingsbeleid voor zij die de regels niet volgen.

Ik heb in het verleden al het punt aangehaald van informatie-uitwisseling. Als ouders een klacht indienen bij politie of parket, dan werd Kind en Gezin daar niet altijd over ingelicht. Dat heeft als reden natuurlijk het geheim van het onderzoek. Nochtans is het van groot belang dat Opgroeien kan optreden tegen een organisator die de regels niet respecteert en zich schuldig heeft gemaakt aan bepaalde praktijken tegenover kinderen. Is daar intussen een oplossing voor?

Celia Groothedde (Groen): Dank u wel, collega's, voor de bijval.

Minister, ik hoop dat dit u er toe aanzet om effectief iets te doen aan de begeleider-kindratio. Ik ga u er toch nog even aan herinneren dat we het hier hebben over een van de minst betaalde beroepsgroepen van alle essentiële beroepen en dat de kinderopvang nu al jaren vraagt om echt goede, diepgaande hervormingen.

Met betrekking tot de handhaving smijt u wel een aantal dingen op een hoop. U hebt het over MeMoQ. Dan hebt u het over tevredenheidsenquêtes van de ouders. Op dit moment is er Zorginspectie. Als ik me niet vergis, zijn zij maar met een paar tiental mensen en hebben ze niet eens genoeg volk om vaker te kunnen komen dan ze op dit moment doen. Als ik me niet vergis, is dat eens om het anderhalf jaar.

Op die manier kun je niet deftig handhaven.

En dan is er MeMoQ, dat eindelijk een goed meetinstrument is voor kwaliteit en dan lees ik dat u tevredenheidsenquêtes wilt instellen. Minister, u weet ook dat internationale tevredenheidsenquêtes bij ouders altijd hetzelfde resultaat opleveren: acht op tien. Waarom wilt u geld uitgeven aan een tevredenheidsenquête die internationaal altijd hetzelfde resultaat oplevert en waarbij ouders niet weten wat de kwaliteit is, in plaats van Zorginspectie en MeMoQ te versterken?

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): De verhalen die in de krant stonden, wil je echt niet lezen. De enige hoop van de ouders die dit verhaal brengen, is dat iedereen op alle niveaus wordt wakker geschud. Minister, ik denk dat dit echt de urgentie moet zijn.

Langs de ene kant moeten we een inspectiedienst hebben die een kleine groep crèches waar het niet goed gaat, eruit kan halen. Ik vind het wel zorgwekkend dat u dit zelf moet vaststellen op basis van een artikel in de krant. Ik hoop dat u er toezicht op houdt dat de kleine groep van crèches die zich niet houdt aan de regels en deze keer op keer overtreedt, er effectief uit wordt gehaald. Dat is in het belang van alle crèches die het goed doen.

Wanneer we dit serieus nemen, moet er meteen een verandering komen van de personeelsnormen. Vandaag staan we in Europa helemaal achteraan op het vlak van aantal begeleiders per kind. Dat moet per direct worden veranderd en er moet meer volk worden ingeschreven bij de kindercrèches.

Minister Wouter Beke: Collega Anaf, in het regeerakkoord hebben we 58 miljoen euro ingeschreven voor bijkomende capaciteit in de kinderopvang. In het VIA6 is nog eens 58 miljoen euro opgenomen. Dat is dus een verdubbeling van waarin we hadden voorzien om op koopkracht – koopkracht gaat over het aantrekkelijker maken van het beroep – en op kwaliteitsmaatregelen in te zetten. Dat is een nooit geziene injectie in een legislatuur tijd.

U zegt dat dat expertenteam ons niet veel zal bijbrengen, omdat het gaat over de opleiding tot kinderbegeleider, de professionele ontwikkeling van de kinderbegeleider, de ondersteuning van de kinderopvang. Maar dat is net de bedoeling van die projectleider. Die projectleider zal op 1 januari van start gaan. We hebben dus niet gewacht, mevrouw Vandecasteele, op deze artikels. We hebben een specifiek expertenteam en een projectleider aangesteld, die vanaf 1 januari aan de slag zal gaan.

Handhaving is ontzettend belangrijk en moet worden gehandhaafd. In 2018 zijn er 73 handhavingstrajecten opgestart, waarvan er 6 hebben geleid tot een schorsing en/of een opheffing. In 2019 zijn er 67 trajecten op het niveau van de vergunningsvoorwaarden opgestart, waarvan er 4 hebben geleid tot een schorsing en/of een opheffing, en 157 op het niveau van de subsidievoorwaarden, waarvan er 11 hebben geleid tot een schorsing en/of een opheffing. Alleen al in 2020 werden tot op vandaag 67 handhavingstrajecten opgesteld op het niveau van de vergunningsvoorwaarden, waarvan er 4 hebben geleid tot een schorsing en/of een opheffing. Wat de subsidievoorwaarden betreft, zijn er 14 handhavingsdossiers, waarvan er 2 hebben geleid tot schorsing en/of een opheffing. Er wordt vandaag dus wel degelijk gehandhaafd. Is dat voldoende? Neen, dat is niet voldoende. We moeten bijkomende initiatieven nemen en die heb ik daarnet ook opgesomd. Het gaat dan over het expertenteam, over de projectleider, over de openbaarheid, over de extra middelen die zijn ingezet of die nu via VIA6 worden uitgetrokken om de sector te versterken, en over het breder

kwaliteitskader dat we willen en zullen uitbouwen. U moet dus niet de indruk wekken dat er niet wordt gehandhaafd, want dat is niet juist.

Maar collega Schryvers heeft wel de essentie naar voren gebracht en de zoektocht die we daarvoor moeten ondernemen. Dat gaat aan de ene kant over normen. Als die normen te strikt zijn, zal dit parlement een debat houden over meer vrijheid geven: 'De minister moet meer vrijheid geven, want hij is verstikkend. Hij is een keizer-koster, want hij legt allerlei normen op. Dat is dwang, dat leidt ertoe dat niemand nog initiatief wil nemen.' Als we de volledige vrijheid toelaten, zegt het parlement dat er ook nog normen moeten zijn. In de twee gevallen heeft het parlement uiteraard gelijk. Het heeft in elk geval het laatste woord, maar het heeft ook gelijk. Het gaat over het evenwicht tussen aan de ene kant normen die niet te strikt maar wel duidelijk zijn, en aan de andere kant ervoor zorgen dat er initiatiefnemers zijn die dat willen doen.

Die zeventuizend initiatiefnemers in Vlaanderen die dat met hart en ziel en met een grote toewijding doen, mogen we niet verstikken. Nog eens, dat is geen vrijgeleide en dat wil niet zeggen dat er niet gehandhaafd moet worden. Dat moeten we doen en daar engageren we ons ook toe.

Als er klachten zijn, zijn er verschillende mogelijkheden. Ten eerste is er de inspectie. Ten tweede is er een klachtendienst. Ten derde – collega Schryvers heeft daar een concrete vraag over gesteld – zijn er de klachten bij de politie. Als die laatste er zijn, moet er informatie kunnen doorstromen. Als het agentschap daarover geïnformeerd wordt, stelt het zich benadeelde partij om op die manier inzage te krijgen in het dossier en om van daaruit de juiste positie te kunnen innemen. Wat is er precies gebeurd? Wat zijn de verdere stappen die genomen moeten worden?

Voor die 7000 plaatsen, voor die 1000'en mensen die werken in de kinderopvang, voor die 112.000 kinderen die elke dag naar de kinderopvang gaan, zijn er veel mensen die dat absoluut met de grootste toewijding doen. Een kleine groep, de hardleerse, moeten we strenger en strikter aanpakken en dat vragen we ook aan Kind en Gezin. Daarvoor hebben we hier vandaag een aantal concrete zaken op tafel gezet.

Hannes Anaf (sp-a): Minister, ik heb hier niemand horen vragen naar strengere normering. Ik heb iedereen horen vragen dat, als er initiatieven zijn – en dat zijn gelukkig uitzonderingen, heel grote uitzonderingen – die jaar na jaar de regels manifest overtreden en dingen doen die heel duidelijk niet door de beugel kunnen, er dan strenger wordt opgetreden. U hebt hier een aantal maatregelen aangekondigd, maar ik ben er nog niet van overtuigd dat we het daarmee gaan kunnen oplossen. Ik hoop het en ik ga dat opvolgen, maar ik vrees ervoor.

U hebt het over de investeringen in de kinderopvang. We bengelen echt aan het staartje van Europa; er is echt meer nodig. We hadden het net over het onderwijs. Iedereen vindt het normaal – en terecht – dat elk kind tussen 2,5 en 18 jaar een gegarandeerde plek heeft op school, met goed opgeleide leerkrachten voor de klas. Dat is goed. Ik zal dat zeker niet in vraag stellen. Waarom vinden we het dan normaal dat die garantie er tussen 0 en 2 jaar niet is? Want we weten dat dat net de jaren zijn waarin je gevormd wordt tot wie je gaat worden.

Freya Saeys (Open Vld): Het gaat natuurlijk niet over de kinderopvang-initiatieven die het goed doen. Het gaat over de cowboys die eruit moeten. Daarvoor kan je niet streng genoeg zijn. Die handhaving is zo belangrijk.

Ik heb het in februari opgevraagd: bij de klachtenbehandeling waarbij een interventie van de zorginspectie nodig is, zit een termijn van negentig kalenderdagen. Dat vind ik lang, zeker als een kind een dijbeenbreuk oploopt. We moeten

eens goed bekijken hoe we het systeem beter en performanter kunnen maken. Wie de kantjes eraf loopt, moeten we eruit krijgen.

Ilse Malfroot (Vlaams Belang): Minister, dat handhavingsbeleid werkt misschien voor administratieve aangelegenheden, zoals het niet correct doorgeven van de aanwezigheden of de aanpassing van het kwaliteitshandboek of het huishoudelijk reglement.

Maar dat werkt niet voor deze aangetoonde zware aantijgingen zoals mishandeling. Uw plan van aanpak is dus steeds een verhaal van de tweede en de derde kans voor de opvangvoorzieningen. Maar de getroffen baby's of peuters krijgen ook geen twee of drie kansen.

Zorg dus voor een streng en kordaat beleid voor kinderdagverblijven waar meermaals mishandelingen hebben plaatsgevonden. Trek die vergunningen of die subsidies in, of sluit desnoods de boel indien er geen andere opties meer zijn. En zorg ook voor een klachtenlijn waar ouders of andere betrokkenen anoniem een klacht kunnen indienen of hun vermoedens kunnen melden, zodat die klachten ook kunnen worden onderzocht.

Koen Daniëls (N-VA): Ik was niet verrast, maar ik was aan het kijken of de minister alle zaken die ik nog heb aangehaald, heeft overlopen. En ik kom tot de conclusie dat dat het geval is. Ik kan enkel besluiten dat het voor de N-VA fractie zo is dat die veertig die het bezoedelen voor al de rest, ervan tussen moeten. En de tijd tussen klacht, klachtbehandeling en effectief optreden en handhaving moet veel korter. We moeten daar dus publiek over rapporteren, zodat ouders weten hoe goed het gaat in hun kinderopvang, maar zodat ze ook weten waar ze absoluut niet naartoe moeten gaan.

Katrien Schryvers (CD&V): Goede kinderopvang is heel belangrijk voor ouders en voor kinderen. Voor ouders is het belangrijk om te kunnen gaan werken en die combinatie te maken of om een opleiding te kunnen volgen, maar we weten ook hoe versterkend dat is voor heel kwetsbare kinderen. Ouders moeten hun baby of peutertje met een heel gerust hart kunnen achterlaten in die kinderopvang. Gelukkig zijn er heel veel organisatoren, kindbegeleiders en onthaalouders die zich daar elke dag met hart en ziel voor inzetten. Spijtig genoeg zijn er hier en daar ook begeleiders die het niet zo nauw nemen met die regeltjes inzake goede zorg voor onze kinderen.

Daarom vraag ik u om verder in te zetten op de kwaliteit van onze kinderopvang, maar ook om kordaat op te treden tegenover zij die de regels niet respecteren.

Celia Groothedde (Groen): Minister, u creëert hier een valse tegenstelling. U zegt dat er evenwicht moet zijn tussen handhaving en verstikking. Maar er is eigenlijk een schakel die ontbreekt. Als er bij ouderen signalen zijn van verontusting, dan worden die mensen omkaderd. En dan krijgen zij mensen rond zich die hen ondersteunen. En dat is er niet in de kinderopvang. Wat er nu is, is die stap: je kunt naar het parket gaan. Maar we moeten er echt voor zorgen dat er omkadering is in de kinderopvang, en de kinderopvang vraagt daar ook zelf naar.

U hebt het daarnet al aangehaald: de kinderopvang voelt zich in deze crisis eigenlijk vaak vergeten. En u kunt zich nu echt een bondgenoot tonen van de kinderopvang. We hinken in de Vlaamse Gemeenschap inderdaad achterop qua investeringen. Dus als u nu investeert in een betere kindbegeleiderratio, in de opleiding rond kinderopvang, en in de omkadering, die echt een vangrail zal zijn voor excessen maar die ook de kwaliteit naar boven haalt, kunt u er echt voor zorgen dat wij qua kinderopvang excellentie voor de toekomst creëren.

Uw collega Diependaele moet blijkbaar lachen. Maar dat zal er wel voor zorgen dat Vlaanderen in de toekomst ook vooroploopt, en dat zijn begroting positiever zal uitvallen. Want, minister Diependaele, u hebt het niet gehoord, maar elke euro geïnvesteerd in kinderopvang verdient zich later in het leven dubbel en dik terug.

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Filip Dewinter aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over de aangekondigde fietsbrug over de Schelde in Antwerpen

De voorzitter: De heer Dewinter heeft het woord.

Filip Dewinter (Vlaams Belang): Minister, in Schotland kennen ze het fameuze monster van Loch Ness, dat weet u. In Antwerpen hebben we het monster van de Schelde, en dat manifesteert zich om de zoveel jaar in de vorm van een brug over de Schelde. Deze week was het opnieuw zover: u kondigde samen met de Antwerpse burgemeester de bouw aan van een voetgangers- en fietsersbrug, en dat tegen 2024. Een magische datum, met de verkiezingen, dat weet u wel. Maar dat zal natuurlijk geheel toevallig zijn.

Ondanks het feit dat er een bijkomende studie werd beloofd op basis van de overwegingsnota die ik hier bij me heb van de maritieme dienst van de Vlaamse Gemeenschap, werd maandag niettemin onmiddellijk beslist om een hefbrug te bouwen. De vraag is waarom dat nu plots gebeurt, terwijl er nog bijkomende studies aan de orde zouden moeten zijn.

Merkwaardig, want het alternatief om te werken met een frequente snelveerdienst, werd niet of nauwelijks onderzocht. Nochtans blijkt dat zo'n snelveerdienst op 25 jaar slechts een vierde zou kosten van de brug, dat er ook geen maritieme bezwaren zijn en dat die altijd kan werken, wat niet het geval is met deze brug.

Minister, ik wil toch even verduidelijken dat de Schelde een meanderende, tijgebonden rivier is, geen kanaal met kabbelend water. Het is ook de belangrijkste toegangsweg tot het Hoogscheldegebied, tot een aantal andere havens, onder andere die van Brussel, tot een aantal bedrijven enzovoort. Dat betekent dat die hefbrug regelmatig omhoog moet, volgens de loodsen gemiddeld 3 keer per dag een half uur en 90 keer per jaar anderhalf uur. Dat zijn 682 uren of 28,5 dagen per jaar dat deze brug open zal staan.

Toch wordt gekozen voor die brug, omwille van de fietsbeleving, de uitstraling, het feit dat de brug meer verleidt tot de fiets. Mijn vraag is voor de hand liggend. Het zal wel de natte droom zijn van veel Antwerpse politici, maar ten eerste, waar komt het geld vandaan? Ten tweede, wat is de timing? Ten derde, komt er nog bijkomend onderzoek, vooral naar dat frequente snelveer, dat veel goedkoper en efficiënter is?

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Mijnheer Dewinter, we hebben inderdaad maandenlang overleg gehad met heel wat actoren, zowel in het kader van de Oosterweelverbinding als in het kader van de achttien leefbaarheidsprojecten en het u welbekende Toekomstverbond. U weet dat een van die achttien leefbaarheidsprojecten een Scheldeoeververbinding is. Dat is uiteraard niet zo'n simpele oplossing en daar zijn heel wat varianten van onderzocht. U weet wellicht ook dat we daaromtrent, samen met de stad Antwerpen, in april van dit jaar een studie besteld hebben. In die studie werden heel wat analyses en data verzameld.

Uiteindelijk heeft men daar vijf varianten onderzocht, met name drie tunnelvarianten en twee brugvarianten. Die studie is vervolgens nog aangevuld met bijkomende studies, specifiek op vraag van het loodswezen. We moeten alle aspecten meenemen: mobiliteitsvoorwaarden, ruimtelijke voorwaarden, maar uiteraard ook de nautische voorwaarden. Daarom kwam er nog een aanvullende studie rond het aanvaardingsbeleid van het loodswezen. Op grond van al deze gegevens en op grond van het bestuurlijk advies van intendant Alexander D'Hooghe, heeft men finaal beslist: laten we voor dat voorkeursalternatief kiezen. Laten we gaan voor die brug, die op het hoogste niveau ligt, stroomopwaarts van de Kennedytunnel.

U vraagt wat dat betekent voor de scheepvaart. De scheepvaart heeft altijd voorrang op het fietsverkeer. Dat is één aspect waar we gevolg aan gegeven hebben. En het aanvaardingsbeleid van het loodswezen is volledig mee opgenomen. Er is in alle bijkomende voorwaarden voorzien.

Wat betekent dat specifiek voor de financiering? Dit vergt inderdaad een hoger bedrag dan initieel voorzien. Er zijn achttien leefbaarheidsprojecten waarvoor initieel in een bedrag voorzien was van 1,25 miljard euro. We onderzoeken nu of dat binnen dat bedrag ondervangen kan worden.

Qua timing kan ik nu nog niet veel zeggen. Na het financiële onderzoek zal er een vervolgtraject komen waarbij we ook de timing of een tijdspad zullen vastleggen.

Filip Dewinter (Vlaams Belang): Minister, heel Antwerpen is natuurlijk voorstander van zo'n fietsersbrug. Maar heel Antwerpen is natuurlijk bijzonder slecht geïnformeerd over die fietsersbrug en denkt dat dat iets is waar men permanent over zal kunnen rijden, zonder gehinderd te worden door scheepvaartverkeer. Ik herhaal: 682 uren per jaar, 28,5 dagen per jaar, zal die brug niet ter beschikking zijn. Hoe zal de fietsbeleving van de Antwerpenaar dan zijn? Zal dit aanzetten tot de modal shift die u wenst? Zal dit de fietsers ertoe aanzetten om uiteindelijk met de fiets te gaan rijden? Ik vrees van niet. Men zal van een kale reis terugkomen. Het is een prestigeproject, dat vooral gewild wordt door de heer D'Hooghe – wellicht zal het ook de Alexander D'Hooghebrug genoemd worden –, die al twee jaar lang alleen maar deze formule naar voren schuift en de andere zelfs niet wilde onderzoeken. Ik denk bijvoorbeeld aan het fameuze veer. Ik herhaal: een vierde van de kostprijs, altijd ter beschikking en ook zekerheid qua scheepsverkeer en veiligheid. Dat is het alternatief dat onderzocht móet worden, maar blijkbaar niet onderzocht mág worden.

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

Marino Keulen (Open Vld): Voorzitter, leden van de regering, goede collega's, als een Limburgse de Antwerpenaren kan bewegen tot een brug in plaats van een tunnel, dan zeg ik: pet af.

De voorzitter: Ik zet me straks in de zaal, om te kunnen repliceren.

Marino Keulen (Open Vld): Pet af, ik buig het hoofd, want dat is wat je noemt geschiedenis schrijven. Het is goed dat we hier een statement maken dat we verder werk maken van de modal shift, zeker in de steden. Het feit dat u voor een kwaliteitsvolle fietsverbinding zorgt en daarmee heel wat lokaal verkeer uit de snelwegtunnels haalt, dat is in velerlei opzicht een goede zaak, minister. En vanzelfsprekend, collega Dewinter, moeten de veiligheid en de maritieme toegankelijkheid in alle omstandigheden gevrijwaard worden. Daarover kan zelfs geen begin van discussie bestaan.

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Voorzitter, het is mij een waar genoegen dat wij het hier voor de tweede week op rij over een Antwerps dossier hebben. Dat is zeer goed.

Minister, als Antwerpenaar ben ik zeer enthousiast over de gedachte dat er een brug komt over de Schelde. Dat gaat een mooie landmark zijn. Dat is heel leuk. Als politicus vraag ik mij af of dat echt verantwoord is, want er zijn toch wel een paar kritische bemerkingen die je kunt maken. Eerst en vooral heb ik me laten vertellen dat men bij het loodswezen gisteren nog zeer misnoegd was. Zij zijn niet tevreden met deze beslissing en vinden dat ze voor een stuk in snelheid gepakt zijn.

Ten tweede – en daar heeft de vraagsteller ook gelijk in –, als we willen gaan voor dat alternatief voor de fietser, waarvan ik denk dat we er kamerbreed heel graag in willen investeren, dan moeten we ervoor zorgen dat dat een volwaardig alternatief is. Als ik hoor dat de brug tweeënhalve keer per dag 45 tot 115 minuten onbeschikbaar zou zijn, dan denk ik dat mensen een alternatief gaan kiezen. En als je dan nog eens te horen krijgt dat de fietserstunnel zou worden gesloten en het enige alternatief de voetgangerstunnel zou zijn, dan ben je een conflict aan het organiseren dat de modal shift niet per se gaat helpen, dat frustratie gaat creëren en dat geen stap vooruit zet.

Op welke manier zal er nog verder overleg gepleegd worden met zowel het loodswezen als de fietsersbonden om die problemen aan te pakken?

De voorzitter: Collega Daniëls, u wilt ook tussenkomen over een onderwerp in de mooie stad Antwerpen.

Koen Daniëls (N-VA): Als Waaslander maak ik af en toe de verplaatsing naar Antwerpen, en dan is het nu ofwel via de houten trappen van de voetgangers-tunnel, als de lift niet zou werken, ofwel langs de fietserstunnel aan de Kennedytunnel, waar je ook niet altijd even vlot beneden raakt. Ik kan dus als Waaslander, maar ook namens mijn Antwerpse collega's, alleen maar blij zijn dat er een fiets- en wandelverbinding komt tussen de linkeroever en de rechteroever, al was het maar om nog meer Waaslanders richting Antwerpen te brengen, want wij maken daar mee de economische welvaart mogelijk, voorzitter. *(Opmerkingen van de voorzitter)*

Minister, de landmark die nu vooropstaat, is inderdaad een mooi en knap project. En wat vooral heel belangrijk is, is dat nu eindelijk de knoop is doorgehakt: er komt wel degelijk een fietsverbinding. Dat is de kern van de zaak. En als die inderdaad nog hoger moet, of als er technische aanpassingen nodig zijn omdat die sneller open en dicht moet kunnen voor de scheepvaart, dan zijn dat absoluut pistes die moeten worden onderzocht.

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Minister, ik heb u al een paar keer bevraagd over deze brug en de voortgang. Het verbaast me dan dat we deze beslissing moeten vernemen in de kranten en niet hier, in het parlement. Dat betreurt ik.

Ik heb altijd een aantal bedenkingen geformuleerd, die ook de nautische experts hebben geuit en die met deze beslissing eigenlijk niet zijn weggenomen. U zegt ook dat aan alle voorwaarden van de loodsen voldaan is, maar toch dreigen die loodsen ermee dat ze geen enkele boot langs of onder die nieuwe brug zullen loodsen. Ik stel me daar dus toch vragen bij.

Er zijn heel veel bedenkingen. We bouwen een enorm dure hefbrug, met een prijskaartje dat driemaal hoger ligt dan wat voorzien was, op een locatie die niet

ideaal is. De passage is ondergeschikt aan het doorvarend verkeer. En tegelijkertijd worden de bestaande alternatieven van de fietstunnel weggenomen en zijn er andere, meer betrouwbare en minder dure alternatieven die opzij zijn geschoven.

Voor alle duidelijkheid: ik ben wel pro een goede fietsverbinding en de modal shift, maar ik stel me toch vragen bij deze beslissing. Nu, deze plenaire vergadering leent zich niet tot een heel diepgaande bespreking. Ik hoop dat we er in de commissie wel nog eens heel diep op kunnen ingaan. U zegt dat u gaat onderzoeken of dit binnen het voorziene budget kan. Kunt u garanderen dat deze Scheldebrug kan worden uitgevoerd binnen het taakstellend budget van het Toekomstverbond?

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (sp.a): Net zoals bij veel mijn collega's kwam ook voor mij die brug echt wel uit de lucht gevallen. De fietsbrug is inderdaad een van de leefbaarheidsprojecten, maar dat die beslissing plots werd genomen, was toch voor velen een verrassing. Ik maak me toch wel zorgen, en dan vooral over het budgettaire plaatje. Er zijn achttien leefbaarheidsprojecten. De oorspronkelijke budgettering van de brug was op 45 miljoen euro geraamd, maar nu is er sprake van 200 miljoen euro. Minister, ik hoor u dan zeggen dat we binnen de 1,1 miljard euro die bedoeld is voor het totaal aan leefbaarheidsprojecten naar een oplossing zullen zoeken. Ik wil me daarom aansluiten bij de vraag van de heer Van de Wauwer: hoe zult u dat doen? Welke andere leefbaarheidsprojecten zullen er dan misschien plaats moeten ruimen voor deze brug? Ik hoop dat we in de commissie hier nog eens heel ernstig kunnen op doorgaan, want ik maak me daar echt wel zorgen over.

Minister Lydia Peeters: Dank u wel voor de bijkomende vragen.

U stelt dat u ineens hebt moeten kennismaken van die plotse beslissing, maar we bespreken hier om de zoveel tijd de voortgangsrapportage van het hele Toekomstverbond. Tijdens de laatste voortgangsrapportage hebben we heel duidelijk gezegd dat het verhaal van de fietsbrug in een finale fase zit. Mijnheer Van de Wauwer, dat heb ik ook geantwoord op een van uw laatste schriftelijke vragen. De studie zou in het najaar van 2020 beëindigd worden. Die studie is in maart-april in de markt gezet door de stad Antwerpen en de Vlaamse Waterweg. Die studie heeft ertoe geleid dat we nu hebben beslist om één voorkeursvariant te houden. Dat is de hoogste variant, ter hoogte van de Kennedytunnel stroomopwaarts. Waarom beklemtoon ik dat woord hoogste? Omdat dat juist heel belangrijk is. De cijfers, mijnheer De Wever, die u aanhaalt, kloppen niet.

De voorzitter: U bedoelt mijnheer Dewinter. Ik zeg dat gewoon voor de juistheid van het verslag.

Minister Lydia Peeters: Inderdaad, mijnheer Dewinter, mijn excuses. Mijnheer Dewinter, de cijfers waarmee u hier gooit, zijn niet juist. Ik moet alleszins zeggen dat we heel veel positieve reacties hebben gekregen sinds dit bericht in de pers is verschenen. We kregen heel veel positieve reacties van iedereen die de modal shift en fietsambities een warm hart toedraagt. We hebben natuurlijk ook kennisgenomen van de reactie van het loodswezen, dat terecht een aantal bekommernissen uit. We zullen die bekommernissen uiteraard ter harte nemen. Dat wil ik hier toch klaar en duidelijk stellen.

U vraagt waarom we voor een prestigeproject kiezen. Waarom onderzoeken we niet verder het alternatief van een veerpont? U zit zelf in de gemeenteraad van Antwerpen, en ik neem aan dat u daar ook het dossier heel aandachtig opvolgt. U weet ook heel goed dat daar duidelijk is gesteld dat er geen enkel draagvlak is

voor een veerpont. Heeft het dan zin om nog veel energie te steken in een project dat geen enkel draagvlak heeft? Ik denk het niet. We kunnen onze energie dan beter in die leefbaarheidsprojecten steken die wel een draagvlak hebben.

Na al die studies en na het aanvaardingsbeleid van de DAB Loodswezen hebben we besloten om een Scheldeoverbrug aan te leggen, die inderdaad meer kost. Mijnheer Anaf, u zegt dat het budget is gestegen van 45 miljoen euro naar 192 miljoen euro, maar ik wil ook dat eventjes corrigeren. Initieel werd die in het kader van het Toekomstverbond op 72 miljoen euro geraamd. Nu is het inderdaad 192 miljoen euro, zeg maar 120 miljoen euro meer. Ik heb daarom de opdracht gekregen om te kijken hoe we dat binnen het budget kunnen doen. Wat is nu de volgende stap? We doen een financieel onderzoek. Kunnen we dit binnen het bestaande budget ondervangen? Dat zal de eerste taak zijn. Dan komt er een vervolgonderzoek om te kijken hoe we nu verdergaan met dit project.

Als het specifiek over de bekommernissen van het loodswezen gaat, dan wil ik er toch nog even op hameren dat ook daaromtrent een heel onderzoek is gevoerd. Dat onderzoek heeft geconcludeerd dat we bij deze brugvariant bepaalde voorwaarden opleggen. Die voorwaarden zijn onder andere aannames inzake de doorvaarthoogte en -breedte van de vaste en beweegbare bruggedeelten. Er zijn ook voorwaarden voor de openingstijd van de brug en voor noodzakelijke investeringen ten behoeve van de scheepsvaart. Er wordt dan onder andere gedacht aan een noodwachtplaats, een sleepbootpermanentie, een sleepboot-assistentie, een verhoogde inzet van loodsen en een uitbreiding van de Vessel Traffic Service (VTS).

Kortom, er zijn heel wat bijkomende voorwaarden die bij die verhoogde brug mee worden opgenomen. Ik beklemtoon nogmaals: die verhoogde brug zal inderdaad tweeëneenhalve keer ongeveer dertig minuten openstaan. Toekomstgericht – en ik geloof in de toekomst en ik geloof in innovatie – gaan we met apps en dergelijke toestanden daar heel snel de fietser, de pendelaar over briefen: van dan tot dan zal de brug ongeveer dertig minuten openstaan, dus men kan dan nog altijd kiezen voor alternatieven. Maar ik denk dat de meesten hun traject wel zodanig zullen aanpassen dat ze niet net toekomen op het moment dat die brug – en dat is perfect van tevoren voorspelbaar – de hoogte ingaat om de zware scheepvaart door te laten.

Kortom, ik heb er alle vertrouwen in, maar ik besef ook dat er nog heel wat werk op tafel ligt: enerzijds de financiële analyse en anderzijds het verdere verloop en alle bemerkingen van het loodswezen, waarmee ik uiteraard graag opnieuw aan tafel ga zitten. Dit dossier zal zeker nog meermaals te berde worden gebracht hier in dit parlement en ik denk wel dat we finaal verder moeten en dat we de Antwerpenaren, maar ook de ruime Vlaamse regio die oeververbinding moeten gunnen, en een brug blijkt de beste variant te zijn.

De voorzitter: De heer Dewinter heeft het woord.

Filip Dewinter (Vlaams Belang): U hebt gelijk: u moet dat Antwerpen zeker gunnen, die oeververbinding, en het is belangrijk voor de modal shift, maar dan moet men de juiste tool kiezen en niet het prestigeproject dat nu door de politiek wordt opgedrongen. U spreekt over de kosten, inderdaad 198 miljoen euro, maar de scheepvaartkosten zijn bijkomende kosten die er nog bovenop komen en die zijn volgens het Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust 52 miljoen euro op 25 jaar tijd. Ook die bedragen moeten in rekening worden gebracht.

Tot slot nog alleen maar dit. Ik hoor alleen maar irrationele en emotionele argumenten die het blijkbaar moeten halen op de argumenten van de objectiviteit en

het gezond verstand en vooral op de kennis van de maritieme situatie. Uw eigen dienst, het Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust, wordt opzijgeschoven; de ingenieurs die u daarover adviseren, worden opzijgeschoven; de beroepsverenigingen van de loodsen worden opzijgeschoven; de verschillende bedrijven van de sleepdiensten in Antwerpen worden opzijgeschoven. Het moet en zal de brug zijn. U zal u dat nog heel erg beklagen in de toekomst. Maar goed, Antwerpen heeft zijn 'Golden Gate Bridge' en Bart De Wever kan ermee naar de verkiezingen in 2024. En daar zal het wel over gaan zeker.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, we schorsen de vergadering.

– *De vergadering wordt geschorst om 17.04 uur.*

– *De vergadering wordt hervat om 17.21 uur.*

ONTWERP VAN DECREET houdende tweede aanpassing van de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2020.

– **18 (2020-2021) – Nrs. 1 en 2**

ONTWERP VAN DECREET houdende tweede aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2020

– **19 (2020-2021) – Nrs. 1 tot en met 7**

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde zijn het ontwerp van decreet houdende tweede aanpassing van de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2020 en het ontwerp van decreet houdende tweede aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2020.

Ik stel voor om de algemene besprekingen van de twee ontwerpen van decreet samen te voegen tot één algemene bespreking. Is het parlement het hiermee eens? (*Instemming*)

De algemene bespreking is geopend.

De heer Muyters, verslaggever, heeft het woord.

Philippe Muyters (N-VA): Voorzitter, ik zal proberen er een kort verslag van te maken.

De voorzitter: Mijnheer Muyters, u kunt dat.

Philippe Muyters (N-VA): Ik ben daarvan overtuigd. De documenten die in het Vlaams Parlement zijn ingediend, omvatten naast de tweede begrotingsaanpassing voor 2020 ook de begrotingsopmaak voor 2021. We hebben die documenten in de commissie samen besproken. Dat is logisch, want beide documenten betreffen eigenlijk dezelfde uitdagingen, met name de bestrijding van de COVID-19-pandemie en een antwoord bieden op de gevolgen van die pandemie op alle maatschappelijke domeinen, zoals Gezondheid, Economie, Publieke financiën enzovoort. Dat maakt de verslaggeving vandaag niet zo gemakkelijk, want ik moet die twee zaken nu weer uit elkaar trekken. Het zal een uitdaging zijn om het tijdens het debat enkel over de begrotingsaanpassing voor 2020 te hebben.

De voorzitter: Inderdaad.

Philippe Muyters (N-VA): Een bijkomend aspect is dat alle voorspellingen inzake economische groei en inflatie die aan de basis van de begrotingsaanpassing voor 2020 lagen door de uitbraak van de tweede coronagolf eigenlijk opnieuw achterhaald zijn. De minister, het Rekenhof en verschillende commissieleden hebben hier verschillende keren naar verwezen.

We hebben op 10 november 2020, 17 november 2020, 24 november 2020, 25 november 2020 en 1 december 2020 over beide documenten vergaderd. Gisteren hebben we ook nog over de begroting voor 2021 vergaderd.

Tijdens die eerste vergadering op 10 november 2020 heeft minister Diependaele een toelichting gegeven. Ik heb hiervan drie punten onthouden. Ten eerste zijn de cijfers die voor de tweede begrotingsaanpassing voor 2020 zijn gebruikt en die al sinds september 2020 zijn gekend, vanwege de tweede golf eigenlijk al achterhaald. Ten tweede heeft de Vlaamse Regering bij de indiening van de tweede begrotingsaanpassing voor 2020 een verhoging van de coronaprovisie van 250 miljoen euro voor de evenementen- en horecasector voorgesteld. Hierdoor komt de coronaprovisie al neer op 3 miljard euro. Ten derde heeft de minister zich ertoe geëngageerd om de rapporteringswijze over het Oosterweelproject op vraag van het Rekenhof en verschillende Vlaamse volksvertegenwoordigers aan te passen. Dit blijkt ook uit deze begrotingsaanpassing voor 2020. Ik wil toch even een beetje technisch worden. Vanaf de tweede begrotingsaanpassing voor 2020 zal de Vlaamse Regering de beleidsuitgaven voor het Oosterweelproject conform artikel 34 van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën budgetteren. Dit betekent dat het moment van de gunning van een overheidsopdracht budgettair wordt vertaald door dit bedrag vast te leggen.

Als we alle evoluties in de begrotingsaanpassing voor 2020 bekijken, zien we dat het resultaat van het vorderingssaldo bij ongewijzigd beleid met bijna 1,4 miljard euro verslechtert. Na de verrekening van het relanceplan Vlaamse Veerkracht komen we ten opzichte van de evenwichtsdoelstelling uit op een tekort van 2,34 miljard euro. Indien we het Oosterweelproject erbij tellen, is dat 2,486 miljard euro.

Op 24 november 2020 hebben we het rapport van het Rekenhof gekregen. De raadsheren, waaronder de heer Debucquoy, hebben een uiteenzetting gegeven waarin ze vooral op de begroting voor 2021 zijn ingegaan. Ik zal daar nu niet in detail op ingaan, want ik ga ervan uit dat die tijdens de bespreking van volgende week regelmatig aan bod zal komen.

Ik wil er echter wel op wijzen dat de heer Debucquoy er ook op heeft gewezen dat de onzekerheid heel groot is voor de opmaak van begrotingen, maar ook voor de aanpassingen van begrotingen.

Ik wil eindigen met de bespreking op 1 december. Tijdens die bespreking heeft de regering een amendement ingediend waardoor de coronaprovisie nog eens wordt opgetrokken, met 520 miljoen euro. Ik moet zeggen dat dat getal qua grootteorde heel sterk overeenkomt met wat het Rekenhof de week ervoor had gezegd. Toen had het Rekenhof gezegd dat er rond de 500 miljoen euro nodig zou zijn.

Bij die bespreking op 1 december werden er nog een aantal amendementen van de regering voorgesteld, en ook twee amendementen door de leden van de sp.a-fractie. Collega Gennez, ook die moet ik vandaag echter niet toelichten, omdat het gaat over de dienstenchequemedewerkers en u het hebt gepresteerd, hoewel dat toen al aan bod is gekomen in de commissie, om dat ook vorige week via een actuele vraag hier in de plenaire vergadering compleet aan bod te brengen. Ik

denk dus dat ik dat vandaag niet opnieuw moet toelichten. Het zou maar herhaling zijn, en daar is niemand voor. Beide amendementen werden in de commissie overigens ook weggestemd, met 8 stemmen tegen 2 bij 2 onthoudingen. Ik denk dus dat dat op deze manier voldoende aan bod is gekomen.

De diverse documenten zijn uiteindelijk goedgekeurd met 8 stemmen tegen 3 bij 2 onthoudingen.

Ik wil nog één ding zeggen, en daarmee sluit ik dan het geheel af. Het zal u zijn opgevallen dat ik vandaag niet echt veel verslag heb uitgebracht over de tussenkomsten van de diverse leden van de commissie. Ik heb dat heel bewust gedaan, omdat de meeste tussenkomsten meer te maken hadden met de opmaak van de begroting 2021 dan met de aanpassing voor 2020 en ik veronderstel dat we dat volgende week wel in detail aan bod zullen kunnen brengen.

De voorzitter: Ik wil nog eens de belangrijke boodschap herhalen dat het hier inderdaad gaat over de begrotingscontrole 2020. Volgende week donderdag hebben we vanaf 9 uur 's morgens een zeer pittig en lang debat – dat hoop ik toch – over de opmaak van de begroting voor 2021. Gelieve u dus alstublieft te beperken tot de begrotingscontrole.

De heer Keulen heeft het woord.

Marino Keulen (Open Vld): Voorzitter, goede collega's, dit is vrij uniek. Normaal zijn begrotingsaanpassingen formele oefeningen. Dat gaat over dingen die werden onderschat, die fout zijn ingeschat, of over dingen die plotseling en cours de route gebeuren. Wat bij de begrotingsopmaak niet kon worden voorzien, kan men dan alsnog aanpassen en bijpassen. Dit jaar is ons echter iets overkomen: die rampspoed van corona die de hele wereld teistert. Minister, als we kijken naar de oorspronkelijke opmaak van de begroting vorig jaar rond deze tijd, en we bekijken waar we vandaag staan, dan was dat eigenlijk niet te voorspellen door overheden, ook niet in uw zwaarste nachtmerries. Ik denk dat we ter zake hebben gedaan wat we moesten doen, met het Rekenhof zelfs aan onze kant. Dat gaat normaal gezien met de fijne kam door de uitgaven en houdt de overheden veeleer een spiegel voor als het gaat over bezonnenheid en verantwoordelijkheidsbesef, maar nu stelde men dat we de teugels zouden moeten vieren om de gezondheidssector te versterken en onze economie overeind te houden. We moeten er vooral voor zorgen dat we intrinsiek gezonde bedrijven die anders misschien door liquiditeitstekorten zouden dreigen te kapseizen, toch overeind houden.

Voorzitter, we hebben hier de afgelopen weken en maanden bijna iedere week een actualiteitsdebat gehad over alles wat met de gezondheidssector te maken heeft en over de inspanningen die de regering en de meerderheid hebben geleverd.

Voor de een zal het te weinig zijn, voor de ander zal het goed zijn. We hebben onze plicht gedaan en dat was het vieren van de teugels. Dit geeft aan wat het comfort is, als je een goede begrotingspositie hebt als uitgangspunt.

Minister, beeld u eens in dat u had moeten vertrekken met een begroting, met een rekeningensituatie, die bloedrood kleurde. Wat was dan uw marge geweest om aan crisisbeleid te doen? Als ik het zeg, zal het zeker waar zijn, maar we zijn een van de weinige landen, waar de regionale overheden qua kredietrating beter scoren dan het federale moederhuis. Dat geeft ook wel wat mogelijkheden, want daarvoor doen we het. We zijn geen bank, we zijn ook geen bedrijf, we zijn een dienstverlener. Dat is de kerntaak van een overheid. Op het ogenblik dat het schip water maakt, zetten we alle zeilen bij om vooral te zorgen dat we het schip en de daarop zittende bemanning en passagiers veilig in de haven krijgen.

Minister, binnenkort gaan we een punt zetten achter dit beroerde jaar. Het nieuwe jaar oogt wat dat betreft toch een stuk beter, al was het maar omdat het vaccin beschikbaar wordt en kan worden uitgerold, omdat er kan worden ingeënt. Daardoor kunnen we voor een stuk de normaliteit terug omarmen. Dat betekent ook dat we begrotingsgewijs ook de wegen van de normaliteit zullen moeten opzoeken. Dat betekent ook dat we een aantal zaken zullen moeten heroverwegen en bijsturen. Dat is normaal.

Zelf zie ik daarvoor een soort van vierstappenprogramma. Eerst zorg je ervoor dat je de economie laat overleven. Dat is nu bezig: steun geven waar nuttig en waar nodig. Dan moet je de schade in kaart brengen en een begrotingspad uittekenen in de richting van een evenwicht of iets dat daarbij in de buurt komt. Het is maar door goede begrotingscijfers te hebben dat je vandaag een crisisbeleid die naam waardig kunt voeren. Vervolgens moet je een hervormingsagenda opstellen en daar samen werk van maken. Het bestuur in Vlaanderen is heel erg gericht op subsidiariteit. Minister, daar moet u de lokale overheden bij betrekken. De regering heeft die verantwoordelijkheid en moet nadenken over een decentralisatieagenda. Op het lokale niveau kan het soms iets performanter en iets efficiënter, omdat het nu eenmaal gebeurt dichtbij diegenen waarvoor we diensten presteren of investeringen doen. Dat zou ik vooral doen met een open blik.

Je kunt op de poef leven als dat nodig is – en het was nodig –, maar je kunt daar niet voor eeuwig en drie dagen op blijven teren. Dan speel je meer kwijt dan alleen maar zware kapitaalsaflossingen en zware intrestaflossingen. Vandaag valt dat nog wel mee, want geld is nooit zo goedkoop geweest. Als je dan nog eens met nieuwe crisissen wordt geconfronteerd, dan heb je absoluut geen enkele financiële slagkracht om die het hoofd te bieden.

Dit is zoals ik zelf de zaken zie en waarvoor ik de woordvoerder van onze Open Vld-fractie ben.

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Collega's, ik zal het zeer kort houden om de eenvoudige reden dat ik collega Muyters volg in zijn verslag. Het is deze keer heel moeilijk om de begrotingscontrole afzonderlijk te bespreken van het debat dat we volgende week sowieso zullen hebben over de begrotingsopmaak van volgend jaar.

Minister, deze begrotingscontrole was sowieso nodig gezien de situatie waarin we terechtkwamen. Niemand, noch u, noch de Vlaamse Regering, had bij de initiële begroting rekening gehouden met dit scenario. In de begrotingscontrole die u voorlegt, zitten een aantal goede elementen. Dat hebben we ook gezegd. We gaan die straks trouwens niet afschieten. Misschien had u dat verwacht, maar dat gaan we dus niet doen, om de heel eenvoudige reden dat het niet gemakkelijk is als overheid en beleidsverantwoordelijke om zaken te beslissen die een dergelijke pandemie tegemoet kunnen komen.

Ik ga het daarbij houden om de heel eenvoudige reden dat ik vooral uitkijk naar volgende week en dat we er dan ten volle voor kunnen gaan. De heer Keulen heeft het al even gehad over de Vlaamse veerkracht en de manier waarop we de volgende jaren naar de begroting zullen moeten kijken, maar dat spaar ik met zeer veel plezier op tot volgende week.

De voorzitter: Ik kijk er al naar uit.

Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp-a): Dank u wel, mijnheer Muyters, voor het uitgebreide verslag.

Wees gerust, minister, we zullen ook niet tegen deze aanpassing van de begroting stemmen, maar we willen u wel nog een duwtje in de rug geven om alsnog gevolg te geven aan wat wij vorige week hadden voorgesteld. De huishoudhulpen die met dienstencheques bij ons thuis, bij onze ouders en grootouders poetsen, dragen we een zeer warm hart toe. We hebben positief gekeken naar de extra inspanningen die er in de begrotingsaanpassing staan ten aanzien van de werkgevers in de dienstenchequesector om de huishoudhulpen ook veilig te kunnen laten werken. U hebt 11 miljoen euro aan recurrente middelen ingeschreven om de omruilwaarde van de cheques op te trekken tot 100 procent. U hebt ook in 40 miljoen euro voorzien om de werkgevers in de mogelijkheid te stellen om ook in de tweede coronagolf extra veiligheidsinvesteringen te doen. Tot daar het goede nieuws.

We willen daar nog extra goed nieuws aanbreien en stellen voor om twee amendementen goed te keuren. Een eerste bepaalt dat er een coronapremie van 2 euro per gewerkt uur naar de huishoudhulp zou gaan, omdat het logisch is dat wie het risico neemt om in deze moeilijke tweede golf bij mensen thuis te gaan werken, ook voor die moed, zelfopoffering en volharding wordt beloond.

Daarnaast lijkt het ons ook niet meer dan logisch dat mensen die willen werken, maar wegens ziekte bij een klant of door overmacht niet kunnen werken omdat een klant op het laatste moment afbelt, ook gecompenseerd worden tot 100 procent van hun loon. Dat kan ook budgetneutraal, omdat er minder cheques zijn uitgegeven dit jaar in vergelijking met vorig jaar. Dat zou dus van de tegemoetkoming aan een sector die in Vlaanderen 750.000 gezinnen gelukkig maakt, meer dan 140.000 mensen aan het werk houdt en waar de Vlaamse belastingbetaler 1,2 miljard aan spendeert, een mooi kerstverhaal maken.

Minister, het is van belang om niet alleen werkgevers maar ook werknemers te belonen naar werken. Dit kan nog een mooie aanpassing zijn aan de begrotingsaanpassing 2020. Steunt u onze amendementen, dan zullen we met plezier voor stemmen. Doet u dat niet, dan zullen we ons met iets minder enthousiasme onthouden.

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Minister, we zullen deze begrotingsaanpassing niet steunen. *(Opmerkingen)*

We vinden dat er een aantal fundamentele lessen getrokken hadden moeten worden uit deze grote gezondheidscrisis en dat is niet gebeurd.

Ik zal kort ingaan op één aspect van de begroting, namelijk de zorg. Enerzijds zien we dat de preventieve gezondheidszorg niet is versterkt. Ze hadden al een slechte startpositie. We hebben in Vlaanderen geen preventieve gezondheidsdiensten die in staat waren om de gezondheidscrisis van bij het begin aan te pakken. We zien in buurlanden dat ze dat wel hebben. Het is helemaal onbegrijpelijk dat we die eerste lijn niet versterkt hebben na de eerste golf in het voorjaar. Alle experts en rapporten wijzen erop dat de eerste lijn, de preventieve gezondheidszorg, cruciaal is om zo'n epidemie aan te pakken. We zijn al tweemaal tegen dezelfde steen gestoten. Laat ons dat niet opnieuw doen. Dit jaar zijn er besparingen doorgevoerd in de preventieve gezondheidszorg.

Langs de andere kant hebben we de zorgsector zelf. Al jaren trekt de zorgsector aan de alarmbel, al jaren komt zij op straat voor meer personeel, omdat de werkdruk te hoog is. Die was al te hoog voor de coronacrisis en is nu helemaal

onhoudbaar geworden. Het is goed dat er nu een eerste stap is gezet. Er komen loonsverhogingen en alle RVT-bedden (rust- en verzorgingstehuis) zullen correct worden gefinancierd. Maar er moeten nog verdere stappen worden gezet. De personeelsnormen moeten omhoog, de woonzorgcentra moeten het nog steeds met te weinig handen aan het bed doen.

Ik wil hierbij ingaan op een belangrijk amendement voor ons op deze begrotingsaanpassing, dat gaat over de aanmoedigingspremie. Minister, er was één virus, er was één premie, maar niet voor iedereen. Duizend personeelsleden uit de zorg hebben aan de alarmbel getrokken, ze hebben een open brief geschreven waarin zij vragen dat iedereen uit de zorg een premie zou krijgen. Dat lijkt me ook heel logisch. Er was één virus, er was één frontlinie. Alle mensen uit de zorg in heel België hebben het uiterste van zichzelf gegeven. De werkdruk was al heel hoog voor de coronacrisis en werd door de crisis op veel plaatsen onhoudbaar. De mensen uit de zorg hebben de meest kwetsbare mensen uit de samenleving beschermd tegen corona, ze hebben mensen met corona verzorgd, met risico's voor hun eigen gezondheid en die van hun familie.

In de brief schrijven zij dat ze ondanks de angst, de stress en de tranen elke dag op post zijn gebleven en vandaag nog elke dag op post zijn. De crisis is immers nog niet voorbij. Ze hebben het uiterste van zichzelf gegeven. Dat was zo in Wallonië, in Brussel en in Vlaanderen. Dat was zo in de ziekenhuizen, de jeugdzorg, de zorg voor personen met een handicap, de gezinszorg, de thuiszorg, de woonzorg, overal. Dat was zo voor het verzorgend personeel, het onthaalpersoneel, de poetsdiensten, het logistiek personeel. Iedereen in de zorg heeft dit jaar het uiterste van zichzelf gegeven, vaak voor een zeer karig loon. Laat dat heel duidelijk zijn. En toch zullen sommigen onder hen dit jaar geen premie krijgen, terwijl anderen er wel een krijgen. Minister, dat is onbegrijpelijk. Mensen uit de zorg voelen zich tweederangsburgers. Dat zei een zorgkundige uit een woonzorgcentrum me gisteren nog. Zij zullen de enigen zijn in België die dit jaar geen premie zullen krijgen, die niet de waardering zullen krijgen voor hun werk van de afgelopen maanden.

We leggen vandaag een amendement voor om in extra budget voorzien, om in een aanmoedigingspremie te voorzien, net zoals in de federale zorg, net zoals in Brussel en Wallonië. Die premie moet ook worden uitgereikt aan het zorgpersoneel uit de Vlaamse zorgsector. Iedereen kan zich daar straks over uitspreken. Ik hoop dat iedereen deze aanpassing zal steunen, zodat het zorgpersoneel in Vlaanderen niet in de kou blijft staan.

Minister-president Jambon zegt: "Wat we zelf doen, doen we beter." Begin dan al eens met de zorgsector in Vlaanderen dezelfde premie te geven als in de rest van het land.

De voorzitter: De heer Muyters heeft het woord.

Philippe Muyters (N-VA): Ik sluit me grotendeels aan bij de tussenkomsten van de heren Rzoska en Keulen, behalve dan wanneer de heer Keulen zegt dat het wel waar zal zijn omdat hij het zegt. In het voorbeeld over de kredietenrating ben ik het daarmee eens, maar ik weet niet of ik dat kan veralgemenen.

Wat de begrotingsaanpassing 2020 betreft, wil ik twee opmerkingen maken. Ten eerste wil ik de minister een compliment geven. Met de aanpassing die u hebt doorgevoerd aan de manier van rapporteren over Oosterweel, komt u tegemoet aan wat het Rekenhof heeft gevraagd, maar ook aan wat verschillende parlementsleden hier hebben gevraagd. Ik kan dat alleen maar toejuichen, omdat ik er ook van overtuigd ben dat de begroting op deze manier transparanter en duidelijker zal worden, ook voor een breder publiek. De strijd die u als parlements-

voerde voor een duidelijkere en transparantere begroting, zet u nu als minister door en daar ben ik heel blij mee.

Mijn tweede opmerking gaat dan over die coronaprovisie. U hebt die niet alleen opgetrokken bij de indiening met die 250 miljoen euro voor de evenementen- en de horecasector, maar u hebt er nog eens die 520 miljoen euro aan toegevoegd, het bedrag dat het Rekenhof voorstelde om aan de engagementen die waren genomen, tegemoet te komen. Dat is een heel goede zaak. Het duidt erop dat de regering op een toestand die heel onzeker is, flexibel en gevat inspeelt. Ook dat is een heel goede zaak.

Zoals vandaag in het parlement nog eens blijkt, komen er natuurlijk altijd bijkomende vragen. We zien nog een vragen van sp.a en de PVDA. Als iedereen nog eens in zijn boekje zou kijken, zou men nog wel wat vinden waar we nog extra inspanningen kunnen doen. Wat mij betreft, ondersteunt de regering onze zorgen onze economische sector waar het moet, niet met blinde cheques, maar verstandig en voorzichtig, zodat er een blik blijft op het traject om weer naar een begroting in evenwicht te gaan. Dat is voor mij heel belangrijk en de enige juiste weg.

De voorzitter: Mevrouw Van dermeersch heeft het woord.

Anke Van dermeersch (Vlaams Belang): Minister, als rabiante oppositiepartij gaat het Vlaams Belang de twee ontwerpen van decreet met betrekking tot deze tweede begrotingsaanpassing 2020 niet goedkeuren. De aanpassing is, gelet op het eindejaar, eigenlijk ook niet meer te beschouwen als een document om het beleid nog budgettair bij te sturen. Het is eigenlijk al een voorafname op de uiteindelijke rekening voor 2020. Het is meer het juist zetten van de cijfers met de realiteit.

Het is al gezegd door mijn collega's: deze begrotingsaanpassing is gebaseerd op de economische begroting van juni 2020 en houdt dus geen rekening met de impact van de tweede COVID-19-golf. Dat is begrijpelijk, dat hoort u mij niet zeggen. Het kon ook niet anders, men kan de toekomst natuurlijk niet voorspellen, maar het is wel een feit dat hier ook in deze begrotingsaanpassing een vertekend beeld zit, daardoor onder andere.

Bij de eerste aanpassing van de begroting kon dat sturend element nog enigszins aanwezig zijn, maar wanneer deze aangepaste begroting, die hier vandaag zal worden goedgekeurd als ik het goed begrepen heb, in een formele machtiging is omgezet om de desbetreffende uitgaven werkelijk te doen, zal het jaar al feitelijk verstreken zijn. De beleidsrelevantie van het document is miniem. We zullen het ontwerp van decreet met die beperkte beleidsrelevantie niet goedkeuren.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Ik wil me graag aansluiten bij de wijze woorden van de heer Muyters wat betreft deze begrotingsaanpassing.

Ik wil even reageren op de twee amendementen van collega Gennez die vorige week in de commissie en de plenaire vergadering al zijn besproken. Een aantal zaken zijn nuttig en gebeurd, die hebben we kunnen doen en hebben we gedaan. We hebben 40 miljoen euro extra voor de dienstenchequesector in functie van de veiligheid van de werknemers voorzien. Er is 11 miljoen euro voorzien in functie van de 100 procent indexering.

Mevrouw Gennez, we kunnen niet ingrijpen op de loonvorming. Dat is een bevoegdheid van de sociale partners en de federale overheid. We kunnen niet ingrijpen op de tijdelijke werkloosheid, ook dat is een federale bevoegdheid. Ik

wil wijzen op het advies van de Raad van State op een Brussels initiatief daaromtrent. De raad verklaarde het gewest onbevoegd om dergelijke maatregelen die u hier voorstelt, door te voeren. Het is niet eens een kwestie van niet willen, het is een kwestie van niet kunnen in dit geval. We gaan uw amendementen straks niet steunen.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Ik wil graag even reageren op het amendement van collega Vandecasteele. Mevrouw Vandecasteele, ik kan u al zeggen dat wij uw amendement niet gaan steunen. We hebben deze discussie hier al meermaals gevoerd. We hebben altijd gesteld dat wij absoluut heel veel waardering hebben voor iedereen die de voorbije periode binnen de zorgsector, op welke manier dan ook, het beste van zichzelf heeft gegeven. En zij verdienen het ook absoluut om die waardering omgezet te zien in werkbaar werk, in voldoende loon en zo verder. Maar daarom gaan wij voor structurele maatregelen, niet voor een eenmalige premie.

U hebt daar al meermaals toe opgeroepen, en ondertussen heeft er in alle discretie een sociaal overleg plaatsgevonden. Ik dacht dat u daar voorstander van zou zijn. Er is daar ook een akkoord gesloten voor niet minder dan 577 miljoen euro per jaar, vanaf 1 januari, voor de versterking van de zorgsector en al wie er werkt. Dat gebeurt via verschillende maatregelen; we zetten onder meer in op correcte en betere verloning en op werkbaar werk. Wij vinden dat belangrijker dan een eenmalige premie die maar liefst 174 miljoen euro zou kosten. Want dat hebt u niet gezegd. Door dit hier op deze manier weer voor te stellen, blijft u het sociaal overleg doorkruisen, terwijl er een akkoord is gesloten. En dat akkoord zullen wij honoreren.

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): De collega's of de collega van de PVDA vergeten erbij te zeggen waarom er federaal een premie wordt uitgereikt. Dat is natuurlijk omdat het federale niveau er niet in slaagt, zoals Vlaanderen dat wel zal doen, om volgend jaar sneller het IFIC-systeem in te voeren. Wij gaan met structurele maatregelen werken, en het federale niveau moet dat stukje proberen dicht te fietsen met een premie, die uiteraard niet structureel is. Ik denk dat wij in Vlaanderen een deal hebben met de sociale partners, met de vakbonden en werkgevers, die eigenlijk beter is voor het personeel dan waar men federaal een beroep op kan doen.

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Als ik de collega's van CD&V en N-VA hoor, zeggen zij dat ze inderdaad het werk respecteren van al die zorghelden die de laatste maanden het uiterste van zichzelf hebben gegeven, vaak voor een zeer laag loon. En zij zullen dat waarderen met werkbaar werk en met een correct loon. Mij lijkt werkbaar werk en een correct loon in de zorg een vanzelfsprekendheid die eigenlijk al jaren geleden had moeten worden gegeven. We zijn daar veel te laat mee. Het personeel trekt al jaren aan de alarmbel.

Het is goed dat er vandaag budget wordt vrijgemaakt voor een correcte financiering van de rvt-bedden (rust- en verzorgingstehuis) en voor een loonsverhoging. Maar laat ons heel duidelijk zijn: die loonsverhoging zal er niet voor iedereen zijn.

Wat wij hier vandaag vragen, met deze begrotingsaanpassing, is een waardering en respect voor hetgeen de zorghelden dit jaar hebben gedaan. Dit jaar hebben zij uitzonderlijk werk verricht. De werkdruk was al zeer hoog en was dit jaar

onhoudbaar. Zij zien collega's huilen op het werk. Zij zeggen mij dat ze voor de eerste keer in hun leven een lijksak hebben moeten dichtritsen. Dat is wat zij dit jaar hebben meegemaakt. Zij hebben gehuild, ze zijn naar huis gegaan met de verhalen vanop het werk, en voor dat werk van de afgelopen jaren verdienen zij dit jaar nog een waardering.

Daarom vraag ik om extra budget, bovenop het budget van 577 miljoen euro voor het sociaal akkoord. Ik vraag een extra budget dat wij hier geven, om het personeel de waardering te geven voor hun werk van het afgelopen jaar. Ik denk dat dat zeer terecht is. De mensen die daadwerkelijk respect willen tonen voor het zorgpersoneel, zouden deze aanpassing moeten steunen.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Ik dank de collega's voor de tussenkomsten en de ondersteunende, opbouwende kritiek, ook vanuit de oppositie trouwens. Ik wil jullie eerst en vooral ook uitdrukkelijk bedanken om vandaag de bespreking van de begrotingsaanpassing 2020 te voeren. Dat is eigenlijk puur administratief. Omdat we met een provisie werken, moet dat nog worden verdeeld, en moeten we dat nog voor een deel herschrijven. Daarom wordt het voor ons iets gemakkelijker als we die vandaag nog kunnen goedkeuren, en dat allemaal in gang kunnen zetten.

Ik denk dat het verslag van collega Muyters heel volledig was en dat ik dus zelf geen toelichting meer hoeft te geven. Ik wil een paar reacties geven op wat jullie aangebracht hebben.

Mijnheer Keulen, ik zal eindigen met uw eerste opmerking, want dat is ook mijn stokpaardje, dat houd ik dus voor straks. Uw punt van decentralisatie is zeer terecht. Dat is ook een oefening die we willen meenemen bij de heroverweging. We beseffen, zoals ik in de commissie ook al verschillende keren gezegd heb, dat dit een oefening is die we op heel korte tijd doen en die we ook heel grondig willen doen. Dat is inderdaad een van de elementen die we daarin willen opnemen: de vraag of zoiets wel door Vlaanderen gedaan moet worden en of we die verantwoordelijkheid niet op een betere manier kunnen invullen, samen met de lokale besturen of het zelfs helemaal overlaten aan hen. Dat is een vraag die we ook zullen stellen. We nemen dat dus mee en wachten af wat daarvan de uitkomst zal zijn.

Mevrouw Gennez, u zegt zelf: er ontbreekt nog iets. Er is een uitspraak in het Engels: 'If you're in a hole, stop digging.' Uw uitspraak doet me een beetje denken aan iemand die een lange speech geeft met de woorden: 'Ons land staat aan de rand van de afgrond en het is nu tijd om een grote stap voorwaarts te zetten.' Dan stort je natuurlijk helemaal die afgrond in. Je kunt dat blijven doen. Je kunt blijven zeggen dat we nog geld moeten blijven uitdelen langs alle kanten. In alle eerlijkheid, denk ik dat dat een beetje flauw is. Ik vind de logica die u gebruikt voor dat amendement, ook helemaal onterecht. In de commissie hebt u trouwens nog een ander amendement ingediend, waarin u eigenlijk zelfs nog verder ging. Naar het voorbeeld van Wallonië wou u betalen voor niet-gepresteerde uren. Dat stond daar ook in. Ik herinner me dat nog zeer goed, want dat was de commissie die u gevolgd hebt vanuit de wagen. Ik was toen bang voor uw veiligheid. *(Opmerkingen van Caroline Gennez)*

Ja, natuurlijk, dat zou pas erg zijn.

De logica die wij nu gevolgd hebben – en dat is de logica die we voor alle ondersteuning gebruikt hebben – is dat economische ondersteuning inhoudt dat we er vooral voor zorgen dat we die economie zoveel mogelijk draaiende kunnen houden op een veilige manier. Dat is de combinatie die we moesten maken. We

moeten ervoor zorgen dat onze inspanningen gericht zijn op het draaiende houden van die economie. Ik voel me zeer ongemakkelijk bij het feit dat u dit nu wel voorstelt voor dienstenchequebedrijven of -werknemers, wat ontegensprekelijk een belangrijke sector is die ook een bijdrage geleverd heeft, maar niet de enige. Daar heb ik dan wel een probleem mee. We proberen nu een beleid te voeren voor alles en iedereen, maar u pikt er constant iemand uit. Ik kan niet anders dan denken dat dat puur politiek opportunisme is. Dat vind ik heel jammer. We zitten hier met een pandemie die iedereen in onze samenleving raakt. Het is voor iedereen cruciaal dat we die economie zo veel mogelijk draaiende kunnen houden, op een veilige manier. Maar met de manier om daar politiek gewin uit te slaan, heb ik het moeilijk. Ik denk dat de collega's ondertussen al voldoende benadrukt hebben dat er nog andere argumenten zijn om hier niet in mee te gaan.

Mevrouw Vandecasteele, eerst en vooral: u spreekt over een fundamentele les. Volgens mij is de meest fundamentele les – en ik kom hierin overeen met het eerste punt van collega Keulen – het feit dat we een gezond financieel beleid nodig hebben om elke crisis aan te kunnen, ook in de toekomst. Hoe je het ook draait of keert, dit is niet de laatste crisis. Er komen er nog, sowieso. Wat ons vandaag geholpen heeft, is het gezonde beleid van het verleden. En zolang uw partij dat niet erkent, zal ik in alle eerlijkheid opgelucht zijn dat u onze begroting niet goedkeurt. Ik heb geen enkel probleem met verschillende meningen, maar we staan daarin inderdaad mijlenver van elkaar. Ik ben dan eerder blij en opgelucht dat u onze begroting niet steunt.

De terechte woorden van waardering die u uitspreekt voor de zorgsector, die deel ik. Ik denk ook dat we daaraan tegemoetkomen. Mevrouw Schryvers en de heer Parys hebben dat ook al gezegd. Wij hebben inderdaad de keuze gemaakt om daar grondig over na te denken en om dat grondig door te praten met de sector. Want hier is wel degelijk een onderhandeling aan voorafgegaan, aan dat sociaal akkoord, dat u toch zou moeten waarderen, om structureel iets aan te passen, niet met een premie, niet met iets eenmaligs, maar effectief vanaf volgend jaar, en doorgerekend in onze meerjarenraming, een ondersteuning die die mensen te goed hebben, die ze verdienen. Maar wel op een structurele manier, niet met een eenmalige premie die daarnaartoe gegooid wordt. Dat hebben we niet gedaan.

Collega Muyters, ik denk dat we hier helemaal op dezelfde lijn zitten.

Mevrouw Van dermeersch, ik moet zeggen dat ik blij was om te horen dat u uw eigen manier van oppositie voeren eens gekaderd hebt. U gebruikt de woorden 'rabbiaat' en 'rabiëte oppositiepartij'. Ik ben het eens gaan opzoeken, synoniemen zijn: dol, furieus, giftig, hels, koleirig, laaiend, razend, pisinijdig – neen, sorry, ik bedoel 'spinnijdig', dat was een persoonlijke interpretatie – enzovoort. Ik ben blij dat u zichzelf een beetje omschrijft, maar u moet toch wat voorzichtig zijn. 'Hondsdol' had ik eigenlijk nog verwacht, maar dat stond er niet bij.

Wat mij het meest van al verwondert, is dat uw argumentatie om dit niet goed te keuren, het gebrek aan beleidsrelevantie is. Dat ontgaat mij volledig. Want een begroting – en ik onderstreep dat graag; op een moment dat het iets slechter gaat, is het iets gemakkelijker om dat te onderstrepen – wordt voorbereid door een regering, maar het komt van oudsher aan een parlement toe om een begroting op te stellen. Dit is dus jullie werk. Dit is eigenlijk wat van jullie komt. Jullie moeten ons de kredieten geven waar wij als regering mee aan de slag kunnen gaan. En dan komt u zeggen dat het niet beleidsrelevant is omdat er al uitgaven gedaan zijn. In alle eerlijkheid, we hebben dat op elk moment met jullie doorgepraat. Dat is een openheid waarvan ik het zeer terecht vind dat jullie daarnaar gevraagd hebben. We hebben dat zoveel mogelijk proberen te doen. We zijn altijd naar jullie toe gekomen. Maar dit is jullie insteek. Jullie moeten hier

het debat rond voeren, dus ik vind het zeer vreemd dat u daar spreekt over een gebrek aan beleidsrelevantie.

Mijnheer Keulen, ik eindig met uw eerste opmerking. We zitten daar helemaal op dezelfde lijn. Dat is een beetje mijn stokpaardje, mijn riedeltje dat ik de laatste maanden verschillende keren heb afgedraaid. Als we iets geleerd hebben van die onfortuinlijke, barslechte situatie waar we nu in zitten, is het het belang van een gezond financieel beleid. En dat betekent dat we onze uitgaven afstemmen op onze inkomsten, punt. Je geeft niet meer uit dan er binnenkomt. De laatste periode hebben we geleerd dat dat niet enkel te maken heeft met het feit dat we weigeren om lasten door te schuiven naar toekomstige generaties, maar omdat we onszelf ook willen voorbereiden op crisissen die er sowieso komen. Als je dat nagaat in het verleden, zitten we ongeveer om de tien jaar in de miserie. Tien jaar geleden hadden we de bankencrisis. Tien jaar daarvoor was er de internet-bubbel. Tien jaar daarvoor was het iets minder in crisis, maar was er de Europese richtlijn die we moesten volgen om toe te treden tot de euro. Tien jaar daarvoor waren het de jaren 80, dat was ook niet bepaald goed. Tien jaar daarvoor was er de oliecrisis in de jaren 70. Dat komt altijd terug. Je kunt er dus donder op zeggen dat over tien of vijftien of misschien twintig jaar – laat ons hopen – opnieuw een crisis komt. Een gezondheidscrisis, een financiële crisis, een economische crisis, een sociale crisis, geen idee welke, maar het komt opnieuw op ons af. En als je daar dan op een goeie manier op wilt reageren, heb je geen andere keuze dan morgen – want vandaag leent de toestand zich er niet toe, daar zijn we ons zeer goed van bewust – nu al voor te bereiden, om terug te keren naar een gezond financieel beleid. Als we dat niet doen, gaan we dan gewoon gehandicapt zijn en minder goed in staat zijn om te reageren op die crisis.

Kijk naar de rest van de wereld, kijk naar de rest van Europa en kijk naar het debat dat daar loopt. Het is een aanrader om dat eens te volgen. Dan zie je zeer duidelijk dat die landen die het zichzelf hebben aangedaan, het zichzelf moeilijk gemaakt hebben en zichzelf de opdracht opgelegd hebben om de laatste tientallen jaren een gezond financieel beleid te voeren, er vandaag beter in geslaagd zijn om sterk te reageren op die economische crisis. Het onderscheid is, grosso modo gezegd, Noord-Europa en Zuid-Europa. Het is met de grove borstel erdoor, maar daar komt het ongeveer op neer.

Ik ben daarvan overtuigd, en Moody's wijst daar ook op – als een kredietrating-bureau al iets is dat je in een politiek debat moet gaan citeren ... We hebben vrijdagavond het rapport gekregen. Het heeft ondertussen al in de krant gestaan. En daar zegt men uitdrukkelijk dat het feit dat wij nu nog altijd beter geratet worden dan bijvoorbeeld de federale overheid, komt doordat wij in het verleden dat vertrouwen hebben opgebouwd. Dat is exact waar zij op wijzen. En dat zorgt ervoor dat wij nu nog altijd, bijvoorbeeld een paar weken geleden, kunnen lenen aan 0,64 procent op veertig jaar, wat bijzonder goed is. Om u maar te zeggen: dat is gewoon het vertrouwen dat men heeft in ons, vanwege het politieke beleid dat we de laatste jaren gevoerd hebben. Wel, we moeten daarnaar terugkeren. Dat is mijn grootste en enige oproep die ik heb voor de komende weken en maanden. Het is geen gemakkelijke discussie. Ik ben zeer blij met het medeleven dat is uitgesproken, maar we hebben het hier natuurlijk over de centen van de mensen. Dit gaat niet over onze zak geld of wat dan ook. Het gaat over iets wat we vragen aan de burger en waarvan wij de plicht hebben om er op een deftige manier mee om te gaan.

Laat ons nu de komende maanden voorbereiden, om ervoor te zorgen dat we de crisis die er sowieso komt over tien jaar, twintig jaar, dertig jaar, maakt mij niet uit, opnieuw goed aanpakken. En waarschijnlijk zal die tussenkomst volgende week herhaald worden. Dank u wel. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Minister, weet u welke crisis wij willen aanpakken, niet over 10 jaar, maar nu? De armoedecrisis. En 150.000 huishoudhulpen die gemiddeld 1000 euro per maand verdienen en die nu door corona helemaal door de bodem dreigen te zakken: dat politieke profileren noemen, vind ik eerlijk gezegd net iets te cynisch. Wij doen hier een constructief voorstel, dat budgettair neutraal is, dat gecompenseerd wordt door het feit dat er dit jaar minder cheques zijn uitgegeven dan vorig jaar. Waarom kiezen wij deze sector? Heel simpel: dat is inderdaad geld van de gemeenschap, van de belastingbetaler. Daar hebben wij rechtstreeks impact op, als Vlaamse Regering en als Vlaams Parlement.

Van mij mag een kassierster ook meer verdienen, maar ik pleit niet voor een door de overheid gestuurde planeconomie waarin wij alle kassiersters betalen. Met overheidsmiddelen betalen wij wel de huishoudhulpen, en dan vind ik het bijzonder cynisch dat er 51 miljoen euro wordt voorzien voor de werkgevers, maar dat er nul euro extra kan worden voorzien voor de werknemers. Dit is een positief voorstel en ik hoop dat u alsnog van mening zult veranderen. Dat kan perfect binnen onze bevoegdheden, u kunt elke euro die u extra geeft afhankelijk maken van het sociaal akkoord binnen de Vlaamse bevoegdheden en dan kan iedereen in de sector opnieuw ademen, de werkgevers die veiligheidsinvesteringen moeten doen, iets wat wij ondersteunen, maar ook de werknemers. Ik denk dat dat kamerbreed op instemming en ondersteuning kan rekenen, net zoals de resolutie die we in de zomer hebben goedgekeurd. Wij zijn geen potverteerders, integendeel. Wij willen mensen die per maand gemiddeld 1000 euro verdienen, een extra duwtje in de rug geven omdat zij in deze gezondheidscrisis ook nog eens een gigantisch armoederisico lopen. Dat is asociaal, oneerlijk en bovendien slecht voor de economie. Weet u waarom? Iemand die 1000 euro per maand verdient, minister, kan dat niet op een slapend spaarboekje zetten. Die geeft dat geld direct uit, want die moet daarmee rondkomen. Dat is een vorm van koopkrachtinvestering die goed is voor de economie. De economie moeten we aanzwengelen via overheidsinvesteringen, zoals het plan Vlaamse Veerkracht ook voorziet, maar ook via koopkrachtinvesteringen die mensen ten goede komen en onze economie doen draaien.

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Minister Diependaele, ik heb de indruk dat u vergeten bent dat het ook over een gezondheidscrisis gaat. Een gezondheidscrisis kunnen we voorkomen door in te zetten op preventie. Als u inzet op preventie, zal dat ook goed zijn voor uw begrotingscijfers. Mochten we vanaf het begin een openbare dienst hebben gehad die direct de contacttracing kon uitbouwen en die niet vanaf dag twee achter de feiten moest aanhollen, dan hadden we die crisis veel beter kunnen managen. Laat ons eerlijk zijn: we zijn daar niet goed in geslaagd. *(Opmerkingen)*

Het belangrijkste is dat de zorg voldoende personeel heeft en kwaliteitsvolle zorg kan geven, dat de openbare diensten aan preventie kunnen doen en dat wij investeren in preventie. Zo kunnen wij zulke crisissen voorkomen. *(Opmerkingen)*

Er zijn heel wat landen die een veel beter uitgebouwd preventiesysteem hebben en de crisis beter dan België hebben aangepakt. Ik denk dat iedereen het daarover eens kan zijn.

Men spreekt hier over een correcte financiering van de zorgverleners en werkbaar werk. Blijkbaar denkt men dat men zo waardering of respect voor het zorgpersoneel toont. Ik hoop dat men na zo'n gezondheidscrisis eindelijk beseft dat het voor werkbaar werk belangrijk is dat men een correct loon geeft aan al het zorgpersoneel. Daarbovenop vraag ik om voor hun uitzonderlijke inspanningen

tijdens het afgelopen jaar een aanmoedigingspremie te geven, zoals alle andere zorgverleners in België zullen krijgen. Ik vraag dat erbovenop als waardering. Werkbaar werk en een correct loon zouden een vanzelfsprekendheid moeten zijn, en dat had jaren geleden al zo moeten zijn.

De voorzitter: Mevrouw Van dermeersch heeft het woord.

Anke Van dermeersch (Vlaams Belang): Minister, ik ga rabiaat verder, in de zin van fel en verwoed. Woorden hebben immers meerdere betekenissen. Fel en verwoed, want u herinnert zich nog dat ik u vorige keer, samen met de mensen die het fiscaal strafrecht overtreden, een snoodaard heb genoemd. Dat was in het kader van het overtreden van artikel 34 van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën (VCO). Intussen werd er rekening gehouden met wat ik toen zei, dus u luistert wel degelijk als ik rabiaat te werk ga.

U hebt heel weinig marge om dit uit te voeren. In de praktijk hebt u een marge die tot 15 à 20 december 2020 loopt. Vandaag is het 9 december. Het Departement Financiën en Begroting moet er nog voor zorgen dat die eindejaarsverrichtingen worden geregeld. De administratie moet ook tijd hebben om de uitgavendossiers boekhoudkundig te verwerken, enzovoort, enzovoort. Met andere woorden: de twee ontwerpen van decreet die hier vandaag voorliggen, hebben heel weinig beleidsrelevantie, en dat was het punt dat ik rabiaat maakte.

De voorzitter: De heer Muyters heeft het woord.

Philippe Muyters (N-VA): Ik wil alleen even reageren op collega Gennez. Ik waardeer ongelooflijk de manier waarop ze een dossier blijft verdedigen, maar het betreft ook wel een aantal typische punten. Je hebt een begroting in zijn geheel: een begroting die in een tekort gaat, in een tekort dat we in Vlaanderen nog nooit hebben gezien. En zoals collega Keulen naar voren heeft gebracht: een tekort is iets wat ook nog terugbetaald moet worden en we moeten ons klaar maken voor de volgende crisissen. Het is dankzij het feit dat we in het verleden niet in een tekort zijn gegaan, dat we vandaag die stap kunnen zetten. Maar als er dan op een of ander klein onderdeel in die begroting misschien wat minder wordt uitgegeven, dan wordt er gezegd: we kunnen binnen dat pakket toch nog wat extra uitgeven. En de 6 of bijna 7 miljard euro schuld die we doorschuiven naar een volgende generatie, misschien kunnen we die nog wat groter maken – waarom niet? En daar heb ik het moeilijk mee. Dat is een typische houding van: niet het geheel bekijken, maar een klein onderdeel. 'Als er daar toevallig wat minder wordt uitgegeven, laten we dat dan toch uitgeven. Dat is binnen de begroting.' Neen, dat is niet binnen de begroting. Er is hier niets meer binnen de begroting, want binnen de begroting was binnen een evenwicht. En daar heb ik het heel moeilijk mee.

En ten tweede, wat de dienstenchequesector betreft: we hebben die discussie nu drie keer gevoerd. En ook daar proficiat, u krijgt dat elke keer opnieuw in de discussie: in de commissie, vorige week in de plenaire vergadering en vandaag nog eens. U doet alsof er een cadeau is gegeven aan de werkgevers. En opnieuw: het is geen cadeau aan de werkgevers. Het was om te investeren in de veiligheid. En weet u waarom? Omdat die mensen zouden kunnen gaan werken. En dat is ook wat ze vragen: dat ze op die manier hun centen verdienen zoals ze dat ze wensen. Dat is wat er is geïnvesteerd. Het is geen cadeau geweest aan de werkgevers, maar het is een cadeau om ervoor te zorgen dat wie kan, kan gaan werken op een veilige manier. Laten we daar nu toch eindelijk het debat over stoppen. Ik ben blij dat u zich voor de rest onthoudt. (*Applaus bij de N-VA*)

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Ik kom toch nog eens terug op collega Vandecasteele. Ik heb gezegd dat we heel veel waardering hebben voor iedereen die werkt in de zorgsector. Ik heb hier ook al meermaals gezegd dat ik het absoluut niet gezond vind dat er een concurrentie zou ontstaan tussen mensen die werken in de federale sector en zij die werken in de Vlaamse sector, want iedereen verdient waardering en zet zich op de best mogelijke manier in. Met de structurele maatregelen die genomen zijn, geven we vanaf 1 januari een betere verloning en werkbaarder werk aan iedereen die werkt binnen de Vlaamse sectoren.

Ik vind het heel kwalijk, mevrouw Vandecasteele, dat u de federale medewerkers en de Vlaamse zorgmedewerkers tegenover elkaar blijft opzetten alsof de ene benadeeld zou zijn tegenover de andere. De federale medewerkers krijgen inderdaad die zorgpremie. In Vlaanderen hebben we gezegd: we gaan voor structurele maatregelen. En daarom gaan we al vanaf 1 januari via het Vlaams intersectoraal akkoord (VIA) 6 een betere verloning en betere arbeidsvoorwaarden geven, terwijl het federaal pas later ingaat. Dus ik zou willen zeggen: stop met die manier van spreken, want u zet zorgmedewerkers tegen elkaar op.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

De algemene bespreking is gesloten.

**ONTWERP VAN DECREET houdende tweede aanpassing van de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2020.
– 18 (2020-2021) – Nrs. 1 en 2**

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van decreet. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 18/1)

– Er zijn geen opmerkingen bij de artikelen 1 tot en met 3.

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemmingen over de artikelen en over het ontwerp van decreet houden.

**ONTWERP VAN DECREET houdende tweede aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2020
– 19 (2020-2021) – Nrs. 1 tot en met 7**

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van decreet.

De door de commissie aangenomen tekst wordt als basis voor de bespreking genomen. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 19/5)

Er is een amendement op de tabel bij artikel 1. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 19/7)

– Er zijn geen opmerkingen bij artikel 2.

Er zijn amendementen op de tabel bij artikel 3. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 19/6)

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemmingen over de amendementen, de artikelen en het ontwerp van decreet houden.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, we schorsen de vergadering.

– De vergadering wordt geschorst om 18.15 uur.

– De vergadering wordt hervat om 18.31 uur.

Dames en heren, voor we met de eigenlijke stemmingen beginnen, voeren we een teststemming uit.

– De Vlaamse volksvertegenwoordigers voeren een teststemming uit.

Deze test is goed verlopen.

VOORSTEL van de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt betreffende zijn dotatie voor het begrotingsjaar 2021 – 49 (2020-2021) – Nr. 1

Bespreking en stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het voorstel van de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt betreffende zijn dotatie voor het begrotingsjaar 2021.

De bespreking is geopend.

De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): We hebben een paar weken terug een hoorzitting gehad met de regulator, waarbij de regulator een ondernemingsplan heeft voorgesteld. In dat ondernemingsplan staat wat ze hebben gedaan in 2020 en wat ze wensen te doen in 2021. Daarnaast was er ook een vraag tot dotatie van 6,55 miljoen euro. Het parlement kan niet beslissen over de begroting van de regulator, of die al dan niet goedkeuren, zoals het parlement ook geen ondernemingsplan kan goed- of afkeuren. Het parlement keurt echter wel de dotatie goed. Wegens het ontbreken van een begroting in deze commissie en aangezien de dotatie toch een slordige 80 procent van de inkomsten uitmaakt, hebben we toen toch aan de regulator gezegd dat dat voor ons niet kon. Men vraagt 6,55 miljoen euro op een totaliteit qua werkingskosten van ongeveer 8 miljoen euro zonder dat daar stukken, cijfers, enzovoort achter zitten. Als je dan kijkt op de website en naar het jaarverslag van het agentschap 'Brussel Gas Elektriciteit' (BRUGEL), de Brusselse tegenhanger, en van de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas (CREG), de federale tegenhanger, dan staat dat daar wel heel mooi en netjes uitgewerkt. Daarom hebben we aan de regulator gevraagd om toch met wat meer cijfers te komen. Dat heeft men de week daarna dan ook op een zeer professionele manier gedaan. Men heeft met cijfers getoond waar de personeelskosten, de gebouwkosten, de IT-kosten, enzovoort zitten. Daaruit konden we dan toch concluderen dat die dotatie eigenlijk uitsluitend voor de exploitatiekosten wordt gebruikt. De reserves zouden worden gebruikt voor investeringen die de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) wenst te doen of moet doen inzake IT. Ze zouden dus op die reserves interen. Men heeft daar een goed verslag van gegeven, en toen konden wij deze begroting 'in tweede zit' wel aanvaarden. We hebben de dotatie goedgekeurd in de commissie, en dat wordt hier nu ter stemming voorgelegd.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

De bespreking is gesloten.

Dan stemmen we nu bij zitten en opstaan over het voorstel.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel wensen aan te nemen, drukken op 'Ik sta op'.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel niet wensen aan te nemen, drukken op 'Ik blijf zitten'.

Het voorstel van de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt betreffende zijn dotatie voor het begrotingsjaar 2021 is aangenomen. Ik zal dit ter uitvoering meedelen aan de Vlaamse Regering.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Johan Deckmyn, Kristof Slagmulder, Carmen Ryheul en Chris Janssens over de rol van Turkije als regionale destabiliserende factor
– 504 (2020-2021) – Nr. 1

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Karl Vanlouwe, Karin Brouwers, Gwendolyn Rutten, Joris Nachtergaele, Orry Van de Wauwer en Cathy Coudyser over een fundamentele strategische heroverweging van de betrekkingen tussen de Europese Unie en Turkije
– 572 (2020-2021) – Nrs. 1 en 2

Voorstellen tot spoedbehandeling

De voorzitter: Dames en heren, vanmiddag heeft de heer Wilfried Vandaele bij motie van orde een voorstel tot spoedbehandeling gedaan van het voorstel van resolutie van Karl Vanlouwe, Karin Brouwers, Gwendolyn Rutten, Joris Nachtergaele, Orry Van de Wauwer en Cathy Coudyser over een fundamentele strategische heroverweging van de betrekkingen tussen de Europese Unie en Turkije.

De heer Chris Janssens heeft bij motie van orde een voorstel tot spoedbehandeling gedaan van het voorstel van resolutie van Johan Deckmyn, Kristof Slagmulder, Carmen Ryheul en Chris Janssens over de rol van Turkije als regionale destabiliserende factor.

We behandelen beide voorstellen tot spoedbehandeling samen.

De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Voorzitter, de heer Vanlouwe zal de spoedbehandeling sterk beargumenteren.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Voorzitter, we denken dat de behandeling van ons voorstel van resolutie hoogdringend is. Morgen vindt er namelijk een Europese top plaats waarop verschillende punten ter discussie staan, waaronder de verhoudingen tussen de EU en Turkije. We denken dat ons voorstel van resolutie voldoet aan de voorwaarde van de hoogdringendheid en we wensen het vandaag te behandelen.

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Voorzitter, wat de behandeling van ons voorstel van resolutie betreft, sluit ik me volledig bij deze argumentatie aan.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

Dan stemmen we nu bij zitten en opstaan over de voorstellen tot spoedbehandeling.

De volksvertegenwoordigers die de voorstellen tot spoedbehandeling wensen aan te nemen, drukken op 'Ik sta op'.

De volksvertegenwoordigers die de voorstellen tot spoedbehandeling niet wensen aan te nemen, drukken op 'Ik blijf zitten'.

De voorstellen tot spoedbehandeling zijn aangenomen. Dan stel ik voor dat de voorstellen van resolutie van Johan Deckmyn, Kristof Slagmulder, Carmen Ryheul en Chris Janssens over de rol van Turkije als regionale destabiliserende factor en van Karl Vanlouwe, Karin Brouwers, Gwendolyn Rutten, Joris Nachtergaele, Orry Van de Wauwer en Cathy Coudyser over een fundamentele strategische heroverweging van de betrekkingen tussen de Europese Unie en Turkije onmiddellijk worden behandeld.

Is het parlement het daarmee eens? (*Instemming*)

Het incident is gesloten.

Bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde zijn de voorstellen van resolutie van Johan Deckmyn, Kristof Slagmulder, Carmen Ryheul en Chris Janssens over de rol van Turkije als regionale destabiliserende factor en van Karl Vanlouwe, Karin Brouwers, Gwendolyn Rutten, Joris Nachtergaele, Orry Van de Wauwer en Cathy Coudyser over een fundamentele strategische heroverweging van de betrekkingen tussen de Europese Unie en Turkije.

De bespreking is geopend.

De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Voorzitter, ik zal beide voorstellen van resolutie samen bespreken, natuurlijk vanuit de insteek van mijn eigen voorstel van resolutie.

De Turkse president Erdogan heeft zich de laatste jaren ontpopt tot een nogal autoritaire leider met dictatoriale trekjes. Onder zijn leiderschap schakelde Turkije over naar een presidentieel systeem, waardoor de president een aanzienlijke hoeveelheid macht kreeg. De Turkse Regering, onder leiding van de AKP, de partij van president Erdogan, voert een actief islamiseringsbeleid. De verwezenlijkingen van Mustafa Kemal Atatürk, de grondlegger van het seculiere Turkije en de moderne staat, worden op deze manier tenietgedaan.

Turkije probeert al geruime tijd invloed als regionale grootmacht te verwerven. Sinds de AKP in 2002 in Turkije aan de macht is gekomen, is de focus van de Turkse buitenlandse politiek sterk verschoven. Turkije wil zich opwerpen als de niet-gecontesteerde leider van de soennitische moslimwereld. Een terugkeer naar de zogenaamde glorie-dagen van het Ottomaanse rijk wordt door veel aanhangers van het Turkse regime als wenselijk beschouwd.

Na de val van de Iraakse dictator Saddam Hoessein in 2003 heeft Turkije aangegeven dat het zou proberen zich actief te mengen in de binnenlandse politiek van de omliggende landen. Turkije heeft in Irak de soennitische Iraaks-Islamitische Partij gesteund. De Turkse Regering heeft in de Gazastrook ook vrijwel meteen Hamas gesteund. Hamas is een radicaal-islamitische beweging en

een afsplitsing van de Egyptische Moslimbroederschap. Zo zijn nog veel voorbeelden te noemen.

Gedurende de migratiecrisis van 2015 toonde Ankara aan dat het ook de confrontatie met Europa niet uit de weg zou gaan. Zo ondernam Turkije geen enkele poging om de massale stroom migranten naar Europa tegen te houden. De Turkse regering gebruikte integendeel de migratiecrisis als chantagemiddel om Europa op de knieën te dwingen. Ten gevolge van die chantage verkreeg Turkije in het kader van de zogenaamde vluchtelingendeal die het met de Europese Unie sloot, maar liefst 6 miljard euro. Turkije dreigde er in maart 2020 mee de vluchtelingendeal op te blazen en hield, tegen de gemaakte afspraken in, migranten niet langer tegen op hun doortocht naar Europa.

De laatste maanden lijkt Turkije zich echter steeds agressiever te gedragen en gaat het steeds minder de confrontatie uit de weg om te bereiken wat het wil. In 2011 sprak de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties een wapenembargo uit tegen Libië. De bewijzen stapelden zich op dat Turkije dit wapenembargo niet respecteerde.

Er zijn ook tal van andere voorbeelden. Turkije wil bijvoorbeeld de olie- en gasvoorraden die zich in de oostelijke Middellandse Zee bevinden, voor zichzelf opeisen. Het wil zich ook profileren als een maritieme grootmacht ten koste van de soevereine rechten van onder meer Griekenland en Cyprus.

Op het Cypriotische eiland zelf pookt Turkije de onlusten ondertussen verder op. In de voorbeschouwing van mijn voorstel van resolutie ben ik daar uitvoerig op ingegaan. Ik zal dat hier nu niet herhalen, maar de collega's kunnen het daar zeker nalezen.

Collega's, het meest recente conflict waarin Turkije een destabiliserende rol speelt en escalatie in de hand werkt, is dat tussen Armenië en Azerbeidzjan over de betwiste regio Nagorno-Karabach, ook gekend als Artsakh.

Bij de recente escalatie zijn ondertussen al honderden levens verloren gegaan. Armenië en Azerbeidzjan bevinden zich allebei in een staat van oorlog en de gewelddaden dreigen door de Turkse betrokkenheid een internationale dimensie te krijgen. De Turkse regering beschouwt de Turkssprekende Azeri's als een natuurlijke bondgenoot en heeft ook economische belangen in het gebied. Daarnaast zou president Erdogan Azerbeidzjan niet alleen militair steunen met de levering van drones en ander wapenmateriaal, maar zou hij ook Syrische huurlingen naar het gebied zenden. De Franse president Emmanuel Macron sprak over de inzet van jihadistische strijders en het overschrijden van een rode lijn.

Ook waren er berichten dat een Turkse F-16 een Armeens gevechtsvliegtuig zou hebben neergeschoten boven Armeens grondgebied. In plaats van de invloed over Azerbeidzjan te gebruiken om het conflict te doen bedaren, gooit Turkije dus juist olie op het vuur door resoluut de kant van Azerbeidzjan te kiezen en zich direct in een conflict te mengen.

Dit is dan ook de aanleiding voor de vragen die we hebben geformuleerd in ons voorstel van resolutie aan de Vlaamse Regering. Wij vragen het Turkse optreden in de oostelijke Middellandse Zee ten strengste te veroordelen. Wij vragen ook de Turkse inmenging in het conflict tussen Armenië en Azerbeidzjan over de betwiste regio Nagorno-Karabach ten strengste te veroordelen. Wij vragen vervolgens de Turkse overheid op te roepen de soevereiniteit van Cyprus te respecteren. Wij vragen ook dat de Vlaamse Regering bij de federale overheid, de andere gewestelijke overheden en de Europese Commissie aandringt op sancties tegen Turkije, en op de onmiddellijke stopzetting van de toetredingsonderhandelingen van Turkije met de Europese Unie. We roepen tevens op tot beëindiging van het

NAVO-lidmaatschap van Turkije. Ten slotte vragen we dat de Turkse ambassadeur over die kwesties wordt aangesproken en dat de Vlaamse Regering erop aandringt dat Turkije het internationaal zeerecht respecteert, alsook de soevereiniteit van de staten waarin het invloed probeert te verwerven.

Collega's, ik heb ook het voorstel van resolutie van de meerderheid nagekeken. Wat mij betreft, is dat een zeer goed voorstel van resolutie, maar ik heb er wel enkele kanttekeningen bij, die ik heb verwoord in twee amendementen.

Het eerste amendement wil het huidige tweede streepje vervangen door "- besluit dat in het licht van de reeks nieuwe incidenten, boven op de nefaste ontwikkelingen op het vlak van democratie en mensenrechten, en het huidige kader voor gesprekken met Turkije over het lidmaatschap van de EU, er geen toekomst is voor Turkije in de EU". Dat wil ik in het voorstel van resolutie van de meerderheid vervangen zien. Waarom? Turkije ligt geografisch voor 97 procent in Azië. Daarnaast staat zijn culturele en islamitische identiteit haaks op de Europese identiteit. Turkije heeft bijgevolg geen plaats in de Europese Unie. De passage in het voorstel van de meerderheid "op dit moment" is daarom overbodig en wordt beter geschrapt.

Een tweede amendement betreft het invoegen van een nieuw eerste streepje, dat luidt als volgt: "- veroordeelt het Turkse optreden in de oostelijke Middellandse Zee ten strengste;". Ik vind dat we niet alleen de Grieken en Cyprioten moeten steunen en hun een hart onder de riem moeten steken – wat de meerderheid ook duidelijk wil doen –, maar dat we het optreden van Turkije in de Middellandse Zee ten strengste moeten veroordelen. De militarisering van de oostelijke Middellandse Zee benadeelt en bedreigt niet enkel Cyprus en Griekenland, maar zorgt voor een algehele destabilisatie van de regio. De algemene veroordeling van het optreden van Turkije ter plekke behelst zo niet alleen een veroordeling van de Turkse schendingen van het internationale zeerecht, maar eveneens een veroordeling van de Turkse wapentrafiëk richting Libië.

Collega's, om de meerderheid een beetje ter wille te zijn, heb ik mijn voorstel van resolutie steeds uitgesteld voor bespreking. Ik ben blij dat de meerderheid ermee akkoord is gegaan om naar aanleiding van deze hoogdringendheid ook mijn voorstel van resolutie hieraan te koppelen. We zullen het voorstel van de meerderheid goedkeuren, omdat er een oproep in staat om de toetredings-onderhandelingen van Turkije tot de EU te stoppen. Dat is een vraag die het Vlaams Belang al heel lang stelt, maar ze werd vaak een beetje weggeduwd. Nu vinden wij de vraag die wij al heel lang stellen verwoord in een voorstel van resolutie van de meerderheid en dat stemt ons tevreden. We zijn daar blij om en steunen samen met de meerderheid uitdrukkelijk de Grieken en Cyprioten.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Voorzitter, collega's, ik zal ook beide voorstellen van resolutie samen behandelen, omdat ze voor een deel gelijklopend zijn. Meer dan dertig jaar geleden, in 1987 om precies te zijn, vroeg Turkije het lidmaatschap aan van de toenmalige Europese Gemeenschappen. Het veto dat Griekenland stelde tegen een Turkse toetreding, werd opgeheven in 1999, en sindsdien is Turkije officieel kandidaat-lidstaat van de Europese Unie, naast enkele andere landen zoals Bosnië-Herzegovina en Servië.

Maar lid worden van een club, houdt natuurlijk in dat men zich schikt naar de regels van die club. De toetredingsregels tot de Europese Unie zijn vastgelegd in de Kopenhagencriteria. Ten eerste moet men over stabiele instellingen beschikken. Ten tweede moet men de democratische principes respecteren. Ten derde moet men de mensenrechten en de rechten van minderheden respecteren. Ten vierde moet men een functionerende markteconomie hebben die bestand is tegen

de concurrentie van de interne markt. Ten vijfde moet men het zogenaamde 'acquis communautaire' overnemen en toepassen, zeg maar het bestaande Europese recht. Ten slotte moet men een Europees land zijn.

Uiteraard kan wel gediscussieerd worden over dat laatste criterium, maar het zijn toch vooral de andere criteria waarover in Europa een algemene consensus moet bestaan. Er bestaat momenteel een consensus dat Turkije daar op dit ogenblik niet aan voldoet en, wat ons betreft, geen lid kan worden van de Europese Unie. Het feit dat Turkije weigert om Cyprus als Europese lidstaat officieel te erkennen helpt natuurlijk ook niet om toe te treden tot de club. Wanneer een land wil toetreden tot de Europese club, maar weigert een land te erkennen, omdat het daar een conflict mee heeft, dan is dat een fundamenteel probleem.

De onderhandelingen gingen van start op 3 oktober 2005 en zijn onderverdeeld in 33 verschillende hoofdstukken. Vandaag is daarvan slechts één hoofdstuk afgerond. Momenteel staan er nog 15 hoofdstukken open en blijven 17 hoofdstukken gewoon gesloten. De toetredingsonderhandelingen gaan de laatste jaren absoluut niet vooruit maar, laten we eerlijk zijn, eerder achteruit. Het Europees Parlement sprak hier tijdens de afgelopen jaren zijn bezorgdheid over uit in verschillende resoluties en ook hier hebben wij de voorbije jaren twee resoluties goedgekeurd, in 2017 en in 2019, naar aanleiding van de inval van Turkije in het noorden van Syrië, in een deel van Koerdistan.

Maar er is ook de achteruitgang van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, de vrijheid van vergadering en er zijn problemen met de vrijheid van meningsuiting, de eerbiediging van mensenrechten en de eerbiediging van de rechtsstaat in Turkije. En dat baart het Europees Parlement alsook het Vlaams Parlement grote zorgen. Ik wil even citeren uit een aantal rapporten van het Europees Parlement. Daarin staat letterlijk dat de ernstige achteruitgang van het respect voor democratische normen, de rechtsstaat en fundamentele vrijheden doorgaat. Er is de aanhoudende zwakke parlementaire controle op de uitvoerende macht. Er zijn arrestaties en ontslagen van gekozen burgemeesters, partijvertegenwoordigers. Die gingen gewoon door en brachten ernstige schade toe aan de lokale democratie.

In het vooruitgangsrapport, zoals dat heet in het Europees Parlement heet, staat dat het maatschappelijk middenveld voortdurend onder druk staat en dat de ruimte om vrij te opereren voor hen steeds kleiner is geworden. Er blijft bezorgdheid bestaan over het systematisch gebrek aan onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. Turkije heeft ook nog steeds geen preventieve instanties voor corruptiebestrijding.

Ik zou hier uren mee kunnen doorgaan omdat er jaarlijks een dergelijk rapport verschijnt van maar liefst 150 bladzijden. Maar wees gerust, voorzitter ik zal het niet doen.

Niet alleen interne Turkse aangelegenheden zorgen voor spanningen tussen Turkije en de Europese Unie, ook de dubbelzinnige rol die Turkije speelt als bondgenoot in de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) is zeer problematisch. Denk aan de directe betrokkenheid van Turkije in het conflict in Nagorno-Karabach, waarbij Turkije Syrische jihadistische groepen heeft ingezet tegen Armenië. Maar ook de rechtstreekse relaties tussen Turkije en de Europese Unie staan zwaar onder druk. Men zou verwachten dat iemand die lid wil worden van een club, er juist alles aan doet om aanvaard te worden door de club en zorgt voor goede relaties, maar dat is dus niet het geval.

President Erdogan lijkt er af en toe wel een sport van te maken om dwars te liggen, tegen te werken en Europese regeringshoofden daadwerkelijk voor het hoofd te stoten. Herinner u onder meer de deal uit 2016, die werd afgesloten om

de vluchtelingenstroom naar Europa vanuit Syrië via Turkije te stoppen en die niet meer wordt nageleefd sinds de Turkse inval in de Syrische provincie Idlib. De Turkse president Erdogan kondigde aan om de poorten naar Europa open te zetten en dat heeft hij letterlijk verklaard tijdens meerdere televisieoptredens. Hij gebruikt dus ongeveer 4 miljoen vluchtelingen als cynisch geopolitiek wapen tegen de Europese Unie. Als signaal naar de Europese club waar Turkije dan toch officieel lid van wil worden, kan dat toch wel tellen.

Sinds augustus 2020, enkele maanden terug, staan de relaties tussen Turkije en de EU opnieuw onder hoogspanning. Turkije voert activiteiten uit om olie en gas te zoeken onder de zeebodem. Er werden Turkse oorlogsschepen ingezet en Turkije schond de grens met de territoriale wateren van Griekenland en Cyprus, opnieuw een zwaar conflict met twee EU-landen. Dit explosieve conflict tussen een EU-lidstaat en een kandidaat-lidstaat toont nog maar eens aan dat Turkije een eigen geopolitieke agenda nastreeft die niet in lijn ligt met de Europese belangen.

Er is al over de heropening van de kuststrook aan de Cypriotische stad Varosha, een van de pijnlijke symbolen van de Turkse bezetting van Cyprus, gesproken. Inderdaad, Turkije bezit nog altijd het noordelijke deel van Cyprus, waar al jaren geprobeerd wordt om met de VN tot een oplossing te komen, maar president Erdogan zelf kwam daar vorige maand ter plaatse. Qua signaal naar de Europese lidstaat Cyprus kan dat tellen. Het Europees Parlement keurde naar aanleiding hiervan – van deze Turkse provocatie – een resolutie goed waarin de Europese Raad wordt opgeroepen om te bekijken of er sancties kunnen worden genomen richting Ankara.

Collega's, behalve al deze voorbeelden waarin Turkije beleidsmatig aantoont dat het geen lid kan worden van de EU, zijn er ook de vele en eigenlijk wel vijandige, zelfs waanzinnige en totaal onaanvaardbare uitspraken van president Erdogan. Ik zal ze niet allemaal opsommen, maar ik wil er toch enkele aanhalen die recent zijn geuit. Ik citeer letterlijk. "Als Europa zo doorgaat, kunnen Europeanen over de hele wereld niet meer veilig over straat." Dat zijn de woorden van een president die lid wil worden van de EU. Of wat te denken van het volgende? "Duitsland, jullie zijn niet anders dan tijdens de naziperiode. Ik dacht dat het nationaalsocialisme voorbij was, maar het is er nog."

Erdogan loopt behalve met Cyprus ook niet hoog op met andere Europese lidstaten. Nederland is volgens hem fascistisch en een overblijfsel van het nazi-regime. De laatste in het rijtje die eraan moet geloven, is de Franse president. Erdogan vroeg zich af wat Macrons probleem was met de islam en moslims, want "hij heeft psychische hulp nodig", vond de Turkse president. Ik heb hem niet veel horen vertellen over de aanslagen of de onthoofding die plaatsvonden in Frankrijk.

Zijn uitspraken bewijzen dat er nu geen plaats is voor Turkije binnen de Europese Unie, wat vanzelfsprekend niet wil zeggen dat we geen relatie willen met Turkije. Zoals de titel van dit voorstel van resolutie weergeeft, vragen wij een heroverweging van deze betrekkingen. We pleiten voor een vernieuwd zakelijk nabuurschap, met de nadruk op 'zakelijk' én 'nabuurschap'. De EU heeft aangegeven open te staan voor een modernisering van de Europees-Turkse douane-unie. Voor onze Vlaamse bedrijven is de Turkse markt ook wel te interessant om zomaar links te laten liggen. Ook dat wil ik benadrukken.

Morgen staan de relaties tussen Turkije en de Europese Unie geagendeerd op de Europese top. Het is dan ook het ideale moment om hier vanuit het Vlaams Parlement onze bijdrage te leveren. In ons voorstel van resolutie roepen wij daarom onder andere op tot een fundamentele strategische heroverweging van

de betrekkingen tussen de Europese Unie en Turkije. We vragen ook expliciet om de onderhandelingen en de procedure tot toetreding van Turkije tot de EU stop te zetten. We betuigen expliciet onze steun aan Griekenland en Cyprus in de context van de voortdurende Turkse provocaties. Ook vragen we de schrapping van de toetredingssteun die nu nog altijd bestaat. In het verleden kreeg Turkije maar liefst 9 miljard euro aan toetredingssteun, het voorbije jaar was dat ongeveer 600 miljoen euro.

Collega's, ik hoop op een brede steun van dit parlement voor dit initiatief.

Ik wil nog kort ingaan op de twee amendementen van collega Deckmyn. Ik denk dat beide amendementen opgevangen zijn door de resolutie die de meerderheid heeft ingediend. Ik denk dat wij daarnaar verwezen. Daarom gaan we deze amendementen niet goedkeuren.

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Collega's, ik wil eigenlijk maar heel kort tussenkomen. Maar dit voorstel van resolutie bepaalt toch een heel belangrijke heroverweging van de relatie tussen de EU en Turkije. En wij als parlement zouden ook een belangrijk standpunt innemen als dit voorstel wordt aangenomen. Ik ga het niet zo uitgebreid doen als mijn twee vorige collega's, maar ik ga toch alle belangrijke punten voor mijn fractie maken. Ik spreek ook namens Karin Brouwers, die voor CD&V mee de pen heeft vastgehouden bij dit voorstel van resolutie. Ik heb het dan weliswaar over de meerderheidsresolutie, niet de resolutie van het Vlaams Belang. Dat zou een andere tekst hebben opgeleverd.

Een Nederlands columnist schreef over de relatie van Turkije met de EU en de NAVO: "Kemal Ataturk heeft verloren: Turkije is definitief afgehaakt." Ik wil zeker niet zo ver gaan, want het is niet Turkije dat als land heeft afgehaakt, maar wel de huidige president Erdogan en zijn AKP. Want zoals collega Vanlouwe ook zei: Turkije blijft op heel veel vlakken een belangrijke bondgenoot en partner, zowel voor de Europese Unie als voor de NAVO.

Maar in een relatie ben je met twee en moet je respect hebben voor elkaar en voor de aangegane engagementen en verbintenissen. Sinds de AKP in Turkije aan de macht is, merken we wel dat die relatie met de EU steeds meer en meer gecompliceerd is geworden. Het land dat in 1999 kandidaat-lidstaat van de EU werd, dreef de voorbije jaren steeds verder af van de Europese en democratische waarden. En ondanks de geregelde aanmaningen en signalen vanuit de EU, ook vanuit dit parlement, bleef de regering in Ankara een eigengereide koers varen. Daardoor is het een illusie dat het huidige autocratisch bestuurd Turkije nog aanspraak kan maken op een EU-lidmaatschap.

In 2020, dit jaar dus, werd de relatie met Turkije helemaal op scherp gezet, en niet alleen door de proefboringen naar gas en olie in de oostelijke Middellandse Zee, waarbij Turkse oorlogsschepen meegestuurd werden met een onderzoeksschip dat naar nieuwe bronnen zocht. Het kwam ook door de betrokkenheid in het conflict van Nagorno-Karabach en door de zware uithaal naar de Franse president Macron, die het islamitisch fundamentalisme in zijn land wilde aanpakken.

Ook het recente EU-overzichtsrappport beklemtoont dat Turkije steeds verder afdrijft van de Europese Unie, als gevolg van een ernstige achteruitgang op het gebied van democratie, de rechtsstaat en de rechterlijke macht. Dat alles neemt natuurlijk niet weg dat Turkije een belangrijke partner is en blijft. Op het vlak van defensie, via de NAVO, speelt Turkije een cruciale rol tussen de Europese Unie en het vaak woelige Midden-Oosten. En dat is ook een van de redenen waarom onze fractie de resolutie van het Vlaams Belang niet zal goed goedkeuren: omdat wij dat belangrijke partnerschap, dat bondgenootschap van

Turkije binnen de NAVO, nog wel erkennen. Dat is dus een van de verschilpunten tussen onze twee resoluties.

Niet alleen op militair vlak is Turkije een belangrijk partner, ook op het vlak van handel neemt het een heel belangrijke positie in. De EU is de grootste handelspartner van Turkije, en voor Europa zelf is Turkije de zevende grootste importeur en de vijfde grootste exportmarkt. Verder is 75 procent van de buitenlandse directe investeringen door de EU gedaan. Bijgevolg ligt het voor de hand dat, wat Vlaanderen betreft, Turkije ook voor ons een belangrijk partner is. Het land is het dertiende belangrijkste exportland voor Vlaanderen, met een waarde van iets meer dan 4,3 miljard euro vorig jaar, in 2019.

Turkije is ook voor de EU van heel groot belang bij het coördineren en het effectief bestrijden van de vluchtelingenstroom die in 2015 op gang kwam. In 2016 is er een deal gemaakt en daarin is afgesproken dat Turkije meer migranten opvangt en zijn grenzen beter moet bewaken. In ruil daarvoor ontvangt Turkije extra financiële steun van de Europese Unie en zijn er afspraken gemaakt over de afschaffing van de visumplicht voor Turken die naar de EU reizen. Dat is niet altijd van een leien dakje gelopen, dat gaan we ook zeker niet ontkennen. Maar over het algemeen kunnen we wel stellen dat Turkije getrouw uitvoering heeft gegeven aan de gemaakte afspraken.

Dit alles gezegd zijnde, ga ik concluderen dat wij als CD&V deze meerderheidsresolutie zullen steunen, omdat er belangrijke elementen in deze resolutie zitten die die relatie, waarvan ik heb benadrukt hoe belangrijk ze is, toch blijven garanderen.

De resolutie herinnert ook aan de lovenswaardige rol die Turkije heeft gespeeld bij het reageren op de migratiecrisis, die als gevolg van de oorlog in Syrië in alle hevigheid is uitgebroken, en het erkent dat dat land hierin ook nog altijd een rol te spelen heeft, met wederzijds respect voor de aangegane verbintenissen.

De resolutie laat Turkije ook niet volledig los. De middelen die in het kader van de pre-toetredingsgesprekken voorzien zijn en die reeds voor een groot deel opgeschort werden, blijven voor een stuk geheroriënteerd voor het Turks middenveld. Dat is toch ook een belangrijk punt. Wij vinden het belangrijk dat ook in Turkije de kritische stem van het democratische middenveld gegarandeerd blijft. Daartoe roepen we ook op met dit voorstel van resolutie.

Ten slotte gaan met dit voorstel van resolutie de deuren ook niet definitief toe. We vinden dat in de huidige omstandigheden de gesprekken en procedures tot toetreding moeten worden stopgezet. Cruciaal daarin is het woordje 'nu' in het desbetreffende dispositief. Gezien de inhoudelijke verschillen en een aantal tegenstrijdigheden tussen beide voorstellen van resolutie, collega Deckmyn – en dit is er één van – zal onze fractie stemmen voor die van de meerderheid en tegen die van het Vlaams Belang. Zo erkennen wij, zoals ik eerder al heb gezegd, wel die belangrijke rol van Turkije als partner binnen de NAVO.

We steunen dit voorstel van resolutie omdat het moment is gekomen om een heel duidelijk signaal te geven: met dit regime in Turkije en onder de huidige omstandigheden, kan Turkije geen lid worden van de Europese Unie. Maar daarmee pleiten we niet voor een totaal isolement van Turkije. Het land blijft op vele manieren verbonden met de Europese Unie. Ondanks alle repressies en ondanks alle media die aan banden zijn gelegd, blijven de oppositiekrachten in Turkije zelf veerkracht tonen. Zolang die oppositie in Turkije zelf de hoop niet heeft opgegeven, collega's, zolang mogen wij dat ook niet doen.

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

Marino Keulen (Open Vld): Voorzitter, minister en goede collega's, ik denk dat we dit voorstel van resolutie niet mogen onderschatten. Europa en Turkije zijn elkaars lot- en bondgenoten, geografisch: we liggen in elkaars verlengde. Turkije is, evenals de rest van Europa, lid van het Westerse verdedigingsbondgenootschap, de NATO. Na het Amerikaanse leger, is het Turkse het grootste daarin. Het is ook zeer goed uitgerust.

Daarnaast, op het vlak van cijfers inzake internationaal zakendoen, export en investeringen, neemt de Europese Unie 75 procent van de investeringen in Turkije voor haar rekening. 40 procent van de Turkse export gaat naar Europa. Er zijn dus zowel structurele banden van economische aard als banden inzake onze verdedigingspolitiek. Eigenlijk staan we daar schouder aan schouder en komen we op voor de verdediging van de waarden waarvoor de NATO staat.

Voorzitter, ik vind het altijd heel interessant om in de internationale politiek – 'das war einmal' – eens te gaan kijken naar de periode van de eeuwwisseling. In die periode waren het AK-regime in Ankara en Erdogan eigenlijk symbolen van een verlichte islam. Het was bijna een verademing na de corrupte regimes die aan Erdogan voorafgingen, zoals Tansu Çiller en Mesut Yilmaz. Er waaide plotseling een nieuwe wind, met een objectief bestuur en groeicijfers tot tegen de 10 procent op jaarbasis. Investeerders ontdekten Turkije opnieuw als een land waarmee zaken konden worden gedaan en waar ook opnieuw een objectief bestuur leek te bestaan. Macht corrupteert. Absolute macht corrupteert helemaal. Je kan inderdaad niet ontkennen dat er de jongste jaren een duidelijke verwijdering is tussen Turkije en de Europese Unie en dat Erdogan en het AK-regime daar alles voor hebben gedaan om die verwijdering tot stand te brengen. Ik denk dat Europa heel vaak heeft weggekeken om dingen niet te zien en om dingen niet te moeten aanklagen. Het regime is helemaal de pedalen kwijtgespeeld toen er in juli 2016 een mislukte staatsgreep plaatsvond. Toen heeft Erdogan eigenlijk alle duivels ontbonden. Ontelbaar zijn de docenten, leerkrachten, officiers, rechters enzovoort – allemaal vertegenwoordigers van verschillende geledingen van de zogenaamde 'société civile' – die achter de tralies terechtgekomen zijn. Sindsdien staat daar inderdaad geen rem meer op. Er was ook het nadrukkelijk ambiëren van het opnieuw in de voetsporen treden van de vroeger sultans. Dan zitten we eigenlijk in het oude Ottomaanse regime, dat zich toen uitstreckte van het huidige Turkije tot in Noord-Afrika. Dan zitten we in Libië. Dat liep dan over Egypte, het Arabische schiereiland, Israël en de Levant. Dan zitten we al in Libanon en Syrië en Irak. Hij wou daar eigenlijk laten zien wat het is als je een regionale grootmacht bent, die bovendien ook nog beschikt over een sterk leger.

En dan krijgen we dus de voorvallen die al door de collega's zijn geciteerd, in Azerbeidzjan, het verhaal van de maritieme aspiraties rond Cyprus, de gas- en olievoorraden. Het feit dat men ook in Libië een vinger in de pap probeert te krijgen, is nog niet gezegd. Want dat is vandaag een feitelijke schurkenstaat, waar alle mogelijke bendes lappen grondgebied controleren en daar hun dwingelandij opleggen. Turkije probeert daar wat in te arbiteren en een verdeel- en heerspolitiek te voeren. Je kunt het palmares wat dat betreft inderdaad ellenlang maken en dan blijf je nog altijd zakelijk bij feiten.

Aan de andere kant – en dan ga ik terug naar het begin van mijn betoog – zijn we elkaars lot- en bondgenoten. We zijn elkaars partners in een aantal instellingen. En dus is het een kwestie om tot dat nieuwe zakelijke partnerschap te komen, waarbij we proberen als strategische partners met elkaar in dialoog te gaan en daar ook afspraken rond te maken. Maar op het ogenblik dat een van de partners dan buiten de lijnen kleurt, moeten we dat ook zeggen en daar ook mogelijke sancties aan koppelen. Regimes van het genre Erdogan, het AKP-regime, die verstaan eigenlijk maar één taal, en dat is die van de macht. Vanaf het ogenblik dat je daar probeert te spelen met de spelregels zoals wij die nog

hanteren in het overleg en in de contacten tussen democratische staten, ben je altijd verliezende partij.

We mogen dus zeker en vast de deur niet dichtslaan, want daarmee leveren we de wereld over aan de Erdogans van deze wereld. Tezelfdertijd moeten we ook kijken naar datgene wat ons bindt. En tezelfdertijd mogen we ook de democratische krachten in Turkije niet in de steek laten. Want dat is wat ik niet hoor in alle tussenkomsten. Eigenlijk is Erdogan iemand die – met de nationalistes aan zijn kant, want hij moet nu een coalitie aangaan – net nog aan de macht kan blijven. Maar vandaag is de Turkse 'société civile' zeer sterk. Erdogan moet als het ware op de toppen van zijn tenen staan om zich te kunnen handhaven en moet wat regionale conflicten uitlokken om zo de nationalistes aan zich te kunnen binden. Maar we laten anders inderdaad die democratische, goed menende Turken in de steek. En dat mogen we niet doen. Vandaar dus de oproep om tot dat nieuwe zakelijke partnerschap te komen, hopen dat morgen en overmorgen de Europese Raad, de raad van staatshoofden en regeringsleiders, ook wat dat betreft stappen zet en zich ook weer niet laat overleveren aan een verdeel- en heerspolitiek, maar vooral aan Turkije een signaal geeft. Europa moet de goed menende, democratische Turken, die daar electoraal bijna de meerderheid van de stemmen vertegenwoordigen, zeker altijd in het vizier laten, zodat we voor hen altijd eeuwige partners blijven.

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Collega's, ik ga het heel beknopt en kort houden, want er is door de voorgaande collega's al zeer veel ingebracht. Ik ga gewoon namens mijn fractie aangeven dat ook wij op alle manieren afstand nemen van het politieke regime dat vandaag de macht uitmaakt in Turkije. Ik zal niet herhalen wat de collega's al hebben gezegd. Er is al ten overvloede geciteerd uit allerhande documenten.

Collega's, als ik het voorstel van resolutie van de meerderheid bekijk, zitten daar zeer veel goede dingen in. Maar ik pik aan waar collega Keulen zowat geëindigd is: ik zou niet graag hebben dat we de deur definitief dichtslaan voor de democratische Turken en heel wat mensen binnen die Turkse bevolking. Mijn fractie is ervan overtuigd dat we te allen prijze de dialoog met hen open moeten houden. We moeten ook proberen om die mensen te versterken, om naar een kanteling te gaan, naar een verandering in het regime.

Ik kom, ook gezien het vergevorderde uur, gewoon tot het zinnetje waar wij wat over vielen, collega's. Het zal u niet verwonderen dat dat het zinnetje is waarin staat om de onderhandelingen – nu, is er wel gezegd door collega Van de Wauwer – en de procedure voor toetreding van Turkije stop te zetten. Wij hadden daar liever het woordje 'bevriezen' zien staan. Ik vind dat internationale politiek, en zeker het ontwikkelen van druk op een land als Turkije, inderdaad het best gebeurt in een gezamenlijke slagorde. Als ik dan zie wat aan de overkant van de straat op dit moment de lijn is die door de Federale Regering en de regeringspartijen wordt uitgezet, dan is dat toch veeleer in het kader van bevriezen en de dialoog openhouden. En dus, collega's, ondanks de vele goede en terechte dingen die in het voorstel van resolutie staan, zullen wij ons bij de stemming onthouden.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): Ook sp.a vindt dat in de gegeven omstandigheden de relaties met Turkije in geen geval business as usual kunnen zijn en dat we een duidelijk signaal moeten sturen. Het kan natuurlijk niet dat de regering, die eigenlijk een bondgenoot zou moeten zijn, via unilaterale acties, provocaties en escalerende retoriek tegen de EU het de EU en haar leiders moeilijk maakt. Ik

denk dat het echt belangrijk is dat we onze eigen belangen en waarden verdedigen, ook als dat indruist tegen Turkije. In die zin kunnen we ons ook vinden in heel veel van wat in dit voorstel van resolutie staat.

Als we dit voorstel van resolutie in detail lezen – en ik sluit me op dat vlak aan bij wat de heer Rzoska zegt – dan staat er echter wel heel duidelijk dat jullie de onderhandelingen over de toetreding van Turkije willen stopzetten. Het is veelzeggend dat het Vlaams Belang daar enthousiast over is. Wij hadden daar ook liever het woord ‘bevrozen’ zien staan. Dat standpunt hebben wij als partij in het verleden altijd ingenomen. Het is een vraag aan de collega’s van de meerderheid: gaat het hier inderdaad over een koerswijziging? Is dit nu een wijziging in jullie standpunt ten opzichte van vroeger? Als het over een formele stopzetting de jure van de onderhandelingen gaat, dan denken wij dat dat niet in ons Europees, Belgisch en – no pun intended – Vlaams belang is. Turkije zal altijd een deel en partner zijn van Europa, economisch, geopolitiek, maar ook militair als NAVO-lidstaat. Het is ook een partner om de vluchtelingenstroom gecontroleerd te laten verlopen.

Ten tweede denk ik dat het ook nodig is om mensen in Turkije een Europees, vrij en modern toekomstperspectief te blijven geven. We moeten ons niet alleen maar blindstaren op wie er vandaag aan de macht is.

Ten derde denk ik ook echt dat als we de onderhandelingen stopzetten, we er op die manier alleen maar voor zullen zorgen dat we zonder een alternatief de autoritaire, islamitische en isolationistische strekkingen in het land zullen versterken en dat we de democratische krachten in de steek zullen laten. Het lijkt ons met het oog op de toekomst geen goed idee om de hefboomen die we in onze verhouding met Turkije hebben, definitief overboord te gooien.

Ik herhaal het: als we de onderhandelingen formeel en finaal stopzetten, is dat niet in ons belang. Turkije is en blijft een van onze belangrijkste burens, of we dat nu leuk vinden of niet. We zullen altijd moeten samenwerken. Wij houden dan liever de blik op de toekomst gericht. Wij willen de onderhandelingen bevrozen, maar niet finaal stopzetten. Om die reden zullen wij ons onthouden.

In de resolutie van het Vlaams Belang staat zelfs heel expliciet dat het NAVO-lidmaatschap van Turkije zou moeten worden opgezegd. Dat lijkt ons een bijzonder slecht idee. Dat is volgens mij de beste manier om president Erdogan recht in de armen van dictators à la Poetin te duwen.

De voorzitter: De heer D’Haese heeft het woord.

Jos D’Haese (PVDA): Ook wij stellen ons uiteraard vragen bij de huidige evoluties in Turkije. Zoals iedereen weet, zijn wij geen voorstander van de huidige Europese Unie. Dit is geen Europese Unie van samenwerken, maar van wedijveren met elkaar. We denken dan ook dat de Turkse toetreding tot de Europese Unie geen voordelen biedt voor de Turkse bevolking, maar ook niet voor de Belgische, de Franse, de Roemeense of de Maltese. We zullen ons dus onthouden bij de stemming.

Ik wil toch nog heel even aanstippen dat dit soort spierballengerol, beste collega’s van de meerderheid, onder de hete adem van het Vlaams Belang geen enkel conflict zal oplossen. Het is bijzonder tekenend dat het Vlaams Belang zich vandaag zo enthousiast in jullie resolutie kan vinden. Ik denk dat jullie je daar vragen bij moeten stellen. Het zal geen oplossingen bieden voor de problemen in Turkije en het zal de relaties tussen Europa en Turkije niet verbeteren. Ik denk dat we op deze manier geen zoden aan de dijk zetten.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Ik ga heel kort antwoorden op een paar bemerkingen. Ik denk dat sommige collega's van de linkerzijde toch wel een kort geheugen hebben wanneer ze moeilijkheden zouden hebben met de tekst waarin we pleiten voor het stopzetten van de onderhandelingen met Turkije. Ik wil erop wijzen dat we hier voor de derde keer debatteren over de relatie van de Europese Unie met Turkije. In 2017, toen er opnieuw ook een belangrijk incident was, was er sprake van: we moeten de onderhandelingen bevroren. In 2019, toen Turkije een oorlog begonnen is door Noord-Syrië binnen te vallen om de Koerdische bevolking aan te vallen uit vrees dat er een Koerdische staat zou komen, hebben we hier in het Vlaams Parlement al beslist dat we voorstander zijn van een stopzetting nu van de toetredingsonderhandelingen, van de toetredingsprocedure. Er is dus helemaal geen koerswijziging. Een meerderheid van dit parlement – en dat is trouwens in veel EU-landen het geval – is voorstander van een stopzetting van de toetredingsonderhandelingen.

Met betrekking tot de terechte opmerking van collega Keulen: we vragen inderdaad in dit voorstel van resolutie dat de jaarlijkse pretoetredingssteun van ongeveer 600 miljoen euro, over de vele jaren 9 miljard euro, inderdaad wordt geschrapt, maar tegelijkertijd menen we dat het middenveld wel degelijk gesteund moet worden. En ook dat staat heel letterlijk in het voorstel van resolutie, waarbij we vragen dat een deel van de vrijgekomen fondsen kan en moet worden gebruikt om het Turkse middenveld en niet-gouvernementele organisaties (ngo's) te ondersteunen. En uiteraard weten we dat er daar een middenveld is en dat er een oppositie is die ondersteund kan worden.

Ik wil er wel aan herinneren – en u hebt dat ook gezegd, collega Keulen –: vijftien jaar geleden was er heel veel vertrouwen in president Erdogan. We zagen daarin iemand die een bepaalde verlichting zou brengen. Vijf of tien jaar later moesten we eerlijk zijn dat dat absoluut niet zo is geworden. Het grote verschil tussen ons voorstel van resolutie en dat van het Vlaams Belang – er zijn heel wat verschillen – is dat we pleiten voor een nabuurschap, met de nadruk inderdaad op nabuurschap – goede afspraken maken met Turkije – en dat we er geen voorstander van zijn dat Turkije uit de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) zou verdwijnen.

Daar ligt een fundamenteel verschil tussen beide partijen en beide voorstellen van resolutie. We denken echter niet dat het zinvol is de toetredingsonderhandelingen nu voort te zetten. Ik weet dat aan de overkant van de straat, in het Federaal Adviescomité voor de Europese Aangelegenheden, al met de premier is gesproken. We zullen zien hoe ver België zal gaan, maar het zou een belangrijk signaal en geen koerswijziging van het Vlaams Parlement zijn om er nu voor te pleiten de procedure voor de toetredingsonderhandelingen tussen Turkije en de EU stop te zetten. De EU kan dat geld beter anders inzetten. We pleiten ervoor dat een gedeelte van dat geld naar het middenveld kan gaan, maar dat de pretoetredingssteun gewoon wordt stopgezet.

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Mijnheer Vanlouwe, ik wil eerst antwoorden op wat u daarnet hebt gezegd over het verwerpen van onze twee amendementen. U hebt gesteld dat beide amendementen die we hebben ingediend, in het voorstel van resolutie van de meerderheid worden opgevangen. Quod non. Die amendementen worden niet opgevangen.

In een van de besluiten staat dat “in het licht van de reeks nieuwe incidenten, boven op de nefaste ontwikkelingen op het vlak van democratie en mensenrechten, en het huidige kader voor gesprekken met Turkije over het lidmaatschap van de EU, er op dit moment geen toekomst is voor Turkije in de EU”. Volgens u

wordt dit opgevangen. Ik heb gezegd dat er geen plaats is voor een toetreding van Turkije tot de EU. Dat wordt in uw voorstel van resolutie niet opgevangen. Ik vind het belangrijk om dat hier klaar en duidelijk te stellen.

Ons tweede amendement wordt misschien deels opgevangen, maar dat gebeurt eigenlijk onrechtstreeks. U hebt het over een expliciete steun aan Griekenland en Cyprus, die we waarderen, want wij steunen beide landen natuurlijk ook. U moet ook het huidige beleid in Turkije durven te veroordelen. Dat is de reden waarom we dat tweede amendement hebben ingediend.

Ik stel vast dat verschillende mensen een probleem hebben met het feit dat in ons voorstel van resolutie staat dat we een probleem hebben met het lidmaatschap van de NAVO van Turkije. Ik zal twee voorbeelden geven.

Ten eerste heeft Turkije niet zo lang geleden een unilaterale aanval uitgevoerd op het noorden van Syrië. Turkije is een bondgenoot in de NAVO en voert unilaterale, onbesproken aanvallen uit op een land dat niet tot de NAVO behoort. Ik hoop dat iedereen beseft wat dit betekent.

Ten tweede steunt Turkije Azerbeidzjan actief in een geopolitiek conflict. Daarmee komt Turkije in aanvaring met Rusland. Opnieuw wordt de NAVO betrokken in een geopolitiek conflict dat voor ons, als partner in de NAVO, de nodige gevolgen kan hebben.

Eerlijk gezegd, denk ik dat we beducht moeten zijn voor dergelijke zaken. Turkije is volgens de verdragsakkoorden van de NAVO gerechtigd om effectief hulp in te roepen bij een dergelijk conflict. Als Turkije dat doet, moeten wij, als NAVO-partner, Turkije verdedigen in conflicten in Syrië en Azerbeidzjan. Ik denk dat dit waanzin is. Dit is in ons voorstel van resolutie zeker op zijn plaats.

Ten slotte zijn we uiteraard zeer blij dat er in het voorstel van resolutie van de meerderheid sprake is van de stopzetting van de toetredingsonderhandelingen tussen Turkije en de EU. We zijn daar al jarenlang vragende partij voor en we zien dit nu expliciet in het voorstel van resolutie van de meerderheid staan. Hoewel de rest van het Vlaams Parlement onze amendementen niet steunt, zullen wij dit voorstel van resolutie steunen.

Ik wil de collega's er toch ook op wijzen dat het vragen van die stopzetting vanuit de meerderheid geen koerswijziging is. Heel recent stelde ik nog een vraag om uitleg aan de minister-president, en toen heeft hij dat ook uitdrukkelijk gezegd. Ik citeer letterlijk wat hij heeft gezegd: "Het Vlaams Parlement is tot de conclusie gekomen dat de toetredingsonderhandelingen het best zouden worden stopgezet en dat is natuurlijk ook het standpunt van de Vlaamse Regering." Niet ik heb dat gesteld, maar minister-president Jambon. Dit is dus niet nieuw, en ik ben blij dat dit ook verwoord staat in het voorstel van resolutie van de meerderheid, dat we bijgevolg enthousiast zullen goedkeuren.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): Voor de volledigheid en reagerend op wat de heer Vanlouwe heeft gezegd, wou ik gewoon nog kort zeggen dat wij alvast altijd coherent zijn geweest in ons standpunt. Het klopt dat wij voor die resolutie hebben gestemd naar aanleiding van de nieuwe humanitaire crisis in Noord-Syrië, maar daar stond op dat moment heel expliciet in dat er "nu geen toekomst is in de EU voor Turkije". Daar konden wij ons toen bij aansluiten, maar daarin werd niet gerept over het stopzetten van de onderhandelingen. Ik blijf dus bij mijn standpunt: wij zullen ons onthouden.

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Voorzitter, ik sluit me daarbij aan. Dat stond inderdaad in de tekst. Ik ga de tekst niet herhalen. Mijn collega Jeremie Vaneekhout, die het dossier opvolgt, heeft dat toen ook heel expliciet gezegd in de plenaire vergadering. U kunt het Woordelijk Verslag erop naslaan. Zoals het hier geformuleerd staat, hadden we liever het woord 'bevriezen' zien staan. Stopzetting betekent immers echt dat je met dialogen stopt, ook met degenen in Turkije die in onze ogen vandaag moeten worden versterkt om een kanteling in het regime te krijgen.

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Collega's van sp.a en Groen, toen ik jullie eerste reacties zonet beluisterde, had ik eigenlijk het gevoel dat jullie reageerden op het voorstel van resolutie van het Vlaams Belang, en niet op het voorstel van resolutie van de meerderheid. Zowel wij als jullie hebben het belang van die goede relaties benadrukt inzake handel en militaire samenwerking. Op dat vlak komen we overeen, maar het grote verschil is er tussen dat bevriezen en het nu stopzetten. Ik heb het toegelicht: het gaat voor ons om het nú stopzetten. In de vorige resolutie stond dat er "nu geen toekomst" voor Turkije is. Dat houdt ook in dat een stopzetting nu geen voorafname op de toekomst is. *(Opmerkingen van Johan Deckmyn)*

Dat heb ik ook geantwoord aan collega Deckmyn, dat dat het grote verschil is tussen het voorstel van resolutie van het Vlaams Belang en dat van de meerderheid. Wij gaan voor een stopzetting nu, maar niet voor een definitieve. Ik hoop dus dat jullie dat alsnog heroverwegen en dit voorstel van resolutie van de meerderheid mee willen steunen en zo een duidelijk signaal geven.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Ik zou de collega's van sp.a en Groen toch even willen wijzen op de tekst die daadwerkelijk is goedgekeurd. U bent blijkbaar niet goed voorbereid, u hebt die blijkbaar niet goed gelezen, maar in de tekst die hier in de plenaire vergadering is goedgekeurd, onder andere met uw steun, staat letterlijk dat we de Vlaamse Regering vragen "bij de Europese Unie aan te dringen om nu de toetredingsonderhandelingen en -procedure van Turkije tot de EU stop te zetten". U bent dus absoluut niet consequent. U hebt evenmin nagelezen wat er een jaar geleden is goedgekeurd. Wij denken dat we inderdaad die weg verder moeten inslaan. We hebben inderdaad een paar jaar geleden gesproken over bevrozing. Na die oorlog, die een jaar geleden is gestart, hebben we gevraagd om die onderhandelingen stop te zetten. U hebt dat toen gesteund, dus ú hebt een koerswijziging gedaan na alles van het voorbije jaar, na al de verwijten door president Erdogan, maar het stond een jaar geleden reeds letterlijk in de resolutie.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

De bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemmingen over de amendementen en de voorstellen van resolutie houden.

**VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Orry Van de Wauwer, Joris Nachtergaele, Gwendolyn Rutten, Björn Rzoska en Annick Lambrecht over het conflict in Tigray in het noorden van Ethiopië
– 574 (2020-2021) – Nr. 1**

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: Dames en heren, vanmiddag heeft de heer Peter Van Rompuy bij motie van orde een voorstel tot spoedbehandeling gedaan van het voorstel van resolutie van Orry Van de Wauwer, Joris Nachtergaele, Gwendolyn Rutten, Björn Rzoska en Annick Lambrecht over het conflict in Tigray in het noorden van Ethiopië.

De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (CD&V): In de regio Tigray heerst al een hele tijd een hongersnood en daar is recentelijk ook nog een militair conflict bijgekomen. Beide leiden ze tot een heel acute humanitaire crisis waarvoor dringend diplomatieke actie nodig is. Vandaar mijn vraag voor deze spoedbehandeling.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

Dan stemmen we nu bij zitten en opstaan over het voorstel tot spoedbehandeling.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel tot spoedbehandeling wensen aan te nemen, drukken op 'Ik sta op'.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel tot spoedbehandeling niet wensen aan te nemen, drukken op 'Ik blijf zitten'.

Het voorstel tot spoedbehandeling is aangenomen. Dan stel ik voor dat het voorstel van resolutie van Orry Van de Wauwer, Joris Nachtergaele, Gwendolyn Rutten, Björn Rzoska en Annick Lambrecht over het conflict in Tigray in het noorden van Ethiopië onmiddellijk wordt behandeld.

Is het parlement het daarmee eens? *(Instemming)*

Het incident is gesloten.

Bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het voorstel van resolutie van Orry Van de Wauwer, Joris Nachtergaele, Gwendolyn Rutten, Björn Rzoska en Annick Lambrecht over het conflict in Tigray in het noorden van Ethiopië.

De bespreking is geopend.

De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Tigray is de meest noordelijke regio in Ethiopië en daar heerst al een aantal maanden een zware hongersnood. Daar ontluikt een grote humanitaire ramp. Er was sprake van een hevige sprinkhanenplaag waardoor er hongersnood ontstond. Verschillende internationale programma's voorzien in voedsel omdat 80 procent van de burgers in Tigray zelfvoorzienende de boeren zijn. Dat was nodig omdat de oogst om zeep was. De coronapandemie bemoeilijkte de internationale voorziening van voedselhulp.

Daarbovenop is er momenteel nog een zwaar militair conflict bijgekomen tussen de federale regering van Ethiopië en de regionale regering van Tigray. De

aanleiding hiertoe was de organisatie van lokale verkiezingen na moeizame politieke hervormingen in het land. Die lokale verkiezingen waren verboden door de coronapandemie. Dat is de kiem voor dat conflict.

De hoofdstad van Tigray, Mekelle, is ondertussen onder het bewind van het leger van de premier van Ethiopië, maar er dreigt nog meer hongersnood. Toegang door internationale organisaties voor voedselhulp was zeer lang heel moeilijk door dreigende bombardementen.

Ondertussen zou er al wel een akkoord zijn tussen de regering van Ethiopië en de Verenigde Naties, maar toch blijft de situatie zeer precair en dreigt er hongersnood voor meer dan 1 miljoen mensen. Omdat Mekelle is afgesloten van de buitenwereld, zowel fysiek als online en digitaal, is het heel moeilijk om de situatie ter plekke te monitoren. Diplomatieke actie is bijgevolg broodnodig om een nieuwe hongersnood en een groot militair conflict te vermijden, een destabilisatie van de Hoorn van Afrika te voorkomen en zo duizenden onschuldige burgerlevens te redden.

Vandaar dit voorstel van resolutie, waarin we onze bezorgdheden uiten over de situatie in de regio en geweld tegen burgers streng veroordelen, zowel het geweld uitgaande van de Ethiopische regering tegen Mekelle, als vanuit het Tigray People's Liberation Front op de Eritrese hoofdstad Asmara.

We roepen alle partijen op tot een staakt-het-vuren en tot het streven naar een vreedzame oplossing voor het conflict. We vragen ook om de humanitaire bijstand voor de lokale bevolking te verzekeren via humanitaire corridors en om internationaal onderzoek te doen naar mensenrechtenschendingen en de verantwoordelijken daarvoor te berechten, en dat de Vlaamse Regering zich informeert over hoe ze in hulp kan voorzien, en dit alles met het oog op de bescherming van de burgers van Tigray.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Voorzitter, ik denk dat de heer Van de Wauwer de situatie goed heeft geschetst.

De voorzitter: Dat vind ik ook. Ik heb veel bijgeleerd. (*Gelach*)

Joris Nachtergaele (N-VA): Ik zal er niet veel aan toevoegen. U moet zich niet ongerust maken.

Sinds begin november zijn er inderdaad al 49.000 mensen op de vlucht en dagelijks overschrijden 1800 vluchtelingen de grens met Soedan, en dat in een land waar nog voor het conflict begon al 850.000 ontheemden waren. Wanneer je die cijfers ziet, dan weet je dat een verdere escalatie van dit conflict tot een humanitaire ramp zal leiden. Vandaar al onze steun voor dit voorstel van resolutie.

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

Marino Keulen (Open Vld): Voorzitter en goede collega's, er kan maar ergens haat bestaan als er ooit grote liefde heeft geheerst. Als je de recente geschiedenis kent van Ethiopië, dan is dat eigenlijk heel goed verklaarbaar.

In de jaren 70 en 80 was daar een communistische dictatuur en die werd dan geleid – in die tijd klonk dat heel modernistisch – door een vermeende kolonel, Haile Mariam Mengistu, die de gevangenen vol stak. Daartegen zijn bevrijdingsbewegingen in opstand gekomen vanuit Eritrea, vanuit Ethiopië zelf, het hartland, en ook vanuit Tigray. Die hebben op een zeker ogenblik begin de jaren 90 de macht kunnen overnemen en hebben toen ook de macht gedeeld. Eritrea –

Afewerki was daar de leider van – is onafhankelijk geworden. Tigray had ook zijn eigen gang kunnen gaan en onafhankelijk kunnen worden, maar het werd dan zo gespeeld dat de leider van de Tigrayse bevrijdingsbeweging, Meles Zenawi, president is kunnen worden van Ethiopië. Zo zijn die twee bij elkaar gebleven.

Nadien is Meles Zenawi dan premier geworden, want de premier heeft in Ethiopië eigenlijk de macht, en het presidentschap is eerder ceremonieel. In de provincie Tigray heeft altijd het gevoel geleefd van miskennen en achteruitstelling. Dat heeft opnieuw de kop opgestoken en op een zeker ogenblik is die etterbuil gebarsten.

Vandaag maken we een open oorlog mee, een burgeroorlog. Het regime in Addis Abeba, vanuit de hoofdstad, stuurt het leger naar de zogenaamde opstandige provincie Tigray, dat van de rest van de wereld wordt geïsoleerd. Hulpgoederenkonvoien kunnen de bevolking niet meer bereiken, maar ook andere verbindingen zijn afgesloten. Men is daar bezig orde op zaken te stellen, maar dat moet u dan begrijpen vanuit militair oogpunt. Er gebeuren dus een heel deel dingen die zeker en vast tegen de internationale rechtsorde ingaan en die opnieuw haat en weerwraak kweken voor volgende generaties.

Dat is des te pijnlijker omdat de huidige premier van Ethiopië in 2019 de Nobelprijs voor de Vrede heeft gekregen, net omdat hij met de bloedbroeders van vroeger, de Eritreeërs, verzoening heeft kunnen bewerkstelligen over de soevereiniteit over een aantal rotsblokken. Eritrea is al jaren een grote gevangenis. De oorlog die bestond tussen Ethiopië en Eritrea heeft hij kunnen beëindigen door te zeggen dat dit dan maar aan Eritrea gelaten moest worden, om dan van de weeromstuit in de oude fouten te hervallen wat betreft de verhouding vanuit het centrale regime in Addis Abeba ten opzichte van de provincie Tigray.

Wat er moet gebeuren, is inderdaad een staakt-het-vuren. De hulpkonvoien en de internationale organisaties die bezig zijn met hulpverlening, moeten terug toegang krijgen tot het gebied. De mensen die daar wonen en willen vluchten of vertrekken, moeten daartoe alle kansen krijgen. Daar opnieuw heeft de premier van Ethiopië – de man heet Abiy Ahmed – een morele plicht. De wereldgemeenschap, of eigenlijk het Nobelprijsc comité, heeft hem vorig jaar de Nobelprijs voor de Vrede toegekend. Dat geldt altijd voor daden vanuit het verleden, maar het betekent ook dat je moreel gebonden bent, 'walk your talk', om dat in de toekomst waar te maken. Wat dat betreft, moet hij figuurlijk maar ook letterlijk het geweer van schouder veranderen.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): U klinkt zo verbaasd, voorzitter.

De voorzitter: Ik had u over andere landen verwacht.

Jos D'Haese (PVDA): We zullen dit voorstel van resolutie goedkeuren ondanks de nogal creatieve interpretatie door de heer Keulen van de geschiedenis van dat deel van de wereld. Wij zijn altijd voor dialoog, voor samenwerking en voor diplomatie en steunen dus wat in het voorstel van resolutie staat. Ik wil er wel bij zeggen dat we hopen dat we dit conflict in de regio kunnen sparen van buitenlandse inmenging, van pogingen om daar invloed te verwerven. En daarom willen we nogmaals benadrukken dat het internationale recht in de regio moet worden gerespecteerd en dat de soevereiniteit van Ethiopië gevrijwaard moet blijven.

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

Marino Keulen (Open Vld): Met een knipoog naar collega D'Haese: tijdens de jaren 70 en 80 heerste onder Mengistu Haile Mariam de dictatuur van het proletariaat, met de nadruk op dictatuur, en met de volle steun van Moskou.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

De bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het voorstel van resolutie houden.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder, Filip Dewinter en Chris Janssens over de veroordeling van de vernietiging van cultureel erfgoed in Artsakh – 575 (2020-2021) – Nr. 1

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: Dames en heren, vanmiddag heeft de heer Chris Janssens bij motie van orde een voorstel tot spoedbehandeling gedaan van het voorstel van resolutie van Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder, Filip Dewinter en Chris Janssens over de veroordeling van de vernietiging van cultureel erfgoed in Artsakh.

De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Voorzitter, terwijl we vandaag al heel wat besprekingen hebben gehouden, is er sprake van de vernietiging van cultureel erfgoed in Artsakh. Elke dag die voorbijgaat, is er een te veel. Dat alleen is al een argument om dit voorstel van resolutie vandaag bij hoogdringendheid te behandelen en om Artsakh, beter bekend als Nagorno-Karabach, te steunen in hun strijd voor het behoud van hun identiteit. Daarom willen we dit koppelen aan de bespreking van het tweede voorstel van resolutie over de erkenning van de onafhankelijke republiek Artsakh.

Collega's, vandaag nog zullen verschillende collega's via Messenger of andere berichtgeving de publieke beschuldiging hebben gezien aan het adres van Azerbeidzjan voor de onthoofding van een oude man door het leger van Azerbeidzjan. Overal in Vlaanderen zijn er protesten tegen het absurde geweld tegen Armeëniërs.

De voorzitter: De spoed is duidelijk.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Ik heb hier een voorbeeld bij me van pamfletten die overal in Vlaanderen worden verdeeld en waarin men oproept om er via de erkenning van de staat Nagorno-Karabach voor te zorgen dat het geweld wordt gestopt.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord, maar enkel over de spoed. U moet niet beginnen met uw geschiedenisles.

Karl Vanlouwe (N-VA): Dat zou ik niet doen, voorzitter. De situatie is inderdaad bijzonder schrijnend. Ik denk dat de twee voorstellen van resolutie van het Vlaams Belang beter een grondig debat kunnen krijgen in de commissie. Recent was er ook een debat, onder meer over de bedreiging van het religieus en cultureel erfgoed waarin de minister-president een standpunt heeft ingenomen. Ik hoop dat dit ten gronde kan worden besproken in de commissie Buitenlands Beleid.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

Dan stemmen we nu bij zitten en opstaan over het voorstel tot spoedbehandeling.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel tot spoedbehandeling wensen aan te nemen, drukken op 'Ik sta op'.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel tot spoedbehandeling niet wensen aan te nemen, drukken op 'Ik blijf zitten'.

Het voorstel tot spoedbehandeling is niet aangenomen. Derhalve blijft het voorstel van resolutie van Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder, Filip Dewinter en Chris Janssens over de veroordeling van de vernietiging van cultureel erfgoed in Artsakh naar de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme verwezen.

Het incident is gesloten.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder, Filip Dewinter en Chris Janssens over de erkenning van de onafhankelijke republiek Artsakh – 576 (2020-2021) – Nr. 1

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: Dames en heren, vanmiddag heeft de heer Chris Janssens bij motie van orde een voorstel tot spoedbehandeling gedaan van het voorstel van resolutie van Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder, Filip Dewinter en Chris Janssens over de erkenning van de onafhankelijke republiek Artsakh.

De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Ik heb de twee voorstellen van resolutie daarnet samen besproken.

De voorzitter: Dat wou ik net zeggen. Dat is goed.

Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

Dan stemmen we nu bij zitten en opstaan over het voorstel tot spoedbehandeling.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel tot spoedbehandeling wensen aan te nemen, drukken op 'Ik sta op'.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel tot spoedbehandeling niet wensen aan te nemen, drukken op 'Ik blijf zitten'.

Het voorstel tot spoedbehandeling is niet aangenomen. Derhalve blijft het voorstel van resolutie van Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder, Filip Dewinter en Chris Janssens over de erkenning van de onafhankelijke republiek Artsakh naar de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme verwezen.

Het incident is gesloten.

ONTWERP VAN DECREET houdende tweede aanpassing van de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2020. – 18 (2020-2021) – Nrs. 1 en 2

Artikelsgewijze stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de artikelen 1 tot en met 3.

Stemming nr. 1

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

121 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
69 leden hebben ja geantwoord;
27 leden hebben neen geantwoord;
25 leden hebben zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

115 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
66 leden hebben ja geantwoord;
27 leden hebben neen geantwoord;
22 leden hebben zich onthouden.

De artikelen 1 tot en met 3 zijn aangenomen.

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 2

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

121 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
69 leden hebben ja geantwoord;
27 leden hebben neen geantwoord;
25 leden hebben zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

115 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
66 leden hebben ja geantwoord;
27 leden hebben neen geantwoord;
22 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

ONTWERP VAN DECREET houdende tweede aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2020

– 19 (2020-2021) – Nrs. 1 tot en met 7

Artikelsgewijze stemmings

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 18, van Jos D'Haese, Lise Vandecasteele, Tom De Meester en Kim De Witte, op de tabel bij artikel 1.

Stemming nr. 3

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

119 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
51 leden hebben ja geantwoord;
68 leden hebben neen geantwoord.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

113 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
48 leden hebben ja geantwoord;
65 leden hebben neen geantwoord.

Het amendement is niet aangenomen.

Aan de orde is de hoofdelijke stemming over artikel 1.

Stemming nr. 4

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

121 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
69 leden hebben ja geantwoord;
27 leden hebben neen geantwoord;
25 leden hebben zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

115 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
66 leden hebben ja geantwoord;
27 leden hebben neen geantwoord;
22 leden hebben zich onthouden.

Artikel 1 is aangenomen.

Aan de orde is de hoofdelijke stemming over artikel 2.

Stemming nr. 5

Ziehier het resultaat:

121 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
69 leden hebben ja geantwoord;
27 leden hebben neen geantwoord;
25 leden hebben zich onthouden.

Artikel 2 is aangenomen.

Aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 16, van Caroline Gennez, op de tabel bij artikel 3.

Stemming nr. 6

Ziehier het resultaat:

113 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
26 leden hebben ja geantwoord;
66 leden hebben neen geantwoord;
21 leden hebben zich onthouden.

Het amendement is niet aangenomen.

Aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 17, van Caroline Gennez, op de tabel bij artikel 3.

Stemming nr. 7

Ziehier het resultaat:

115 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
26 leden hebben ja geantwoord;
66 leden hebben neen geantwoord;
23 leden hebben zich onthouden.

Het amendement is niet aangenomen.

Aan de orde is de hoofdelijke stemming over artikel 3.

Stemming nr. 8

Ziehier het resultaat:

115 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
66 leden hebben ja geantwoord;
27 leden hebben neen geantwoord;
22 leden hebben zich onthouden.

Artikel 3 is aangenomen.

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 9

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

121 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
69 leden hebben ja geantwoord;
27 leden hebben neen geantwoord;
25 leden hebben zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

115 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
66 leden hebben ja geantwoord;
27 leden hebben neen geantwoord;
22 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Johan Deckmyn, Kristof Slagmulder, Carmen Ryheul en Chris Janssens over de rol van Turkije als regionale destabiliserende factor
– 504 (2020-2021) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het voorstel van resolutie.

Stemming nr. 10

Ziehier het resultaat:

121 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
23 leden hebben ja geantwoord;
98 leden hebben neen geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het voorstel van resolutie niet aan.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Karl Vanlouwe, Karin Brouwers, Gwendolyn Rutten, Joris Nachtergaele, Orry Van de Wauwer en Cathy Coudyser over een fundamentele strategische heroverweging van de betrekkingen tussen de Europese Unie en Turkije – 572 (2020-2021) – Nrs. 1 en 2

Stemmingen over de amendementen

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 1, van Johan Deckmyn, Kristof Slagmulder, Carmen Ryheul en Chris Janssens.

Stemming nr. 11

Ziehier het resultaat:

120 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
23 leden hebben ja geantwoord;
97 leden hebben neen geantwoord.

Het amendement is niet aangenomen.

Aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 2, van Johan Deckmyn, Kristof Slagmulder, Carmen Ryheul en Chris Janssens.

Stemming nr. 12

Ziehier het resultaat:

120 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
23 leden hebben ja geantwoord;
97 leden hebben neen geantwoord.

Het amendement is niet aangenomen.

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het voorstel van resolutie.

Stemming nr. 13

Ziehier het resultaat:

120 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
92 leden hebben ja geantwoord;
28 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het voorstel van resolutie aan. De resolutie zal aan de Vlaamse Regering, de Federale Regering, de voorzitter van de Europese Raad, de voorzitter van de Europese Commissie en de hoge

vertegenwoordiger van de Unie voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid worden overgezonden.

**VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Orry Van de Wauwer, Joris Nachtergaele, Gwendolyn Rutten, Björn Rzoska en Annick Lambrecht over het conflict in Tigray in het noorden van Ethiopië
– 574 (2020-2021) – Nr. 1**

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het voorstel van resolutie.

Stemming nr. 14

Ziehier het resultaat:

119 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
119 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het voorstel van resolutie aan. De resolutie zal aan de Vlaamse Regering, de Federale Regering, de regering van de Federale Democratische Republiek Ethiopië, de regionale regering van Tigray, de Europese Commissie en de Verenigde Naties worden overgezonden.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, hiermee zijn we aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor vandaag.

We komen opnieuw bijeen op woensdag 16 december 2020 om 14 uur en op donderdag 17 december 2020 om 9 uur, om 14 uur en eventueel om 19 uur.

De vergadering is gesloten.

– De vergadering wordt gesloten om 20.10 uur.

BIJLAGEN

Aanwezigheden**Aanwezig**

Meyrem Almaci, Els Ampe, Hannes Anaf, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Stijn Bex, Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Lode Ceyssens, Alessia Claes, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Johan Deckmyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Tom De Meester, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Filip Dewinter, Kim De Witte, Bart Dochy, Martine Fournier, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Leo Pieters, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloomans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Wilfried Vandaele, Lise Vandecasteele, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Maurits Vande Reyde, Anke Van dermeersch, Tine van der Vloet, Orry Van de Wauwer, Kris Van Dijck, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Bart Van Hulle, Karl Vanlouwe, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Kurt Vanryckeghem, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wim Verheyden, Katja Verheyen, Frieda Verougstraete-Deschacht, Maxim Veys, Brecht Warnez, Suzy Wouters

Afwezig met kennisgeving

Sihame El Kaouakibi, Gustaaf Pelckmans, Steve Vandenberghe: gezondheidsredenen.

Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers**Stemming nr.1:****JA-stemmen:**

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Lode Ceyssens, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Brecht Warnez

NEEN-stemmen:

Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Tom De Meester, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

ONTHOUDINGEN:

Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Johan Danen, Kurt De Loo, Ann De Martelaer, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

Stemming nr.2:

JA-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Lode Ceyssens, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Brecht Warnez

NEEN-stemmen:

Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Tom De Meester, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

ONTHOUDINGEN:

Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Johan Danen, Kurt De Loo, Ann De Martelaer, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

Stemming nr.3:

JA-stemmen:

Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Stijn Bex, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Tom De Meester, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Chris Janssens, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Ilse Malfroot, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Leo Pieters, Els Robeyns, Conner Rousseau, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Kristof Slagmulder, Klaas Slootmans, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Maxim Veys, Suzy Wouters

NEEN-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Lode Ceysens, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Kerkels, Bert Maertens, Marius Meremans, Rita Moors, Philippe Muyters, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Brecht Warnez

Stemming nr.4:

JA-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Lode Ceysens, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Kerkels, Bert Maertens, Marius Meremans, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Brecht Warnez

NEEN-stemmen:

Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Tom De Meester, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

ONTHOUDINGEN:

Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Johan Danen, Kurt De Loo, Ann De Martelaer, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

Stemming nr.5:

JA-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Lode Ceyssens, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Brecht Warnez

NEEN-stemmen:

Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Tom De Meester, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

ONTHOUDINGEN:

Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Johan Danen, Kurt De Loo, Ann De Martelaer, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

Stemming nr.6:

JA-stemmen:

Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Tom De Meester, Kim De Witte, Caroline Gennez, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

NEEN-stemmen:

Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Lode Ceyskens, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Brecht Warnez

ONTHOUDINGEN:

Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Guy D'haeseleer, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr.7:

JA-stemmen:

Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Tom De Meester, Kim De Witte, Caroline Gennez, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

NEEN-stemmen:

Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Lode Ceyskens, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke

Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Brecht Warnez

ONTHOUDINGEN:

Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Guy D'haeseleer, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr.8:

JA-stemmen:

Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Lode Ceyssens, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Brecht Warnez

NEEN-stemmen:

Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Tom De Meester, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

ONTHOUDINGEN:

Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Johan Danen, Kurt De Loo, Ann De Martelaer, Caroline Gennez, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

Stemming nr.9:

JA-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Lode Ceyssens, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie

D'Hose, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Brecht Warnez

NEEN-stemmen:

Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Tom De Meester, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

ONTHOUDINGEN:

Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Ludwig Vandenheve, Jeremie Vaneckhout, Maxim Veys

Stemming nr.10:

JA-stemmen:

Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Guy D'haeseleer, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

NEEN-stemmen:

Meyrem Almaci, Els Ampe, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Lode Ceyssens, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Tom De Meester, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Kim De Witte, Bart Dochy, Martine Fournier, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Björn Rzoska,

Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Maxim Veys, Brecht Warnez

Stemming nr.11:

JA-stemmen:

Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Guy D'haeseleer, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

NEEN-stemmen:

Meyrem Almaci, Els Ampe, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Lode Ceysens, Alessia Claes, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Tom De Meester, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Gwendolyn De Vroe, Bart De Wever, Kim De Witte, Bart Dochy, Martine Fournier, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Maxim Veys, Brecht Warnez

Stemming nr.12:

JA-stemmen:

Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Guy D'haeseleer, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

NEEN-stemmen:

Meyrem Almaci, Els Ampe, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Lode Ceyssens, Allessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Johan Danen, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Tom De Meester, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Kim De Witte, Bart Dochy, Martine Fournier, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Maxim Veys, Brecht Warnez

Stemming nr.13:**JA-stemmen:**

Els Ampe, Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Lode Ceyssens, Allessia Claes, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Guy D'haeseleer, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Leo Pieters, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Carmen Ryheul, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloomans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Els Sterckx, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Katja Verheyen, Frieda Verougstraete-Deschacht, Brecht Warnez, Suzy Wouters

ONTHOUDINGEN:

Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Tom De Meester, Kim De Witte, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Tine Van den

Brande, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

Stemming nr.14:

JA-stemmen:

Meyrem Almaci, Els Ampe, Hannes Anaf, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Stijn Bex, Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Lode Ceyssens, Allessia Claes, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Tom De Meester, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Leo Pieters, Els Robeyns, Axel Ronse, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloomans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Katja Verheyen, Frieda Verougstraete-Deschacht, Maxim Veys, Brecht Warnez, Suzy Wouters